

Uplatnění absolventů sociální pedagogiky na trhu práce

Bc. Jana Kolářová

Diplomová práce
2009

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2008/2009

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jana KOLÁŘOVÁ**

Studijní program: **N 7501 Pedagogika**

Studijní obor: **Sociální pedagogika**

Téma práce: **Uplatnění sociálních pedagogů na trhu práce**

Zásady pro vypracování:

Zpracování teoretických východisek z oblasti sociální pedagogiky.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace výzkumného šetření týkající se studentů a absolventů sociální pedagogiky a možností jejich uplatnění na trhu práce.

Zpracování a vyhodnocení výzkumu.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BAKOŠOVÁ, Z. Sociální pedagogika jako životná pomoc.. Bratislava: Lorca, 2006. ISBN 80-968437-5-3.

KLAPILOVÁ, S. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Olomouc: PF UP, 1996. ISBN 80-7067-669-8.

KRAUS, B. Základy sociální pedagogiky. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.

PŘADKA, M., KNOTOVÁ, D., FALTÝSKOVÁ J. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Brno: Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3469-6.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Karla Hrbáčková

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

12. února 2009

Termín odevzdání diplomové práce:

15. května 2009

Ve Zlíně dne 12. února 2009

prof. PhDr. Vlastimil Švec, CSc.
děkan

L.S.

Mgr. Soňa Vávrová, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezenčnímu nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Ve Zlíně 11. 5. 2009

.....

---

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlázení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výtisky, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k vyšší výdělku dosaženému školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato práce popisuje sociální pedagogiku především jako studijní obor. I když každoročně tento obor absolvuje mnoho studentů, otázka o jejich představách v souvislosti s možnostmi jejich uplatnění zůstává mnohdy nezodpovězená, stejně jako otázka, co zaměstnavatelé od absolventů tohoto oboru očekávají.

Cílem je proto zjistit, jak jsou studenti sociální pedagogiky připraveni na pracovní uplatnění, jaké jsou jejich představy o budoucím zaměstnání, jaké jsou zkušenosti zaměstnavatelů s absolventy sociální pedagogiky a jaká mají od těchto absolventů očekávání. Snahou je také zpřehlednit možnosti uplatnění absolventů sociální pedagogiky na trhu práce.

Klíčová slova: sociální pedagogika, sociální pedagogika jako studijní obor, osobnost sociálního pedagoga, profese sociálního pedagoga, uplatnění na trhu práce

ABSTRACT

This thesis describes the social pedagogy especially as field of study. Even though this course is passed out many student every year, the question about their ideas in context of possibilities their application often remains unanswered, as well as the question of what employers expect of graduates of this field.

The aim is to find out, how the students of social pedagogy are prepared for jobs and working possibilities, what are their imaginations about their future employment, what are the experiences of the employers with the graduates of social pedagogy and what are the graduates from these expectations. The ambitions are to well arranged the possibilities of future career for social pedagogy graduates on employment market.

Keywords: social pedagogy, social pedagogy as a field of study, personality social pedagogy, the profession of social pedagogy, the application of the job market

Děkuji Mgr. Karle Hrbáčkové za odborné vedení.

“Vědění je poklad, ale praxe je klíč k němu“

Thomas Fuller

OBSAH

ÚVOD	10
I TEORETICKÁ ČÁST	12
1 HISTORIE SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	13
1.1 VZNIK SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY.....	13
1.2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA VE SVĚTĚ.....	14
1.3 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA V ČR	16
2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA JAKO STUDIJNÍ OBOR	20
2.1 STUDIJNÍ OBOR SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA.....	20
2.2 OBSAH STUDIJNÍHO OBORU SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA	21
3 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA JAKO STUDIJNÍ OBOR NA UTB VE ZLÍNĚ	24
3.1 VZNIK SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY NA UTB VE ZLÍNĚ	24
3.2 KONCEPCE SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY NA UTB VE ZLÍNĚ	25
3.2.1 Obsah studijního oboru Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně.....	25
3.2.2 Pojetí studia sociální pedagogiky	26
3.3 PROFIL ABSOLVENTA NA UTB VE ZLÍNĚ	27
3.3.1 Uplatnění absolventů.....	28
4 SOCIÁLNÍ PEDAGOG	29
4.1 OSOBNOST SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	29
4.2 CHARAKTERISTIKA ČINNOSTÍ A KOMPETENCÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	30
4.2.1 Klíčové kompetence sociálního pedagoga	31
5 UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA NA TRHU PRÁCE	34
5.1 SITUACE NA TRHU PRÁCE	34
5.2 PROFESE SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA.....	35
5.3 MOŽNOSTI UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA	36
6 PROBLÉMY A VÝZVY SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	42
II PRAKTICKÁ ČÁST	44
7 VÝZKUM	45
7.1 CÍLE VÝZKUMU	45
7.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY.....	45
7.3 VÝZKUMNÝ VZOREK	46
7.4 DRUH VÝZKUMU	46
7.5 METODY VÝZKUMU.....	46
8 REALIZACE A VYHODNOCENÍ VÝZKUMU	48

8.1	STUDENTI SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	48
8.1.1	Vyhodnocení dotazníků.....	48
8.2	DÍLČÍ ZÁVĚR.....	66
8.3	ZAMĚSTNAVATELÉ	68
8.3.1	Vyhodnocení dotazníků.....	69
8.4	DÍLČÍ ZÁVĚR.....	85
8.5	ABSOLVENTI SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY	87
8.6	CELKOVÉ SHRNU TÍ	91
	ZÁVĚR	94
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	96
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK	99
	SEZNAM GRAFŮ	100
	SEZNAM PŘÍLOH.....	102

ÚVOD

Sociální pedagogika jako věda, studijní obor i profese se začíná stále více prosazovat, o čemž svědčí i nárůst škol, které tento studijní obor nabízí, a také počty studentů, kteří každoročně ukončí studium sociální pedagogiky a kteří hledají své uplatnění na trhu práce.

V současné době se poukazuje na nutnost rozvoje a působení sociální pedagogiky, na její uplatnění v mnoha oblastech a složkách společnosti. Její široký záběr – od dětí až po seniory, od školy, rodiny až po minoritní skupiny – dává sociálním pedagogům obrovské pole možného působení, avšak zároveň určitá nejednotnost, někdy i neznalost může vést k tomu, že absolvent oboru nedokáže specifikovat své představy a očekávání a východiskem může být to, že se raději uchýlí do sféry se zřetelněji vymezenými hranicemi a jasnějším polem působnosti. Jako problematické se může jevit právě nejasnost profese sociálního pedagoga, jeho postavení a možnosti působení na trhu práce.

Cílem této práce je proto popsat sociální pedagogiku především jako studijní obor a profesi, zaměřit se na to, jak studenti sociální pedagogiky vidí své možnosti a šance na pracovním trhu, jak absolventy oboru vnímají potenciální zaměstnavatelé a jaké mají s těmito absolventy zkušenosti. Cílem je také nahlédnout na to, jak samotní absolventi sociální pedagogiky vnímají a popisují své zkušenosti s uplatněním na trhu práce.

Nejprve stručně popíši historii sociální pedagogiky, zmíním se o sociální pedagogice v Německu a Polsku a zaměřím na vývoj sociální pedagogiky v naší zemi – od jejich počátků až po současnou situaci.

Zaměřím se na sociální pedagogiku jako studijní obor, podrobněji popíši studijní obor Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně, jeho vznik, koncepci, obsah studia a také profil absolventa tohoto oboru. Neopomenu se zmínit o osobnosti sociálního pedagoga, která je předpokladem pro výkon sociálně pedagogické činnosti a která také reprezentuje sociálního pedagoga jako člověka, který svým jednáním působí na jiné.

Důležitou oblastí, kterou se budu zabývat a která si zaslouží velkou pozornost a vedle které se stále točí spousta otázek, je samotná profese sociálního pedagoga a jeho uplatnění na trhu práce.

Ve druhé, praktické části, se budu zabývat tím, jak vnímají studenti sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně možnosti svého uplatnění na trhu práce – jaké jsou jejich zkušenosti, před-

stavy, ale i obavy z budoucího uplatnění, jaké jsou zkušenosti absolventů sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně s hledáním zaměstnání a jak vnímají samotní zaměstnavatelé absolventy tohoto oboru – jaké mají s absolventy zkušenosti, co od nich očekávají a jaké je jejich povědomí o sociální pedagogice jako studijním oboru.

Snahou bude také zpřehlednit možnosti uplatnění absolventů sociální pedagogiky na trhu práce.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HISTORIE SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY

Počátky sociálních souvislostí výchovy můžeme hledat již v dávné minulosti. Filozofové ve starém Řecku zdůrazňovali, že výchova má zohledňovat a akceptovat zájmy společnosti. Platon vyzdvihoval sociální funkci výchovy, při společenském uplatnění člověka. Podle něho může výchova zajistit bezproblémové fungování státu, avšak chybí zde myšlenka soucítění s těmi, kteří se ocitnou v nouzi. U Seneky se setkáváme s myšlenkou, že stát nemůže zákony a vládou zlepšit morálku, že je potřeba podat pomocnou ruku. Ve středověku se o vztahu k chudým zmiňuje Tomáš Aquinský. Podle něho je chudoba nutným výrazem společenského pořádku a všichni, kdo nemají majetek, jsou povinni pracovat. Humanismus a renesance byly ve znamení odklonu od boha k člověku a ve výchově se zdůrazňoval přirozený rozvoj lidské individuality. Filozofická východiska sociální pedagogiky lze hledat v osvícenectví. Jeho základem byla idea dobra a spravedlnosti, snaha odstranit nedostatky a změnit mravy a politiku ve společnosti 18. století. Nelze opomenout J. A. Komenského, který chápe výchovu nejen jako kultivaci jedince, ale také jako prostředek nápravy světa. Prosazuje poskytnutí výchovy a vzdělání všem bez rozdílu. Podobně jako Komenský, tak i Owen vychází z přesvědčení, že člověk je produktem společenského prostředí a výchovou lze dosáhnout změny v jeho jednání (Kraus, 2008).

1.1 Vznik sociální pedagogiky

Za zakladatele sociální pedagogiky bývá některými autory (Schilling, Wroczyński) označován **J. H. Pestalozzi**, který svými pracemi i praktickou výchovnou činností položil její základy, i když sám pojem sociální pedagogika nepoužíval a ani v období jejího konstituování nežil (Wroczyński In Hroncová, 2005).

Jak uvádí Kraus (2008), jiní autoři považují za zakladatele tohoto oboru německého filozofa a pedagoga **Paula Natorpa**. I on se však odvolává na Pestalozziho a na Platona, jehož považuje za původce úvah o sociální funkci výchovy.

Natorp je autorem prvních teoretických spisů o sociální pedagogice. V jeho díle *Socialpädagogik* z roku 1898 objasnil podstatu a cíle sociální pedagogiky jako teoretické vědy (Marburger In Hroncová, 2005). Autorka pokračuje a uvádí, že Natorp zde zdůrazňuje společenskou podstatu výchovy člověka a vystupuje proti individuální pedagogice, avšak zdůrazňuje jedinečnost každého člověka.

Klapilová (1996) podotýká, že i když se Natorp zajímal o praktické sociální aktivity, jeho koncepce sociální pedagogiky zůstává především teoreticky orientovaná a vzdálená aktuálním sociálním problémům plynoucím ze společenské situace v Německu v době I. SV a těsně po ní.

Jednotnost nenajdeme ani v tom, kdo jako první užil pojmu sociální pedagogika. Dle Schillinga to byl **Karel Mager**. Jiní autoři (Galla, Klapilová, Kraus, aj.) uvádí německého pedagoga **A. Diesterwega**, který pojem použil ve svém díle *Rukověť vzdělání pro německé učitele*, i když sám pojem blíže nevysvětluje (Štverák in Hroncová, 2005).

Hroncová (2005) dále popisuje, že historie sociální pedagogiky se začala odvíjet v Německu v polovině 19. století pod vlivem sociologie, filozofie a jiných věd jako reakce na individuální pedagogiku. Spojení slov „sociální“ a „pedagogika“ poukazuje na propojení sociálních a výchovných aspektů, avšak upozorňuje, že mnohoznačnost pojmu „sociální“ ztížilo samotné vymezení předmětu sociální pedagogiky při jejím vzniku, i v jejím dalším vývoji.

1.2 Sociální pedagogika ve světě

Sociální pedagogika se vyvíjela v různých zemích odlišným způsobem. Záměrem není popsat její vývoj ve všech zemích, proto se jen ve stručnosti zmíním o těch nám blízkých, ve kterých má zároveň sociální pedagogika největší tradici – jedná se o Německo a Polsko.

Sociální pedagogika v Německu

Sociální pedagogika v Německu má největší tradici. K představitelům patří **P. Natorp**, který byl kritikem individuální pedagogiky a tvrdil, že člověk není bez spojitosti se společností člověkem. Stejně tak je to s výchovou, která nemůže probíhat mimo společnost. **P. Bergmann** doporučoval opřít cíle výchovy o zkoumání společenského prostředí. Požadoval společenskou kontrolu činnosti rodiny a výchovného prostředí pomocí výchovných rad, které měly předcházet nežádoucímu rozvoji osobnosti dítěte v dysfunkčních rodinách. Pozornost věnoval mimoškolní výchově a kulturní osvětě mezi dospělými. **H. Nohl** jeho názory rozšířil o otázky sociálně výchovné péče v praxi a o problematiku profylaxe. Vycházel z toho, že problémy lidí nejsou jen důsledkem jejich selhání a neschopnosti, ale i podmíněk, ve kterých žijí a proto je potřeba se snažit o jejich zlepšování. **K. Mollenhauer** vidí v

sociální pedagogice systém společenské pomoci, kterého má být využíváno v konfliktních společenských situacích (Kraus, 2008).

Rozvoj sociální pedagogiky v Německu je podmíněn právě válečnou situací. Objevovaly se potřeby sociálních aktivit, které měly kompenzovat ztráty v důsledku prohrané války a zlepšit situaci národa (Klapilová, 1996).

Kraus (2008) dále popisuje, že pro vývoj sociální pedagogiky v Německu je typické její spojení se sociální prací. Z tohoto hlediska řeší otázky sociální pedagogiky **H. Lukas**, který sociální práci chápe jako součást sociální pedagogiky a zahrnuje do ní činnosti poradenské, pečovatelské, ale také organizování volného času a pomoc všem kategoriím potřebných. Podle Lukase jsou oblasti, kde dominuje sociální pedagogika (např. činnosti ve volném čase) a potom oblasti, spadající výhradně do působnosti sociální práce (např. sociální dávky) a také oblasti, kde se oba obory setkávají (např. terénní práce s mládeží).

Sociální pedagogika v Polsku

Polsko je další země s velkou tradicí sociální pedagogiky. Kořeny polské sociální pedagogiky jsou spojovány s obdobím a společenskou situací 2. pol. 19. stol. Za hlavního představitele tohoto období lze považovat **S. Karpowicze**, který se snažil o odstranění trvalé volnosti v chápání výchovného procesu a měl snahu pedagogiku formovat na objektivních základech. Základy sociální pedagogiky také položil **L. Krzywicki**, který vytvořil základy systému osvěty. Předpovídal, že kromě škol vznikne širší okruh osvětových institucí, které umožní každému plně se zapojit do kulturního života a dále se vzdělávat. V meziválečném období dochází k diferenciaci společenskovedních oborů, sociálněpedagogické myšlení dále rozvíjí **H. Radlinská**. Podle ní jsou předmětem sociální pedagogiky vlivy prostředí působící na proces výchovy. K realizátorům sociální pedagogiky v praxi patřil **J. Korczak**. Po II. SV vzniká první katedra sociální pedagogiky na univerzitě v Lodži, jejíž vedoucí se stala právě Radlinská. Vznikla zde také první učebnice sociální pedagogiky. Po roce 1949 byla sociální pedagogika prohlášena za buržoazní směr, ale i přesto se jí v průběhu 60. a 70. let zabývala řada pracovišť. Po r. 1989 pokračuje rozvoj sociální pedagogiky v Polsku již kontinuálně, přibývají další vysoké školy, kde se sociální pedagogika studuje (Kraus, 2008).

1.3 Sociální pedagogika v ČR

Počátky české a slovenské sociální pedagogiky bývají spojovány se jménem **G. A. Lindner**. Jeho dílo *Pedagogika na základě nauky o vývoji přirozeném, kulturním a mravním*, je důležité pro rozvoj sociální pedagogiky u nás. Zde použil pojem sociální pedagogika a rozvíjel své názory na sociální funkci výchovy. Lindner, pod vlivem sociologické literatury, směřoval k širšímu chápání výchovy. Vyzvedal společenské poslání výchovy, čili výchovu člověka pro život společenský, ne jen pro konkrétní povolání a určitou profesionální roli. Usiloval o demokratizaci výchovy a co nejširší zpřístupnění školy a vzdělání všem (Kraus, 2008).

Klapilová (1996, s. 8) podotýká, že Lindner vytvořil předpoklady pro soustavnou koncepci sociální pedagogiky, ale nerozpracoval ji v normativně ucelenou a vyhraněnou disciplínu. Pojmem sociální pedagogika označoval různě pojaté stránky pedagogických jevů. „Sociálnost jeho pedagogiky je možno nalézt ve zdůraznění sociálnosti cíle výchovy, která má člověka připravovat k různým společenským úkolům.“

K sociologickým základům pedagogiky přispěl také **A. I. Bláha**, který uvažoval o vztahu pedagogiky a sociologie, řešil problémy prostředí a jeho vlivu na rozvoj osobnosti (Kraus, 2008).

Období 1. republiky

Na rozdíl od jiných států u nás v období první republiky nenajdeme výraznou osobnost či zásadní dílo reprezentující naši sociální pedagogiku té doby, avšak různí autoři pojednávali ve svých dílech o konkrétních problémech ze života, aniž by je přiřazovali k nějaké vědní disciplíně (Kraus, 2008).

Výjimku tvoří *Individuální základy sociální pedagogiky* od **S. Velinského**, kde se autor pokusil o vymezení oboru a jeho úkolů. Za předmět sociální pedagogiky považuje rozvoj všech dispozic osobnosti, které se mění pod vlivem prostředí. Úkolem sociální pedagogiky je zjišťovat činitele sociálního původu, kteří mají vliv na život člověka ve společnosti, vyhledávat faktory, které mohou působit na chování individua a přispívat k navozování sociální rovnováhy osobnosti, sledovat vývojové etapy a stanovit změny, podněcovat vývoj vhodnými metodami, přispívat k sociálně rozvinuté osobnosti. V jeho pojetí tedy sociální

pedagogika splývá s celou pedagogikou, podobně jako u jiných autorů (Bláha, Kádner), kteří uvádí, že každá pedagogika je sociální (Kraus, 2007a).

Období do r. 1989

Hroncová (2005) uvádí, že Vývoj sociální pedagogiky v evropském kontextu byl ve 20. století značně diferencovaný a nerovnoměrný. Jestliže v Německu, Rakousku, Švýcarsku a Polsku se sociální pedagogika rozvíjela poměrně intenzivně, v Československu stagnovala. Ani v Čechách, ani na Slovensku do 60tých let nevzniklo žádné ucelené dílo ze sociální pedagogiky.

Jelikož byla i u nás sociologie jakožto buržoazní pseudověda potlačena, přestala se tím rozvíjet i sociální pedagogika. Změny nastaly až v 60. letech, kdy se s politickým uvolněním otevřela možnost opět rozvíjet tyto zakázané obory. Prvním počinem bylo vydání knihy **K. Gally** *Úvod do sociologie výchovy*, kde Galla v jedné kapitole podává přehled názorů na sociální funkci výchovy a zabývá se různým pojetím sociální pedagogiky (Klapilová, 1996).

Kraus (2007a, s. 136) vysvětluje, že Galla se sice zasloužil o oživení sociologie a sociologie výchovy, nicméně „tím předznamenal další vývoj v celé této oblasti u nás, tedy nastínil zřetelně potřebu a rozvoj sociologie výchovy a současně jakousi zbytečnost sociální pedagogiky.“ V tomto duchu se nesl další vývoj. Objevovaly se – z dnešního pohledu sociálně pedagogické – práce, ale ke konstituování sociální pedagogiky jako vědní disciplíny nedošlo. Na vysokých školách se začala přednášet sociologie výchovy, ale se sociální pedagogikou se prakticky nesetkáme.

Hroncová (2005) popisuje, že sociální pedagogice se na Slovensku před rokem 1989 věnoval **O. Baláž** se spolupracovníky v Ústavu experimentálnej pedagogiky SAV v Bratislave. Dále upozorňuje na překlad **Wroczyńského** *Sociální pedagogiky* (1968), která se stala základní učebnicí sociální pedagogiky na vysokých školách a ovlivnila směřování sociální pedagogiky na Slovensku i v Čechách.

Kraus (2007a) podotýká, že ač zde autor předložil ucelenou koncepci sociální pedagogiky tak, jak byla pojímána v Polsku, nenastartoval tento krok rozvoj domácí sociální pedagogiky jako samostatné pedagogické disciplíny a po celá 70. a 80. léta nacházíme spíše jen pokusy o užití tohoto termínu.

K sociální pedagogice se u nás skutečně hlásil pouze **M. Přadka**, který ve své práci *Výchova a prostředí* popisuje sociálně-pedagogické trendy v západní Evropě od konce 50. let. Přináší u nás dosud nepublikované informace o sociální pedagogice v zahraničí (Kraus, 2007a).

Situace po r. 1990

Zásadní zlom pro československou sociální pedagogiku přinesla společenská změna po r. 1990, kdy se tento termín začal používat v různých významech. Kraus uvádí následující čtyři významy:

- **metodologický význam:** sociálně pedagogický přístup k výchovnému procesu jako sociálnímu jevu odrážejícímu všechny proměny společnosti
- **jako pedagogická disciplína:** zaměřuje se na výchovný proces a výchovné oblasti s dominantním vlivem prostředí, tedy mimo vyučování, ve volném čas, mimoškolních výchovných institucí, dětských a mládežnických organizací
- **jako studijní (profesní) obor:** postupně se začal studovat na různých fakultách VŠ
- **jako vyučovací předmět:** měl různorodý obsah (Kraus, 2007a).

Polistopadový vývoj sociální pedagogiky lze označit za chaotický, kdy tento pojem díky nepříliš zakořeněné tradici u nás, nabýval různých významů. I když zůstává pravdou, že ani v zemích, kde má sociální pedagogika tradici, není obsah pojmu pojímán jednotně (Kraus, 2001).

Současná situace

Ani v zahraničí není vymezení sociální pedagogiky jednotné, i když se v některých zemích nepřetržitě rozvíjela její teorie i praxe. Její zájem se soustřeďuje do oblasti mimoškolní a mimorodinné výchovy přes otázky celoživotní výchovy až k problematice sociální práce v terénu, zaměřené na nepřizpůsobivé jedince z řad dětí, mládeže i dospělých, zahrnuje i problémy péče o opuštěné děti (Klapilová, 1996).

Kraus (2007a) konstatuje, že období po roce 1990 bylo nejplodnější co do rozmachu české sociální pedagogiky. Jde sice u nás o obor poměrně mladý, a proto trpící určitou otevřenos-

tí, nedotažeností, avšak lze říci, že má v současné době dostatek materiálu, poznatků i odborné zázemí k tomu, aby se mohl deklarovat jako studijní obor i jako pedagogická disciplína mající svůj předmět zájmu, cíle, funkci a tím i obsah.

Semrád (2007, s. 98) uvádí, že „Pro české poměry je pak signifikantní, že sociální pedagogika prožívá intenzivní rozvoj vždy, když se sociálně ekonomické podmínky stávají v Čechách složitějšími, kdy společnost deleguje přemíru odpovědnosti za řešení životních situací na jednotlivce.“

V německy mluvících krajinách má sociální pedagogika delší tradici a zároveň i lepší pozici než v našich podmínkách a proto je nutné věnovat naší sociální pedagogice víc pozornosti v teoretickém rozpracování i v oblasti praxe. Sociální pedagogika musí v současné době řešit problémy, se kterými se ve svém 150leté historii nedokázala vyrovnat. Jde především o zpřesnění předmětu, terminologie, ujasnění vztahu k jiným vědám, vymezení prioritních problémů a profesiogramu sociálního pedagoga. Hroncová dále uvádí, že sociální pedagogika na Slovensku stále není dostatečně známou vědou, ani studijním oborem a při uplatnění v praxi vyvolává samotná profese sociálního pedagoga otazníky (Hroncová, 2005).

Nezbývá než podotknout, že i v Česku se kolem sociální pedagogiky stále točí spousta otazníků, na které je třeba hledat odpovědi a zároveň je důležité, aby si sociální pedagogika vybudovala svou pevnou pozici mezi ostatními vědami a také si našla pevné postavení mezi ostatními profesemi.

2 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA JAKO STUDIJNÍ OBOR

Proměna společensko-politické situace po roce 1989 přinesla, mimo jiné, nové impulzy i do pedagogických věd. Mezi nimi si postupně sociální pedagogika začala vymezovat své samostatné postavení. Avšak existují různá pojetí a výklady obsahu sociální pedagogiky jako vědní disciplíny i jako studijního oboru. Sociální pedagogika jako studijní obor se postupně formuje v souladu s tím, jak se konstituuje sociální pedagogika jako vědní disciplína. V polovině 90. let minulého století se sociální pedagogika vyučovala jako předmět na určitých typech vysokých škol a zároveň se začala prosazovat jako samostatný studijní obor (Knotová, Hloušková, 2006).

Bargel (2002) také uvádí, že myšlenka vzniku sociální pedagogiky jako vědního a studijního oboru se objevila na počátku 90. let v souvislosti společenských změn a že od počátku byl studijní program oboru sociální pedagogika koncipován jako stupňovitý, modulový, kreditně hodnocený systém s diverzifikovaným výstupním profilem, kompatibilní s programy univerzitního studia ve vyspělých evropských zemích, při jehož tvorbě byly respektovány dimenze vzdělávání vytvořené legislativou ČR.

Sociální pedagogika se nyní studuje a také se jí zabývají pracovníci na několika pracovištích. Největší tradici má pracoviště na Pedagogické fakultě v Hradci Králové a na Pedagogické fakultě Masarykovy Univerzity v Brně. Další pracoviště se nachází na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy v Praze a na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Aktivní se také stalo pracoviště na Fakultě humanitních studií ve Zlíně a Ústav pedagogických věd Filozofické fakulty Masarykovy Univerzity v Brně (Kraus, 2007a).

2.1 Studijní obor Sociální pedagogika

V České Republice je charakteristické široké pojetí tohoto studijního oboru. Patrná je profilace zejména do dvou hlavních směrů: do oblasti **preventivní** a do oblasti **terapeutické**. Samotná realizace oboru probíhá také ve dvou základních koncepcích:

1. pojetí zdůrazňuje více preventivní oblast, zejména svým zaměřením do oblasti volného času
2. pojetí zdůrazňuje více oblast sociálních deviací a práci s ohroženou či rizikovou populací (Knotová, Hloušková, 2006).

Hřebíček (In Knotová, Hloušková, 2006, s. 72 - 73) charakterizuje sociální pedagogiku jako „vysokoškolský studijní obor s odpovídající sociálně-vědní teorií, se široce a přitom přesně vyjádřeným smyslem a obsahem, adekvátně strukturovaný, který zprostředkovává studentům odborné i všeobecné vědomosti, dovednosti a schopnosti, přičemž vychází z požadavků praxe.“

Studium sociální pedagogiky musí být koncipováno jako kontinuální a celoživotní a také jako široký obor, který zahrnuje všechny odpovídající oblasti s možností další specializace. Jednotlivé stupně vzdělávání – tedy vyšší odborné, bakalářské, magisterské a doktorské studium – na sebe musí navazovat. Je nutné umožnit pokračování ve vyšších stupních vzdělávání, ale zároveň i ukončit pregraduální přípravu na určitém zvoleném stupni tak, aby to odpovídalo kvalifikaci požadované v dané profesní oblasti. To nevylučuje určitou vnitřní specializaci či diferenciaci přípravy s ohledem na cílové skupiny nebo na jednotlivé institucionální oblasti možného působení, při zachování společného širokého základu. S tím souvisí i předpoklad dostatečné nabídky specializačních kurzů a atestací v rámci dalšího vzdělávání, což by mělo reagovat na změny v terénu a reflektovat sociální realitu. Pracovníci by měli mít možnost dalšího školení, inovačních programů apod. (Kraus, 2008).

Obecně by měl obsah vzdělávání sociálních pedagogů dle Krause (2001) respektovat určité (minimální) standardy:

- *profesionální*: vychází z analýzy činností a kompetencí pracovníka
- *vzdělávací*: určité normy, které odpovídají statusu profesionála v dané oblasti nebo určité úrovni vzdělání potřebného pro dané pracovní zařazení
- *zaměstnavatelské*: jedná se o podmínky, za kterých je pracovník zařazen do jisté profese, rejstřík potřebných pracovních úkonů apod.
- *klientské*: ty definují sami klienti svými požadavky a představami. Obvykle zahrnují nejen odbornost, ale i lidské kvality

2.2 Obsah studijního oboru Sociální pedagogika

Bakošová (2000) uvádí, že obsah studia má být koncipovaný tak, aby student získal poznatky o osobnosti, vývoji, výchově, vzdělávání, prostředí, sociální politice, péči, pomoci, o sociologických, ekonomických, právních, psychologických i medicínských otázkách.

Cílem studijního oboru je zprostředkovat poznatky sociální pedagogiky jako vědy budoucím odborníkům.

Hřebíček (In Knotová, Hloušková, 2006) se vyjadřuje ke kurikulu studijního oboru sociální pedagogika konkrétněji. Podle něho by se kurikulum mělo skládat ze tří hlavních položek:

- obecně odborný základ
- všeobecně-vzdělanostní část
- specifická odborná část

Sýkora (2006, s. 185) uvádí, že „Vzhledem k tomu, že se studenti i absolventi sociální pedagogiky pohybují v prostředí, které je často nepřehledné a v němž požadavky na vzdělání nejsou jednoznačné, nelze definovat toto vzdělání jako konečné a dostatečné, a to ani pro ty, kdo již řídicí funkci zastávají. Při zahajování profesní kariéry dává sociální pedagogika určité vstupní vzdělání, které umožňuje vykonávat funkce.“

K sociální pedagogice jako studijnímu oboru je třeba přistupovat systematicky. Kromě požadavků na magisterské studium, se ukazuje jako důležité potřeba součinnosti vypracování vzdělávacích standardů na úrovni středního odborného vzdělávání, bakalářského i doktorského studia. Jednou z možností, jak zvýši kredit sociální pedagogiky, je její směřování do stadia „posunu“ dětí, mládeže, dospělých k potřebě řešit svoje problémy myšlením, duševními procesy, nikoli cestou „pokus, omyl“. Výchova je v této oblasti dlužná mnohým oblastem našeho společenského života. A právě sociální pedagogika může v současnosti tento dluh kompenzovat. Proto zavedení sociální pedagogiky jako studijní i vědní disciplíny, akceptování povolání sociálního pedagoga považujeme za jednu z možných cest jak přispět k postupnému etablování sociální pedagogiky jako vědního oboru. V praktickém životě může přispět ke kvalitě mezilidských vztahů, podporující komunikaci mezi lidmi a tím i celkově ke kvalitě života v této době (Bakošová, 2000).

Bakalářské i magisterské studijní obory v ČR vzdělávají budoucí sociální pedagogy tak, aby byli připraveni na preventivní a terapeutickou práci s dětmi, mládeží i dospělými. Navazující magisterské obory sociální pedagogiky jsou pak nastaveny tak, aby rozvíjely znalosti a dovednosti získané v bakalářském studiu a připravily absolventy na výkon řídicích a vedoucích funkcí. „Absolventi jsou připraveni na činnosti výchovné, poradenské, preven-

tivní a resocializační, ale též k výkonu činností výzkumných, řídicích a organizačních“ (Knotová, Hloušková, 2006, s. 82).

Koncepce výchovy a vzdělávání absolventů je kontinuální a profilovaná do oblasti jejich působení v praxi v rámci další specializace. Předčasná specializace by znamenala nemožnost dalšího profesního růstu. V bakalářském studiu by se měl vytvořit široký základ na budování specializace v rámci magisterského či doktorandského studia. Další možností je následné „atestování“ v kurzech celoživotního vzdělávání. Tímto způsobem bude možno reagovat na změny ve společnosti (Chudý, 2004).

Zde bych ráda odkázala zpět na Krause (2008), který uvádí, že je zároveň nutné studium koncipovat tak, aby i studenti, kteří ukončí studium např. na bakalářském stupni, byli dostatečně připraveni na práci sociálního pedagoga.

3 SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA JAKO STUDIJNÍ OBOR NA UTB VE ZLÍNĚ

Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně je mladým oborem, ale lze doufat (a počty zájemců o studium tohoto oboru to dokazují), že tento obor má svoji budoucnost a že o něho bude i nadále zájem, stejně jako pak o jeho absolventy ze strany zaměstnavatelů. Letos také budou do praxe vysláni první absolventi tohoto oboru denního studia v magisterském programu.

3.1 Vznik sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně

Ústav pedagogických věd vznikl 1. 10. 2002 na Fakultě technologické UTB ve Zlíně. Od 1. ledna 2004 je součástí Univerzitního institutu a od 1. ledna 2007 se stal nedílnou složkou Fakulty humanitních studií.

Ústav pedagogických věd nabízí ve studijním programu Specializace v pedagogice dva studijní obory:

- učitelství odborných předmětů pro střední školy (kombinovaná forma)
- sociální pedagogika (prezenční i kombinovaná forma). Od akademického roku 2006/2007 bylo otevřeno i navazující magisterské studium v prezenční i kombinované formě (Webové stránky FHS UTB ve Zlíně)

Jak uvádí autoři Chudý, Hladík, Kročková (2007), na UTB ve Zlíně vznikl studijní obor Sociální pedagogika se zaměřením na pomáhající profese, který se orientuje na integraci vědomostí získaných z různých společenských věd a je doplňován o praktické dovednosti ze speciálních věd. Tato integrace vznikla spojením tří základních předmětových modulů:

1. předměty všeobecného a odborného základu: tvoří všeobecný základ
2. předměty pedagogicko-psychologické: rozvíjejí pedagogicko-psychologické dovednosti studentů
3. předměty profilující: určují zaměření studentů na oblast, ve které budou působit.

3.2 Koncepce sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně

Nová koncepce oboru na UTB Zlín pojímá pedagogiku v nejširším slova smyslu jako vědeckou disciplínu a výzkum zabývající se vzděláváním a výchovou v různých sférách života společnosti. Pedagogická věda se neorientuje tedy pouze na školu, vzdělávací instituce, populaci dětí a mládeže, ale její pojetí je širší. Modifikovaná podoba sociální pedagogiky nalézá teoretickou oporu v psychologii, sociologii, pedagogice, právních vědách a orientuje se na řešení problémů lidského soužití. Studijní obor sociální pedagogika na UTB ve Zlíně se zaměřuje na oblast výchovy a pomoci rodinám s problémovými dětmi, do oblasti rizikových a sociálně znevýhodněných skupin a nepřizpůsobivých jedinců. Zaměřuje se tedy na oblast práce s jedinci a skupinami ohroženými určitými negativními jevy ve vyšší míře než ostatní populace (Vávrová, 2002).

Koncepce studijního oboru je zaměřena na přípravu studentů pro střední a vyšší řídicí funkce v rámci resortů. Autoři uvádí:

- resort školství, mládeže a tělovýchovy
- resort sociálních věcí
- resort zdravotnictví

Koncepce vychází z potřeb praxe, profesních standardů a kompetencí. Studijní obor je proto koncipovaný dostatečně komplexně s ohledem na nové kontexty práce sociálního pedagoga, které probíhají v závislosti na procesech ekonomického, sociálního, politického a kulturního vývoje globalizující se společnosti. Cílem je respektovat nové paradigmaty v sociálně-pedagogických vědách, reflektovat podmínky potřeby společnosti, formulovat aktuální problémy, které vystupují do popředí. Program vychází ze širšího pojetí sociální pedagogiky, které klade důraz na studium, chápání a ovlivňování sociálních systémů a jejich organizaci na mezinárodní, státní, regionální a místní úrovni (Chudý, Hladík, Kročková, 2007).

3.2.1 Obsah studijního oboru Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně

Obor sociální pedagogika v bakalářském programu je zaměřen na přípravu odborných pracovníků pro oblasti pomáhajících profesí. Obsah studia je koncipován všeobecněji, aby absolvent získal co nejširší uplatnění v dané oblasti na trhu práce. Učební plán obsahuje odborný základ v podobě souboru pedagogických disciplín, doplněných profilujícími a

volitelnými předměty dle zájmu studentů. Důraz je kladen na prohlubování sociálně pedagogických kompetencí studentů v praxi. Studijní obor v magisterském programu se zaměřuje na získání teoretických poznatků založených na soudobém stavu vědeckého poznání, na výzkumu a vývoji v sociální pedagogice, na zvládnutí její aplikace v tvůrčích a řídicích činnostech. Studium je koncipováno komplexněji s ohledem na uplatnění na trhu práce. Obsah studia vychází z širšího pojetí sociální pedagogiky, které klade důraz na studium, chápání a ovlivňování sociálních systémů a jejich organizací na státní, regionální a místní úrovni (Webové stránky FHS UTB ve Zlíně).

3.2.2 Pojetí studia sociální pedagogiky

Profesní adaptabilitu zajišťuje pojetí studijního programu, které využívá poznatky hraničních disciplín a prohlubuje interdisciplinární souvislosti v souladu s požadavky na profil absolventa. Obsah se odvíjí od měnících se nároků profese, řešení současných i budoucích problémů. Studium je koncipováno jako graduální, modulové. Vychází z empirických zkušeností, ze současných poznatků rozvoje univerzitního vzdělávání a jeho využití v praxi. Studenti se profilují do více segmentů pracovních činností:

- pedagogické
- manažerské
- poradenské

Předpokládá se flexibilita uplatnění absolventů studia a možnost jejich další specializace a dalšího profesního vzdělávání v podobě kurzů, školení aj. Koncepce výuky oboru sociální pedagogika vychází z uznaných teoretických a metodických zásad a nejvýznamnějších přístupů v současné pedagogice, aplikované psychologii a aplikované sociální pedagogice. (Chudý, Hladík, Kročková, 2007).

Studijní plán na UTB Zlín je rozdělen na předměty povinné a předměty povinně volitelné. Povinné předměty poskytují základní orientaci v oboru Sociální pedagogika a také v příbuzných oborech, jako jsou psychologie, management sociálních zařízení aj. Povinně volitelné předměty jsou rozdělené do 4 kategorií, které umožňují studentům specifičtější zaměření a hlubší pochopení vědního oboru a specializace výchovně-vzdělávací a sociální práce, stejně jako specifikaci metodických aspektů pomáhajících profesí a rozvoj klíčových

kompetencí. Specifikace se odráží v dimenzích studijního oboru, které jsou určeny v povinně volitelných předmětech:

Dimenze základní:

- obsah předmětů je zaměřen na základní poznatky výchovné práce s dětmi, mládeží, dospělými se speciálními potřebami – etopedie, andragogika a gerontopedagogika, terénní sociální práce, a na výchovnou práci v oblasti dramatiky, ekologie a estetiky

Dimenze metod:

- obsah předmětů je zaměřen na práci se specifickými metodami v konkrétní oblasti výchovné činnosti

Dimenze metodická:

- obsah předmětů se zaměřuje na zpracování metodických podkladů a metodik výchovné práce v konkrétním prostředí a zařízení, čím rozvíjí metodické aspekty pomáhajících profesí

Dimenze edukační:

- obsah předmětu je zaměřený na tvorbu a evaluaci edukačních programů

(Chudý, Hladík, Kročková, 2007)

3.3 Profil absolventa na UTB ve Zlíně

Absolvent oboru Sociální pedagogika v bakalářském stupni se orientuje v sociálně pedagogických postupech a metodách práce, aplikuje výchovné postupy, orientuje se v oblasti školství a sociální práce. Komunikuje s uživateli sociálních služeb a školských i mimoškolských zařízení, je připraven působit preventivně na děti, mládež a dospělé. Absolventi nachází uplatnění ve státní (především rezort školství a sociálních věcí) i nestátní sféře. Absolvent oboru Sociální pedagogika v magisterském programu si osvojuje klíčové kompetence, které vyplývají ze současného pojetí sociální pedagogiky. Jedná se o klíčové kompetence *profesně oborové, sociálně pedagogické, diagnostické, intervenční, komunikativní, řídicí a osobnostně kultivující*. Absolvent aplikuje teoretické poznatky v praxi, využívá metody výzkumu, řídí práci v organizaci a orientuje se ve všech oblastech sociálně pedagogické činnosti a chápe jejich význam pro sociokulturní kontext ČR (Webové stránky FHS UTB ve Zlíně).

3.3.1 Uplatnění absolventů

Výuka sociální pedagogiky je zaměřena zejména na pomáhající profese. Absolventi se uplatňují v oblasti školství a sociálních věcí, vykonávají funkci sociálních pedagogů, vychovatelů, sociálních pracovníků, asistentů pedagoga, pedagoga volného času, osobních asistentů, sociálních poradců a zprostředkovatelů sociální pomoci ve školských a sociálních organizacích. Jedná se především o střediska volného času, školy a školská zařízení, vzdělávací organizace, zařízení sociálních služeb a také odbory sociálních věcí příslušných úřadů (Webové stránky FHS UTB ve Zlíně).

4 SOCIÁLNÍ PEDAGOG

Obecně lze říci, že sociální pedagog je profesionální pracovník, který řídí a organizuje na profesionální úrovni výchovný proces a působí na jiné – děti, mládež i dospělé – směrem k jejich žádoucímu osobnostnímu rozvoji a také ve směru integrace, což se týká především osob, které se nachází v krizové situaci a potřebují odbornou pomoc (Kraus, 2001).

Klíma (In Chudý, 2004) charakterizuje sociálního pedagoga jako specializovaného odborníka, který je vybaven teoreticky, prakticky a koncepčně pro záměrné působení na osoby a sociální skupiny především tam, kde způsob života těchto jedinců je destruktivní pro ně i okolí a nedovoluje jim rozvíjet utváření vlastní identity.

Kraus (In Hroncová, 2008) charakterizuje sociálního pedagoga jako odborníka pro výchovné působení ve dvou oblastech:

- 1) přímá sociálněvýchovná činnost ve směru profylaxe nebo kompenzace
- 2) manažerská sociálněpedagogická činnost v institucionálních oblastech, tj. činnost organizační, kompenzační, metodická a vzdělávací

Sociální pedagog je absolventem oboru sociální pedagogika. K jeho kompetencím patří pomoc dětem, mládeži, rodičům i dospělým v situacích vyrovnání deficitu, socializace, hledání možností zlepšení kvality života prostřednictvím výchovy, vzdělávání, prevence a poradenství. Mezi specifické kompetence pak patří poznávání osobnosti analýzou výchovy, prostředí, komunikace. Za základní metody jeho činnosti můžeme považovat pomoc, intervenci, poradenství (Bakošová, 2000).

4.1 Osobnost sociálního pedagoga

„Osobnost sociálního pedagoga si vyžaduje znalost určitých pravidel, ale i přirozený takt, etický zájem, zodpovědnost vůči lidem, respektování důvěrnosti, profesionální objektivitu, upřímnost a lidskost. Důležité jsou nejen odborné vědomosti a praktické zkušenosti, ale i osobní vlastnosti, které jsou předpokladem úspěchu sociální práce. Sociální pedagog musí být na tuto práci dostatečně připravený, protože cílem jeho práce je pomoc dětem, dospělým a naučit je, aby se dokázali o sebe postarat.“ Důležité je, aby se sociální pedagog choval diskrétně a také informoval klienty o důsledcích jejich konání. Tedy i o riziku a prospě-

chu plynoucího z jejich činnosti. Pro sociálního pedagoga jsou důležité kladné osobnostní vlastnosti, jako je otevřenost, pravdomluvnost, pracovitost, spravedlnost a také smysl pro humor. Morální postoj a vůbec celá jeho osobnost by měly být příkladem druhým lidem. K důležitým vlastnostem patří citová stabilita, která pomáhá přiměřeně reagovat na klientovu situaci, vede k realistickému řešení jeho problémů. Sociální pedagog by se měl vyznačovat vysokou mírou empatie, schopností pochopit druhého člověka, vžít se do jeho duševního stavu i situace, ve které se nachází (Selická, 2000, s. 17).

Sociální pedagog současnosti i budoucnosti, který vykonává edukační činnost, výchovu, řídicí i pomáhající činnost se musí vyrovnat s vnitřní přeměnou společnosti, transformací kultury, změnou hodnot, výchovně-sociálních procesů a novou autonomií těchto proměnných. Překonává roli transformátora těchto změn a zprostředkovává ji lidem (Chudý, 2006).

Kraus (2001) uvádí, že k vědomostní a dovednostní výbavě sociálního pedagoga je třeba připojit jednak požadavky na vlastnosti osobnosti po stránce psychické, ale také jisté fyzické předpoklady. Ke specifickým požadavkům na psychiku můžeme uvést vnímavost pro různé životní situace, různá prostředí, celkovou vyrovnanost a emocionální stabilitu, vlastnosti jako je trpělivost, sebekontrola a další morální požadavky. Svě důležité místo má schopnost kreativity, asertivního jednání, originality a celkové aktivity.

4.2 Charakteristika činností a kompetencí sociálního pedagoga

Oblast činností sociálního pedagoga je široká a pestrá, aktivity jsou v podstatě neopakovatelné a stále se objevují nové, tvořivé a původní. Činnosti vyžadující plnou aktivitu se střídají se situacemi, kdy jde víceméně jen o jeho přítomnost (např. vykonávání noční služby). V poměru přímé a nepřímé výchovné práce jsou značné diference podle typu zařízení, pracovního zařazení. „Pracovní činnosti sociálního pedagoga mají souhrnně povahu:

1. výchovného působení ve volném čase (nabídka hodnotových volnočasových aktivit)
2. poradenské činnosti vykonávané na základě diagnostiky a sociální analýzy problému a životní situace nebo výchovného prostředí, v němž se vychovávaný nachází
3. reedukační a resocializační péče i terénní práce (depistáže, screening)“

Jde o činnosti zaměřené na všechny věkové kategorie. Náplní práce sociálního pedagoga je také spolupráce s rodiči i jinými pedagogickými pracovníky a dalšími odborníky. Vytváří koncepci, podílí se na tvorbě projektů, metodických materiálů, účastní se výzkumných záměrů (Kraus, 2008, s. 199).

Sociální pedagog by měl mít **vědomosti** z oblasti společensko-vědního základu (obecná pedagogika, psychologie, sociologie, filozofie), vědomosti z oblasti biomedicínké (biologie člověka, somatologie, zdraví a nemoc), z oblasti sociální politiky, práva a oblast speciálních poznatků (sociální pedagogika, pedagogika volného času, metody sociálně-výchovné práce, teorie komunikace, organizace a řízení výchovy ve volném čase). Profil sociálního pedagoga pak doplňují poznatky z oblasti managementu, personalistiky, případně teorie určité zájmové oblasti. K základním **dovednostem** patří vybava v oblasti sociální komunikace, diagnostiky, vedení dokumentace, využívání metod sociálně pedagogické prevence i terapie, dovednost asertivního řešení problémů, tvorby projektů a využívání kompetencí ve sféře určitých zájmů (Kraus, 2008).

4.2.1 Klíčové kompetence sociálního pedagoga

(Chudý, 2006) uvádí, že problematika přípravy sociálních pedagogů a rozvoj jejich klíčových kompetencí se inspiruje terminologicky z „učitelských“ vymezení. Oblast kompetencí sociálního pedagoga není zatím rozpracovaná ani terminologicky sjednocená a je na začátku upřesňování. Chudý dále uvádí, že za základní a nejdůležitější vymezení klíčových kompetencí v sociální pedagogice můžeme považovat vymezení Bakošové, která kompetenci sociálního pedagoga chápe jako širší pojem, který v sobě zahrnuje i určité pravomoci pro výkon profese podle stupně vzdělání. Kompetence sociálního pedagoga představují výkon v povolání, který je podmíněný pregraduální přípravou a praktickými dovednostmi.

Ale i přesto, že existuje celá řada členění od různých autorů, problémem zůstává neexistence „jednotného“ členění kompetencí sociálního pedagoga, ze kterého by bylo možno vycházet jednak v přípravě budoucích absolventů a jednak při samotném působení absolventů Sociální pedagogiky v praxi. Za přehledné rozdělení, ze kterého pak také vychází FHS UTB ve Zlíně a na které klade důraz při stanovení profilu svých absolventů v oboru sociální pedagogika, lze považovat kompetence uváděné Sýkorou (2006):

Profesně oborové

- dovednost samostatně analyzovat, plánovat, projektovat a realizovat sociálně pedagogické koncepce a programy

Sociálně pedagogické

- poznatky o sociálních procesech, podmínkách výchovy, vzdělávání a učení se jedince, znalosti a dovednosti potřebné pro kultivaci jedince i sociálních skupin i pro prevenci sociálně patologických jevů

Diagnostické a intervenční

- zahrnují znalosti a dovednosti potřebné k diagnostice sociálního prostředí, interpersonálních vztahů, podmínek života, pedagogického působení a jeho efektů

Kompetence komunikativní

- obsahuje znalost procesů sociální komunikace a schopnost tuto komunikaci pozitivně ovlivňovat
- absolvent umí komunikovat s různými typy klientů a skupin, s veřejností a spolupracovníky

Řídící a normativní

- jde především o znalosti a dovednosti z teorie a praxe metod řízení, práva, ekonomie a vedení lidí a organizací

Osobnostně kultivující kompetence

- zahrnují všeobecný přehled v základních vědních oborech a aktuálním dění ve společnosti

Podle Švece (2002, s. 12) k základním dovednostem, jimiž by měl každý sociální pedagog disponovat, patří:

- „poznávat (diagnostikovat) jedince i prostředí
- komunikovat s jednotlivcem i sociální skupinou
- poskytovat dětem, mládeži i dospělým a starým lidem sociální oporu

- volit a prakticky uskutečňovat výchovné a resocializační intervence v práci s dětmi, mládeží a dospělými
- pracovat na sobě (např. umět reflektovat důsledky svého působení na klienty, autoregulovat svoje chování v sociální komunikaci s druhými, chtít se dále vzdělávat apod.)“

Jednoduše a „lidsky“ poukazuje Míkulková (2007, s. 49) na to, co by nemělo sociálnímu pedagogovi chybět:

„Optimismus – aby mohl přinášet lidem naději na změnu.

Odvaha – aby se nedal zastrašit nesnázemi lidských osudů.

Smysl pro realitu – aby si uvědomil vlastní limity, ale i skutečné potřeby a možnosti svých klientů.

Kreativita – aby nespoléhal na osvědčený univerzální recept na dobrý život, ale hledal vždy znovu a v zájmu klienta – nové způsoby, nové cesty a nové pohledy.

Politické myšlení – aby se chtěl a uměl zabývat potřebami společnosti jako celku i jednotlivce.

Sociální cítění – aby rozumem hledal, ale i srdcem pochopil.

Sebekázeň – aby umožnil klientovi realizovat jeho vlastní životní cestu a nenutil mu svou.

Trpělivost – aby si vždy znovu uvědomoval, že žijeme stále „napoprvé“ – život je souvislá řada pokusů a omylů, úspěchů i pádů.

Profesionalita – aby mohl mít potřebný odstup a znal svoji pracovní roli a cíl své práce.

Radost – protože je nejsilnějším motorem i odměnou dobrého života.“

5 UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PEDAGOGA NA TRHU PRÁCE

Sýkora (2006, s. 186) uvádí, že mezi základní kategorie profesní činnosti patří dosažení úspěchu jedince, a v důsledku úspěchu jedince pak i společnosti. Ztotožňuje se s Mužíkem, že „úspěch v profesi znamená zvýšenou kompetenci v oboru, zvýšenou pracovní výkonnost, a v důsledku toho i lepší pozici v pracovním růstu. Projevuje se to vyšší mzdou a určitými sociálními jistotami, kdy za nejdůležitější je možno považovat ty, které vyplývají z kariérového růstu nebo postupu v hierarchii řídicích funkcí.“

5.1 Situace na trhu práce

Jak je patrné, v posledních letech stoupá počet absolventů vysokých škol, což je dáno velkým počtem absolventů bakalářských oborů, jejichž počet také stoupá. V období květen 2002 – duben 2004 u nás absolvovalo vysokou školu přes 63,5 tisíc studentů, avšak v témže období v letech 2005 – 2007 už to bylo přes 93 tisíc, což činí nárůst téměř 47 % během tří let. Absolventi, kteří ukončili školu mezi říjnem 2006 a dubnem 2007 si během prvního půlroku našli práci (asi v 75 % případů), část z nich (necelých 19 %) pokračuje ve studiu na VŠ a něco málo přes 6 % absolventů čelí nezaměstnanosti. Situace rok až dva po absolvování studia je pak poměrně stabilní. I zde však ke klesajícímu podílu nezaměstnaných přispívá nárůst absolventů, kteří studují dále. „Poslední údaje z dubna 2007 říkají, že lidé, kteří absolvovali v období mezi květnem 2005 a dubnem 2006 jsou zhruba ze dvou třetin zaměstnaní, nebo ekonomicky neaktivní nestudující na VŠ, z jedné třetiny pokračují v dalším studiu na vysoké škole a méně než 1 % je nezaměstnaných.“ (Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2007, s. 5.)

Situace na trhu práce je také ovlivněna současnou nepříznivou ekonomickou situací a o to horší podmínky budou mít letošní absolventi při hledání svého uplatnění. I když je nezaměstnanost vysokoškoláků obecně nižší, jejich pozice v současné době nebude snadná. Narazit může jedinec, který má přesné požadavky, ze kterých nechce slevit a hledá práci, která by vyhovovala jeho přísným kritériím. Naopak člověk, který nemá své představy příliš jasné nebo je ochotný vzít i práci, která zcela neodpovídá jeho kvalifikaci, může mít určité výhody, zejména v tom, že získá tak nezbytnou praxi.

5.2 Profese sociálního pedagoga

„Profese sociálního pedagoga byla a je úzce spjatá s vývojem sociální pedagogiky jako vědy a s vymezením jejího předmětu. Široký záběr sociální pedagogiky na řešení mnohých sociálně-výchovných problémů v minulosti, ale i dnes, se odráží nejen v různých přístupech k vymezení jejího předmětu, ale i v nejednotném vymezení kompetencí a profesiogramu sociálního pedagoga“ (Emmerová, 2005, s. 98).

Jak uvádí Kraus (2001), vymezení profese sociálního pedagoga není ve srovnání např. s profesí učitele, jednoduché a jednoznačné. Práce sociálního pedagoga je sice blízká profesi učitele, psychologa, psychoterapeuta, ale nenahrazuje je. Hlavní funkce sociálního pedagoga tak lze charakterizovat dvěma oblastmi činností:

- **integrační:** týkají se osob, jež potřebují odbornou pomoc a podporu. Jsou to osoby, které se nachází v krizových situacích, v psychickém, sociálním či psychosociálním ohrožení
- **rozvojové:** jde o zajištění žádoucího rozvoje osobnosti ve směru správného životního stylu, užitečného naplnění volného času – týká se celé populace

Autor dále pokračuje, že široká, ale ne příliš přehledná škála působnosti sociálního pedagoga, ne vždy konkrétně vymezená činnost napovídá, že pozice a prestiž sociálního pedagoga nebude vysoká a odpovídající.

„V souvislosti s přípravou pracovníků v oborech sociální pedagogiky a jejich uplatněním je samozřejmě nanejvýš aktuální samotná profese sociálního pedagoga. Bohužel sociální pedagogové nejsou nejen na školách, ale ani v žádných jiných institucích a termín sociální pedagog není oficiálně zakotven v žádném dokumentu. Přitom se studijní obor akreditovaný pod názvem Sociální pedagogika studuje nejen na vysokých školách, nýbrž i na vyšších odborných školách a absolvovalo je již tisíce studentů. I praxe začíná tento termín reflektovat a užívat.“ Termín „sociální pedagog“ by se tak měl objevit analogicky vedle termínů psycholog, sociální pracovník, speciální pedagog, označující absolventy příslušných oborů v oficiálních dokumentech. Zatím pouze v Zákoně o výchovných pracovnících, a Zákoně o sociálních službách je uveden obor Sociální pedagogika, jehož absolvování poskytuje plnou kvalifikaci pro výkon profesí v dané oblasti (Kraus, 2007b, s. 188-189).

Samotná profese vyžaduje pro výkon také určité podmínky, které jsou dvojí povahy:

Materiální: takové prostory a vybavení, aby bylo možné v nich uskutečňovat různé činnosti (podmínky pro zájmovou a klubovou činnost, specifické prostory k individuálnímu působení na klienta, aj.)

Sociálně-psychického charakteru: dobré interpersonální vztahy na pracovišti, odpovídající způsob řízení, pracovní režim aj. (Kraus, 2008).

5.3 Možnosti uplatnění sociálního pedagoga

„Uplatnění sociálního pedagoga v praxi je široké, stejně jako škála jeho působnosti. Sociální pedagog je kompetentní realizovat a řídit práci v sociálněvýchovné sféře, pracovat ve státní správě, dokáže identifikovat, analyzovat a řešit pedagogické problémy a poskytovat služby pedagogického poradenství“ (Emmerová, 2005, s. 98).

Absolventi sociální pedagogiky mohou nacházet uplatnění v oblasti sociální prevence, především v eliminaci faktorů sociálního vyloučení – sociální exkluze. „Místo sociálního pedagoga je zejména v práci s problémovými skupinami občanů, kteří jsou nejvíce ohroženi sociální exkluzí, v prevenci zločinnosti, sociální péči, zájmové činnosti a ve vzdělávání dospělých apod. Cílem práce sociálního pedagoga je dosáhnout schopnosti jedince odpovědně a kvalifikovaně plnit své sociální role“ (Nedoma, 2005, s. 31).

Hronocová (In Emmerová, 2005) uvádí, že integrační procesy v euroregionu budou zřejmě ještě víc zvýrazňovat nevyhnutelnost rozvoje pomáhajících profesí, např. při řešení romského problému, nárůstu sociálně patologických jevů u dětí a mládeže, problémů souvisejících s krizí rodiny apod. Profese sociálního pedagoga si vyžaduje i vysoká nezaměstnanost či negativní trávení volného času. Uplatnění sociálního pedagoga je široké, jeho pracovní činnosti mají povahu výchovného působení ve volném čase, poradenské činnosti, reedukační a resocializační činnosti i terénní práce. Jde o činnost zaměřenou na děti, mládež, ale i dospělé a staré lidi. Sociální pedagog nachází své uplatnění v oblasti prevence sociálněpatologických jevů, penitenciární a postpenitenciární, výchovy ve volném čase a vytváření nabídky hodnotných volnočasových aktivit, v sociálně-výchovné práci s minoritami, kulturně znevýhodněnými a marginálními skupinami obyvatelstva.

Emmerová (2005, s. 100) uvádí následující možnosti uplatnění sociálního pedagoga:

» **Sociální pedagog v prevenci sociálně patologických jevů**

Úloha sociálního pedagoga na základních a středních školách v prevenci sociálně patologických jevů je důležitá. Hroncová, Hudcová a Matulayová (In Emmerová, 2005) poukazují na nutnost zavedení systematizovaných míst sociálního pedagoga, který by měl plnit úlohu koordinátora preventivních aktivit v rámci školy. Zároveň by měl aktivně působit v oblasti mimoškolních aktivit a především u žáků pocházejících z ohrožených rodin.

» **Sociální pedagog ve škole**

Sociální pedagog se ve škole může stát kompetentním vykonavatelem sociálněpedagogických úkolů školy. Ty lze nastínit ve třech oblastech:

1. „sociální výchova
  - mimovyučovací aktivity
  - podpora sociálního učení ve vyučování s důrazem na utváření prosociálních osobnostních rysů
2. sociální poradenství
3. multikulturní výchova“

Roli sociálního pedagoga ve škole lze nastínit jako:

- „jako pomocníka a obhájce žáka (jeho práv a důstojnosti)
- jako mediátora v konfliktech se žáky a rodiči
- jako koordinátora s veřejnou správou
- jako iniciátora spolupráce s místními výchovně-vzdělávacími institucemi
- jako organizátora volnočasových projektů a aktivit“ (Lorenzová, Poláčková, 2001, s. 192).

Základem práce sociálního pedagoga ve škole by měla být sociálně výchovná činnost s dětmi a mládeží v problémových situacích. Vykonávat by měl funkci koordinátora prevence drogových závislostí a jiných sociálně patologických jevů. Úloha sociálního pedagoga je v prevenci nezpochybnitelná. Každá škola by měla mít sociálního pedagoga, který by měl být koordinátorem prevence na škole (Emmerová, 2005)

Mikulková (2007, s. 48) vidí následující možnosti práce sociálního pedagoga ve školství:

- předškolní zařízení – práce s rodiči a dětmi
- školní poradenská pracoviště – prevence a řešení sociálně patologických jevů primární a sekundární prevence
- školská poradenská zařízení prevence a řešení sociálně patologických jevů v kontextu práce s rodinou
- školská metodická a vzdělávací zařízení – vzdělávání učitelů
- školská výchovná zařízení – sociálně edukační a aktivizační programy
- externí odborné služby (prevence, poradenství, intervence)
- výzkumná a publikační činnost

» **Sociální pedagog a výchova ve volném čase**

Volný čas vytváří právě možnost kontaktu dítěte se sociálně patologickými jevy. Kratochvílová (In Emmerová, 2005, s. 101) uvádí, že „volný čas má v sobě potenciál všech možností pozitivního i negativního obsahu.“ Smysluplné využívání volného času formuje zdravý životní styl dítěte. Volný čas má svoji úlohu v procesu socializace i celkovém vývoji osobnosti dítěte.

„Nevyhnutelná je výchovná intervence výchovných činitelů, především rodiny a školy, jednak ve směru vytváření správných postojů k volnému času u dětí a mládeže, ale také k vytváření možností k účelnému a pozitivnímu trávení volného času v době mimo vyučování. Nárůst sociálně patologických jevů u dětí a mládeže vyžaduje profesionální úroveň sociálně výchovné činnosti v čase mimo vyučování, kde mají nezastupitelné místo sociální pedagogové“ (Hroncová In Emmerová, 2005, s. 102).

» **Probační a mediační činnost**

Zákon 257/2000 Sb. §6 2) říká, že Úředník Probační a mediační služby musí být bezúhonný a způsobilý k právním úkonům a musí mít vysokoškolské vzdělání v oblasti společenskovední získané ukončením studia v magisterském studijním programu a odbornou zkoušku, kterou mu středisko umožní vykonat po absolvování základního kvalifikačního vzdělání pro úředníky Probační a mediační služby (Probační a mediační služba).

Mediace a probace zajišťuje odklon v trestním řízení a vytváří podmínky pro alternativní tresty. Zohledňuje zájmy obviněných, poškozených i zájmy společnosti.

„Probační a mediační činnost si klade následující cíle:

- integrace pachatele – jeho začlenění do života společnosti;
- participace poškozeného – jeho zapojení do procedury odškodnění
- obnovení pocitů důvěry v systém spravedlnosti
- ochrana společnosti – účinné řešení konfliktních a rizikových stavů spojených s trestním řízením a efektivní realizací alternativních trestů a opatření“ (Kraus, 2008, s. 189).

» **Sociální pedagog v penitenciární a postpenitenciární péči**

Možnosti uplatnění sociálního pedagoga v této oblasti jsou poměrně široké. Důležitá je jeho úloha při resocializaci, která je zaměřena na minimalizování a odstraňování krizových sociálních situací a také na zabraňování recidiv jejich vzniku. Cílovými skupinami při resocializaci jsou osoby ve výkonu trestu odnětí svobody, sociálně maladaptivní občané nebo utečenci (Emmerová, 2005).

» **Sociální pedagog a minority**

Emmerová (2005) dále pokračuje a popisuje, že sociální pedagog nachází uplatnění i při práci s kulturně znevýhodněnými, sociálně slabými a nepřizpůsobivými, marginálními skupinami obyvatel. Problematika sociálně-výchovné práce s minoritami je v současnosti aktuální nejen s ohledem na romské etnikum, ale i očekávaným přílivem přistěhovalců. Sociální pedagog nachází uplatnění ve státních institucích, humanitárních organizacích a institucích neziskového sektoru.

Je patrné, že oblast působení sociálního pedagoga je široká a že se uvedené oblasti navzájem prolínají a doplňují.

Kraus (2008, s. 205) uvádí následující stručný přehled předpokládaných možností uplatnění v profesi sociálního pedagoga:

- a) resort školství, mládeže a tělovýchovy:
  - školní kluby, družiny, domovy mládeže
  - dětské domovy (vychovatel v ubytovacím zařízení)

- domy dětí a mládeže, střediska volného času
  - instituce výchovného poradenství (včetně výchovného poradce ve školách)
  - systémy preventivně výchovné péče (koordinátor prevence, metodik prevence, krizová centra, střediska pro mládež)
  - sociálněvýchovná a osvětová činnost zaměřená na seniory
- b) resort spravedlnosti:
- oblast penitenciární a postpenitenciární péče (vychovatelé v nápravných zařízeních, věznicích, institut mediačního a probačního pracovníka)
- c) resort práce a sociálních věcí:
- sociální asistenti
  - sociální kurátoři pro mládež
  - instituce sociálně výchovné péče o seniory
  - ústavy sociální péče
- d) resort vnitra:
- utečenecké tábory
  - okrsková služba
  - kriminální prevence
- e) oblast církevních, společenských a neziskových organizací:
- instituce péče o mládež, nadace apod.
  - humanitární a charitativní instituce, střediska křesťanské pomoci

Co se týká uplatňování poznatků v praxi, je to otázka uplatnění absolventů daného oboru. Zkušenosti i některá výzkumná šetření ukazují, že absolventi sociální pedagogiky z uplynulých let nacházejí uplatnění v uvedených rezortech, že zastávají dokonce důležitá místa, vedoucí funkce, což svědčí o tom, že jejich příprava, a tedy i úroveň oboru není špatná. Také zpětná vazba ze strany absolventů o tom, jak se jim daří uvádět nabyté vědomosti do praxe, by byla přínosná. Jako nedořešený vidí autor úkol, týkající se rozpracování

metod sociálně výchovné práce, kde má sociální pedagogika určitý dluh. Pokud provedeme rekapitulaci vzhledem k současnému stavu, můžeme říci, že se do jisté míry podařilo sjednotit a ujasnit terminologii, vymezit rámec zájmu a určité obsahové hranice sociální pedagogiky. Zpracován je i profesní model sociálního pedagoga, avšak nepodařilo se realizovat zařazení této profese do katalogu prací. Avšak pojem sociální pedagog vstoupil do povědomí veřejnosti a „slyší na něj“ praxe v různých oblastech a akceptují jej i některé zákonné normy. Např. do zákona o pedagogických pracovnících se podařilo alespoň prosadit, že studijní obor sociální pedagogika poskytuje kvalifikaci pro výkon pedagogických profesí, jako je vychovatel, pedagog volného času, apod. (Kraus, 2006).

Ale i přes tyto kroky a cíle, kterých již sociální pedagogika dosáhla, je důležité v těchto rozvojových a upřesňujících tendencích pokračovat. Je zřejmé, že se samotnou profesí „sociální pedagog“ se dosud nesetkáme, i když uplatnění absolventů oboru Sociální pedagogika je - jak uvedla celá škála autorů - poměrně široké.

Skutečnost je však zatím taková, že absolvent sociální pedagogiky se mimo již zmíněných profesí (vychovatel, pedagog volného času) může dle zákona 108/2006 Sb. o Sociálních službách uplatnit jako Sociální pracovník. Vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském nebo magisterském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního předpisu, umožňuje vykonávat tuto profesi. Jak je uvedeno v § 109 tohoto zákona, Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy, včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace (Zákon o sociálních službách).

6 PROBLÉMY A VÝZVY SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY

Sociální pedagogika je oblastí, která se stále vyvíjí, formuje, hledá se, stojí před úkoly, které musí splnit, aby se mohla posunout dál a získala tak své postavení mezi ostatními profesemi. Ať je to sociální pedagogika jako studijní obor, sociální pedagogika jako věda, či sociální pedagogika jako profese, zaslouží si více pozornosti i péče. I při své flexibilitě a širokému poli působnosti by si zasloužila jasnější vymezení svých hranic, aby nedošlo k jejímu splynutí s jinými obory. I proto je tak důležité uzákonit profesi sociálního pedagoga.

Sociální pedagogika by se měla dostat do stejného pole zájmu jako problematika speciální pedagogiky, která je kvalifikovaně řešena a zakotvena i v zákonných úpravách a pokynech MŠMT, kdy speciální pedagog je pedagogickým pracovníkem i podle zákona. Totéž se jeví i z pohledu sociální pedagogiky, protože učitelé v podstatě nejsou připraveni na sociálně pedagogické problémy. (Radvan 2005, s. 42) nadále uvádí, že aby došlo k uznání sociální pedagogiky jako relativně samostatné disciplíny v systému pedagogických věd, musí být naplněn ještě jeden předpoklad. „Prostor pro její uznání bude otevřen jen a jen tehdy, bude-li schopna formulovat způsob naplnění těchto úkolů, tj. domyslet, jak své záměry prakticky uskutečnit. A to je zřejmě povinnost nejsložitější. Pokud jí sociální pedagogové nedostojí, může se klidně stát, že bez ohledu na aktuálnost sociální pedagogiky a její zaměření na určitou třídu problémů nebude specifikum jejich (vědecké a pedagogické) práce ke škodě věci akceptováno.“ Čili, tak jako v případě jiných praktických speciálních věd budou i smysl a význam sociální pedagogiky posuzovány s ohledem na „užitou hodnotu“ jejich závěrů a reálnost doporučení, které nabídne.

Hladík (2007, s. 19-20) upozorňuje na chybění určitého mezistupně mezi teoretickou a praktickou stránkou sociální pedagogiky a na chybění návodu „jak“ má sociální pedagog pracovat. „Tato metodika má vycházet z čistě teoretických východisek, která již dnes máme, má být aplikovaná v praxi, praxí ověřená a modifikována, zpětně potom má ovlivňovat vědecko-technickou základnu.“ Výsledkem pak může být nejasná hranice mezi sociální pedagogikou a speciální pedagogikou, sociální prací nebo psychologíí. I když jsou mezi sebou tyto disciplíny provázány, je důležité vymezení určitých hranic – tedy cíle sociálněpedagogické práce a metody. „Jestliže nevystavíme most mezi teorií a praxí v podobě meto-

díky, která by byla průvodcem studentů sociální pedagogiky, budeme tyto studenty v souvislosti s chápáním role sociálního pedagoga uvádět ve zmatek a jejich vstup do praxe jim neusnadníme.“

Z perspektivy dalšího vývoje profesí v ČR stojí před vzdělavateli sociálních pedagogů aktuální výzvy, které popisuje Kraus (2008):

- intenzivně spolupracovat s MŠMT a MPSV při přípravě národní soustavy kvalifikací
- zpracovat vzdělávací standardy pro sociální pedagogiku jako studijní obor
- zpracovat profesní standardy ve spolupráci se zaměstnavateli absolventů
- vytvořit systém mobility studentů sociální pedagogiky v EU, zabývat se jejich mezinárodním uplatněním
- rozvíjet spolupráci s tuzemskými i evropskými organizacemi a asociacemi vzdělatelů a zaměstnavatelů sdružujícími odborníky z dané oblasti
- podílet se na doplnění katalogu prací

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝZKUM

7.1 Cíle výzkumu

Sociální pedagogika jako studijní obor začíná mít již svou tradici a možnost studovat ji na různých vysokých školách se nadále rozšiřuje. Otázkou však stále zůstává, jak nahlíží trh práce na absolventy tohoto oboru a co jim nabízí. UTB ve Zlíně v roce 2009 vyšlo do praxe své první absolventy prezenčního magisterského programu sociální pedagogika. I když různí autoři uvádí celou škálu možných oblastí uplatnění, v praxi může být situace jiná. Někdy ani sami studenti nevědí, kterým směrem by se měli ubírat, ani co od nich potenciální zaměstnavatelé očekávají. Cílem výzkumu je proto zjistit:

- jaké jsou představy studentů sociální pedagogiky o budoucím uplatnění na trhu práce
- jak vnímají potenciální zaměstnavatelé absolventy oboru Sociální pedagogika
- jaké jsou zkušenosti absolventů sociální pedagogiky s uplatněním na trhu práce

7.2 Výzkumné otázky

Jaké jsou představy studentů sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně o budoucím uplatnění na trhu práce?

- jak se cítí být budoucí absolventi připraveni na pracovní uplatnění
- jaké jsou jejich představy o budoucím zaměstnání
- jak hodnotí své šance a možnosti na trhu práce

Jak vnímají potenciální zaměstnavatelé ve Zlínském kraji absolventy oboru Sociální pedagogika?

- jaké jsou možnosti uplatnění sociálních pedagogů
- jaké jsou zkušenosti zaměstnavatelů s absolventy sociální pedagogiky
- co očekávají od absolventů sociální pedagogiky
- jak nahlíží zaměstnavatelé na sociální pedagogiku jako studijní obor

Jak vnímají absolventi sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně možnosti svého uplatnění po 2 letech od ukončení studia?

- jaké byly představy absolventů sociální pedagogiky o budoucím uplatnění
- jaké jsou zkušenosti absolventů s hledáním zaměstnání
- jak hodnotí svoji připravenost ze školy s požadavky v praxi

7.3 Výzkumný vzorek

Studenti posledních ročníků sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně

- studenti 3. ročníku sociální pedagogiky
- studenti 2. ročníku navazujícího magisterského studia

Potenciální zaměstnavatelé ve Zlínském kraji

- při výběru respondentů budu vycházet z možností uplatnění absolventů uvedené na stránkách FHS UTB ve Zlíně (viz. str. 27) a z přehledu možných uplatnění dle Krause (2008) viz. str. 38-39., s ohledem na možnosti ve Zlínském kraji

Absolventi prezenčního studia oboru sociální pedagogika na UTB ve Zlíně

- 2 - 4 záměrně vybraní absolventi sociální pedagogiky

7.4 Druh výzkumu

Kvantitativní, doplněný kvalitativní analýzou

- kvantitativní výzkum jsem zvolila z toho důvodu, že chci získat co nejvíce dat od co možná největšího počtu respondentů
- kvalitativní analýza bude doplňovat a dokreslovat zjištěná data

7.5 Metody výzkumu

Dotazníky

- pro studenty sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně
- pro potenciální zaměstnavatele absolventů sociální pedagogiky ve Zlínském kraji

Dotazníková forma umožňuje získání dat od co největšího počtu respondentů.

Nevýhodou může být malá návratnost dotazníků.

Rozhovor

- s absolventy sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně

Rozhovor umožňuje nahlédnout hlouběji do dané problematiky

8 REALIZACE A VYHODNOCENÍ VÝZKUMU

8.1 Studenti sociální pedagogiky

Studentům posledních ročníků sociální pedagogiky (III. ročník, II. navazující) byly distribuovány dotazníky e-mailovou formou a dotazníky tištěné. Celková návratnost dotazníků činí: **57 platných dotazníků** od studentů bakalářského programu, **38 platných dotazníků** od studentů navazujícího magisterského studia, **celkem 95 dotazníků** od studentů posledních ročníků sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně.

8.1.1 Vyhodnocení dotazníků

Při vyhodnocování dotazníků jsem postupovala podle jednotlivých otázek, kdy jsem zjišťovala, kolik respondentů volilo určitou odpověď. Ze získaných dat jsem v programu Excel vytvořila grafy. V případě, že respondenti u otázky volili pouze jednu odpověď, pro znázornění jsem zvolila typ grafu, který ukazuje počet respondentů, kteří zvolili danou odpověď. V případě, že respondenti volili u otázky více odpovědí, četnost jednotlivých odpovědí je v grafickém znázornění doplněna procentuálním vyjádřením. Pokud se respondenti v dotazníku vyjadřovali k položce *jiné*, uvádím jejich vyjádření kurzívou.

Některé nabízené odpovědi jsem musela kvůli jejich obsáhlosti v uvedených grafech zkrátit, avšak smysl dopovědi zůstal zachovaný. Celé znění odpovědi je uvedeno v dotazníku v příloze.

Pomocí dotazníku zjišťuji:

- jaké jsou představy studentů sociální pedagogiky o budoucím zaměstnání
- jak se cítí být budoucí absolventi připraveni na pracovní uplatnění
- jak hodnotí studenti své šance a možnosti na trhu práce

Z výzkumných podotázek jsem stanovila následující 3 kategorie:

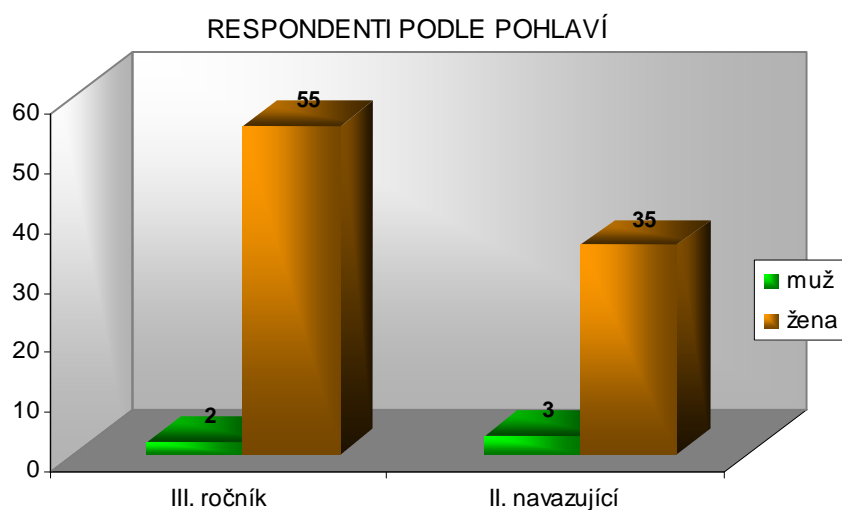
- motivace ke studiu, představy o budoucím zaměstnání
- příprava na pracovní uplatnění, rozvoj kompetencí
- možnosti a šance na trhu práce, očekávání zaměstnavatelů

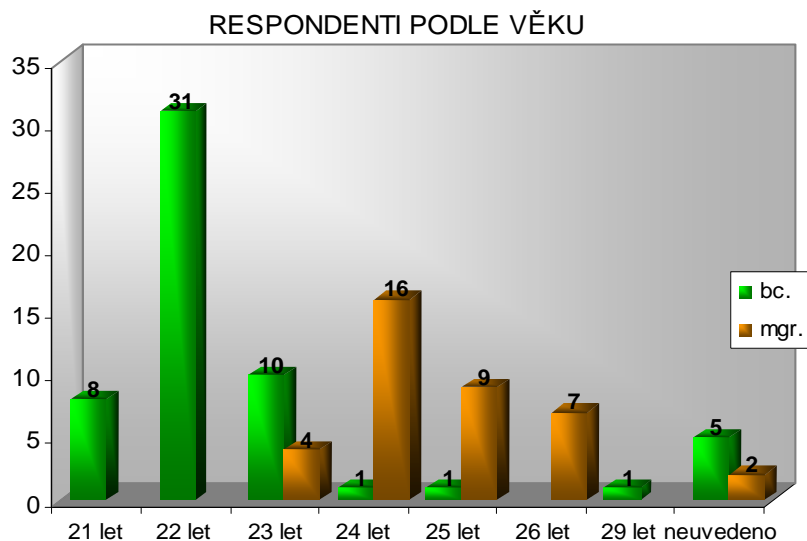
K jednotlivým kategoriím přiřadím otázky z dotazníku (nemusím jít vždy za sebou jako v dotazníku), stručně shrnu odpovědi respondentů a graficky je znázorním, na konci každé kategorie uvedu shrnutí. V případě, že otázka zahrnovala několik podotázek, spadajících do více kategorií, rozřadila jsem je právě pod jednotlivé kategorie.

Identifikační otázky:

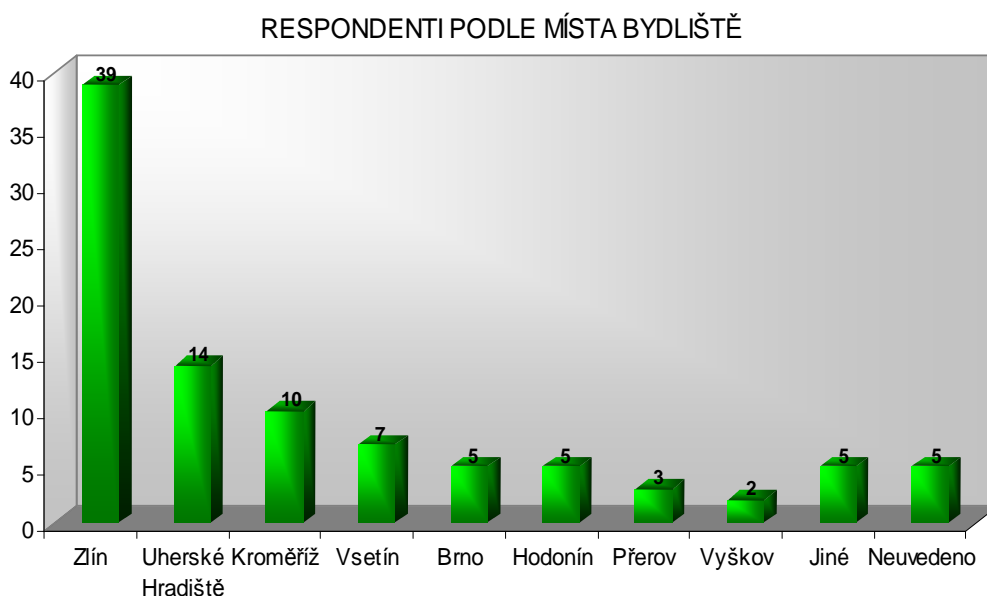
Následující grafy znázorňují počty respondentů podle pohlaví a studijního ročníku, věku a místa bydliště.

Z grafů je patrné, že převážnou většinu respondentů tvořily ženy a to jak v bakalářském, tak i magisterském programu. Věkové rozpětí respondentů se pohybovalo v rozmezí 21 – 29 let, část respondentů věk neuvedla.

Uvedená bydliště respondentů byla zahrnuta pod jednotlivé okresy. Největší zastoupení má okres Zlín, následuje okres Uherské Hradiště a Vsetín. Ostatní uvedené okresy jsou zastoupeny poměrně nízkým počtem respondentů.

1. KATEGORIE: motivace ke studiu, představy o budoucím zaměstnání

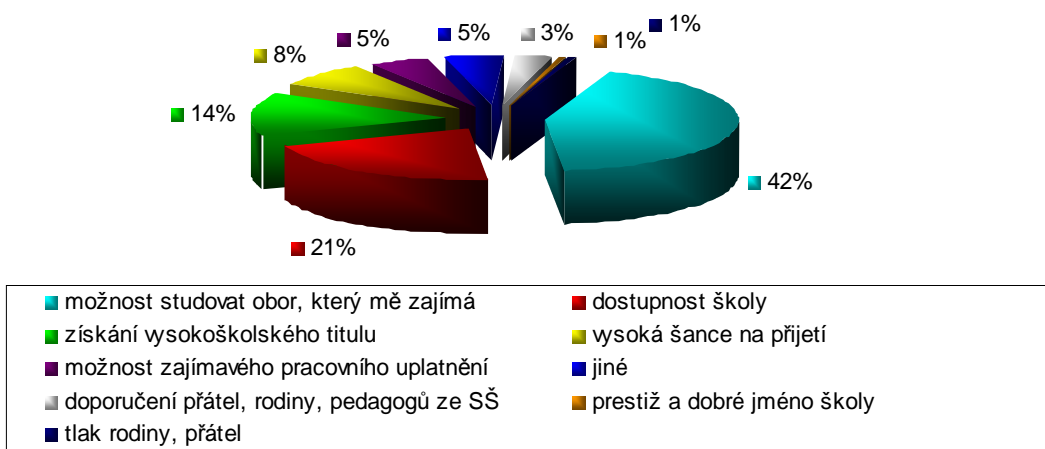
První série otázek se zaměřuje na motivaci ke studiu sociální pedagogiky (dále jen SP) a představy studentů o svém budoucím zaměstnání – kde by chtěli pracovat, s jakou cílovou skupinou, jaké jsou jejich priority při výběru zaměstnání, aj.

Otázka č. 1. Co Vás motivovalo k volbě studijního oboru SP ve Zlíně? (graf č. 1)

Z otázky, týkající se volby studijního oboru SP ve Zlíně vyplynulo, že nečastějším motivem byla možnost studovat obor, o který měl respondent zájem. Následovala dostupnost školy a poté získání vysokoškolského titulu. Další nabízené možnosti byly respondenty uváděny méně.

K jiným důvodům, které respondenti uváděli, patří zejména: *jinam na VŠ jsem se nedostala; rozvoj vlastního sebepoznání a sebevědomí; zájem o humanitní obor; zaujaly mě některé předměty.*

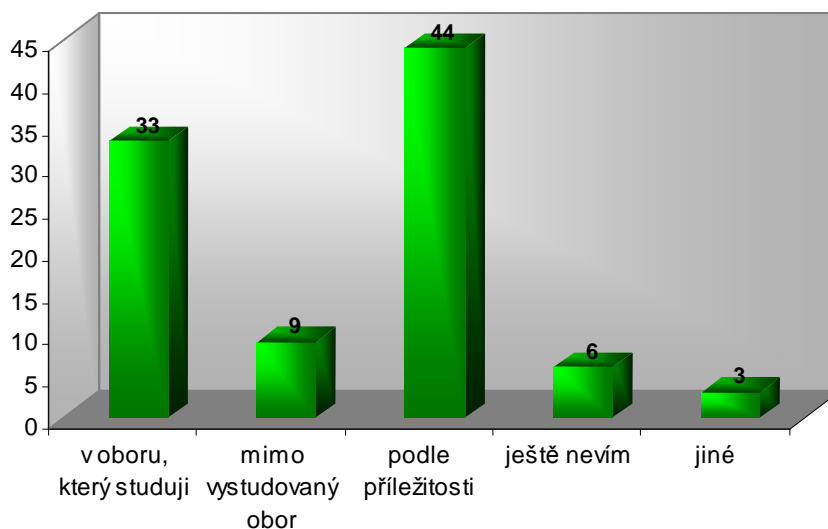
graf č. 1

Otázka č. 2. Po ukončení studia byste chtěl/a pracovat? (graf č. 2)

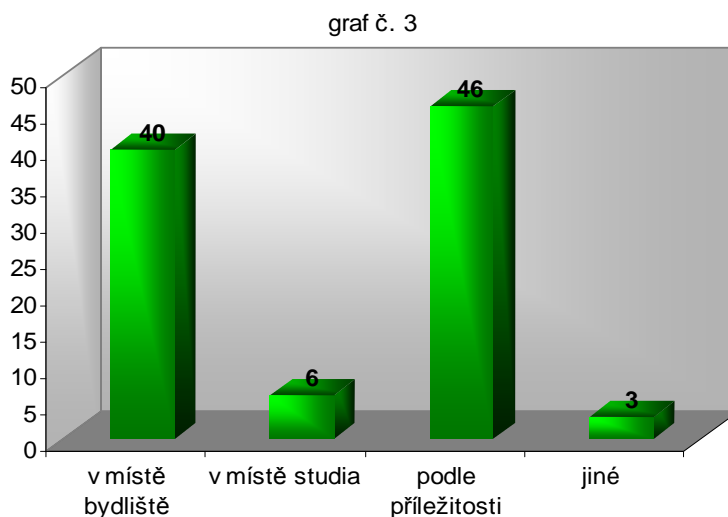
Další otázka směřovala k tomu, zda chtějí respondenti po ukončení studia pracovat v oboru, který studují, nebo dají přednost práci, která se studovaným oborem nespojuje. Z výsledků vyplynulo, že necelá polovina respondentů (44) si chce hledat práci spíše podle příležitosti. O něco méně dotázaných (33) uvedlo, že by se chtělo uplatnit v oboru, který studují. Mimo vystudovaný obor je rozhodnuto pracovat 9 respondentů. K jiným odpovědím, které byly uváděny, patří: *studium jiného oboru; práce v oboru, který studuji, nebo v tom, který jsem studovala předtím; práce u Policie ČR.*

graf č. 2

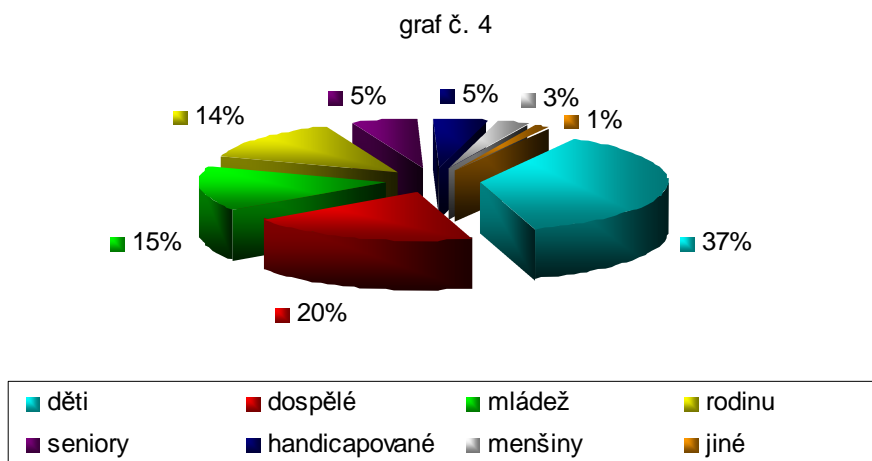

Otázka č. 3. Kde si pravděpodobně budete hledat práci? (graf č. 3)

Stejně jako u předchozí otázky, téměř polovina respondentů (46) nechává hledání zaměstnání spíše podle příležitosti - tam, kde se naskytne. Další velká část (40 dotázaných) by si chtěla práci najít v místě svého bydliště. K jiným odpovědím uváděli respondenti, že by měli zájem pracovat v Brně či Praze.

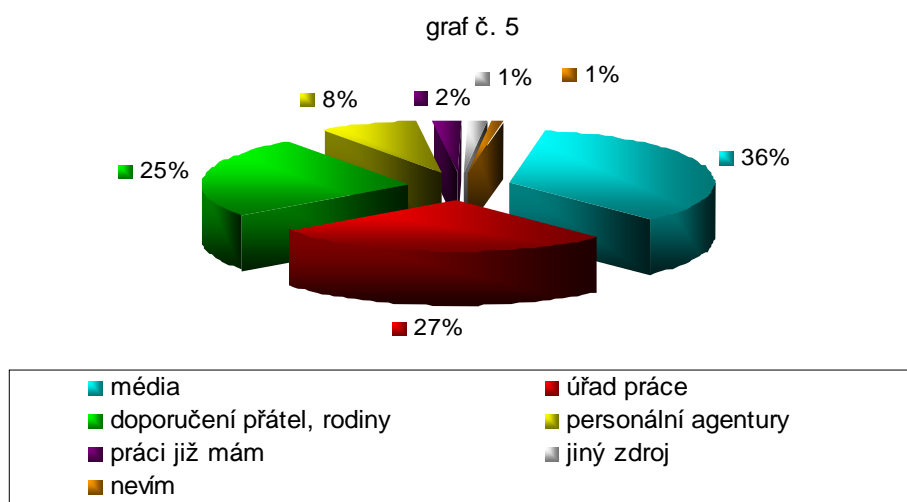
Otázka č. 5. Jako cílovou skupinu pro práci v oboru byste nejraději zvolil/a? (graf č. 4)

I když si část respondentů není ještě úplně jistá svým zaměstnáním, většinou se dotázaní přikláněli – v případě práce v oboru – k možnosti pracovat s dětmi (37 %). Zájem projeví i o práci s dospělými (20 %), práci s mládeží (15 %) a práci s rodinou (14 %). Naopak cílovou skupinu seniorů, lidí s handicapem či menšin volil jen zlomek dotázaných. K jiným odpovědím, které byly uváděny, patří: *je mi to jedno; práci s delikventy*.

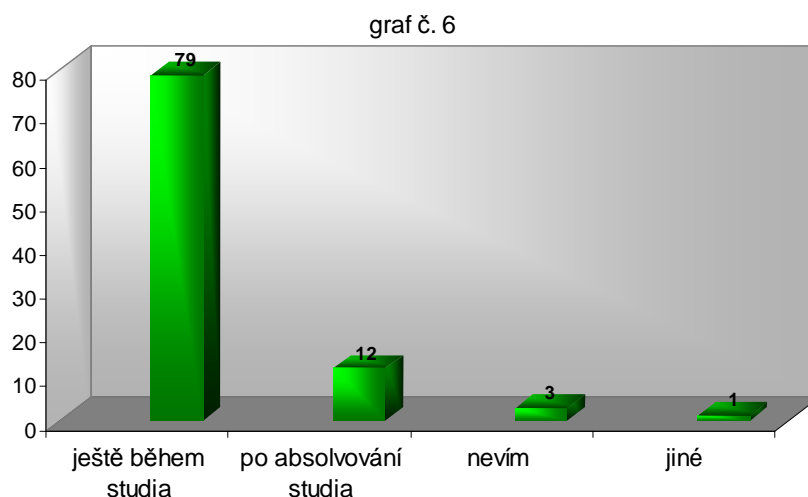

Otázka č. 8. Pro orientaci na trhu práce a hledání nabídek nejvíce využijete? (graf č. 5)

Je patrné, že snahou respondentů bude využít co nejvíce zdrojů při hledání zaměstnání. Z odpovědí vyplynulo, že nejvíce budou využita média (36 %), následuje úřad práce (28 %), informace a doporučení od rodiny, přátel (25 %). Malá část respondentů uvedla, že práci již má. Někteří dotazovaní napsali, že při hledání zaměstnání využijí své zkušenosti z brigád, praxe, případně budou muset obcházet sami zařízení a aktivně se ptát a hledat.

Otázka č. 7. Kdy si myslíte, že je pro budoucí absolventy nejvhodnější doba začít s hledáním práce? (graf č. 6).

Téměř všichni respondenti (79) se shodli v tom, že nejvhodnější období je ještě během studia. Jen malá část respondentů se domnívá, že vhodná doba nastane až po jeho absolvování. Zajímavá byla připomínka jednoho respondenta: až si ujasní, co chce opravdu dělat.

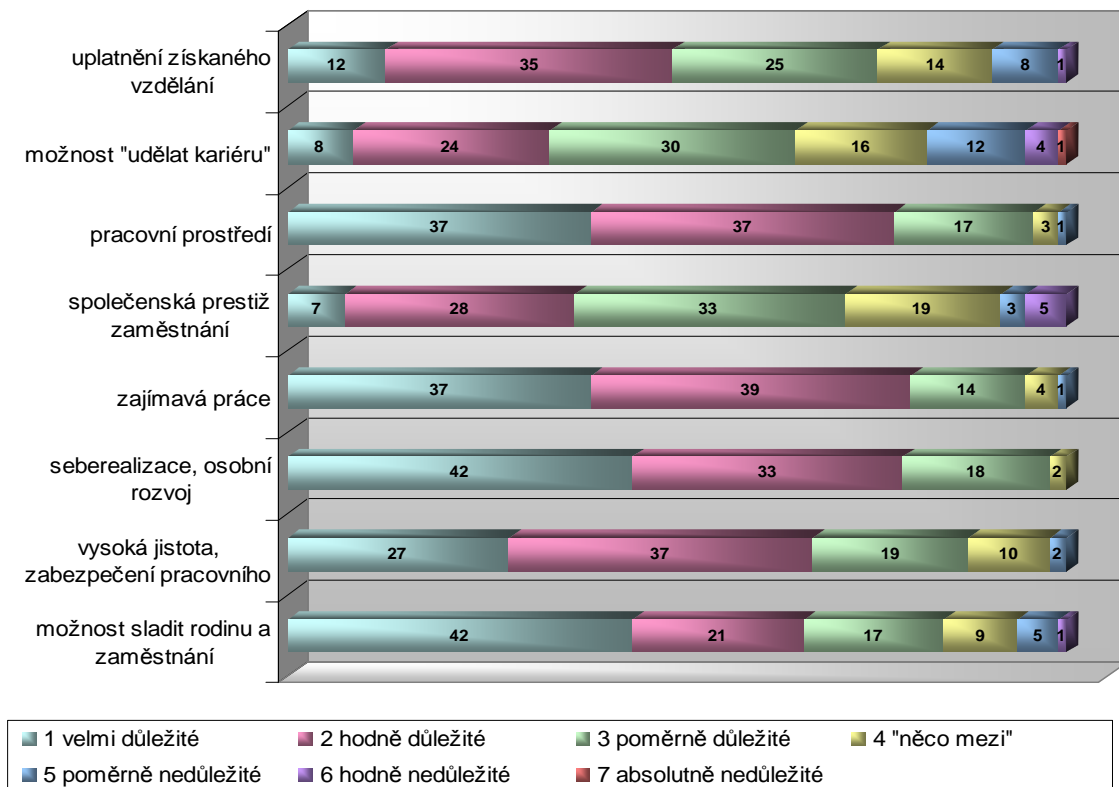

Otázka č. 17. Uved'te, nakolik jsou, či mohou být, pro Vás důležité následující faktory při výběru zaměstnání (graf. č. 7)

Respondenti měli u jednotlivých faktorů volit míru důležitosti pro ně samotné od 1: velmi důležité, přiřkládám tomu velký význam, 4: „něco mezi“, 7: absolutně nedůležité, nehraje to pro mě žádnou roli.

Z grafu je patrné, že všechny uvedené faktory mají pro velkou část respondentů určitou důležitost. Velký důraz kladou respondenti zejména na pracovní prostředí, zajímavou práci, seberealizaci a osobní rozvoj, zabezpečení pracovního místa a také na možnost sladit rodinu a zaměstnání. Uplatnit získané vzdělání je pro značnou část respondentů také důležité, i když z grafu č. 4 je patrné, že uplatnit se ve vystudovaném oboru není pro část dotázaných prioritou. Položky jako možnost udělat kariéru, či společenská prestiž zaměstnání jsou pro část respondentů také důležité, ale v těchto případech se i poměrná část dotázaných vyjádřila, že je zase až tolik za důležité nepovažují (jsou pro ně poměrně či hodně nedůležité), případně si nejsou důležitostí této položky příliš jisti a přiklání se k možnosti „něco mezi“.

graf č. 7

Shrnutí 1. kategorie

Přestože bylo velkou částí respondentů uvedeno, že je k volbě SP vedla touha studovat obor, který je zajímavý, je patrné, že o svém budoucím uplatnění značná část dotázaných ještě přesnou představu nemá a své pracovní uplatnění vidí spíše tam, kde se naskytne a nemusí se jednat přímo o práci ve vystudovaném oboru. Pracovat v oboru je prioritou jen třetiny dotázaných. I z toho, že většina respondentů uváděla u otázky na cílovou skupinu při práci v oboru více možností, lze usuzovat, že nemají přesně vyhraněno, o jakou práci – či s jakou skupinou klientů, by se mělo jednat.

Respondenti si také uvědomují, že při hledání zaměstnání je důležité využít co nejvíce možností a zdrojů, stejně jako se shodují v tom, že o hledání práce by se měli začít zajímat ještě předtím, než ukončí studium.

I přesto, že představy části respondentů o budoucím uplatnění ještě nejsou zcela jasné, je patrné, že jsou pro ně určité faktory, jako je - pracovní prostředí, zajímavá práce, seberealizace a osobní rozvoj, zabezpečení pracovního místa či možnost sladit rodinu a zaměstnání - důležité při výběru zaměstnání, které zrovna nemusí souviset s vystudovaným oborem.

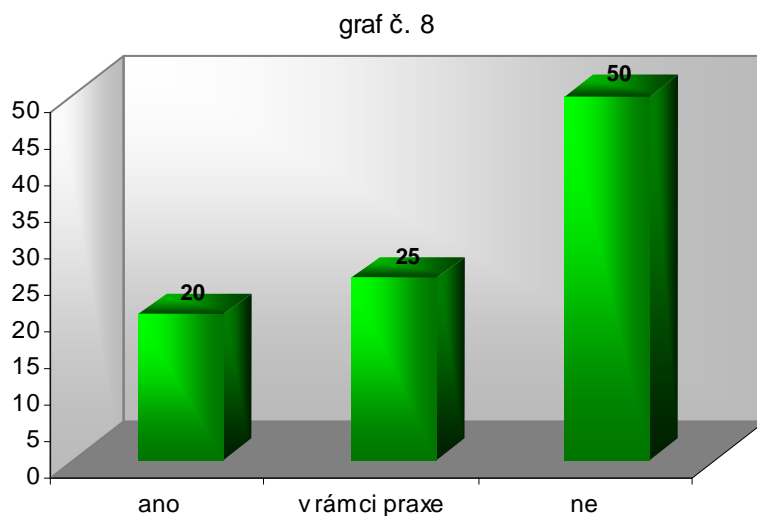
2. KATEGORIE: příprava na pracovní uplatnění, rozvoj kompetencí

Druhá série otázek se zaměřuje na to, jak se respondenti cítí být připraveni na své budoucí uplatnění, jaké mají zkušenosti s prací v oboru, nakolik u sebe považují rozvinuté uvedené kompetence, co by jim usnadnilo lépe se prosadit na trhu práce aj.

Otázka č. 4. Máte již zkušenosti s prací v oboru? (graf č. 8)

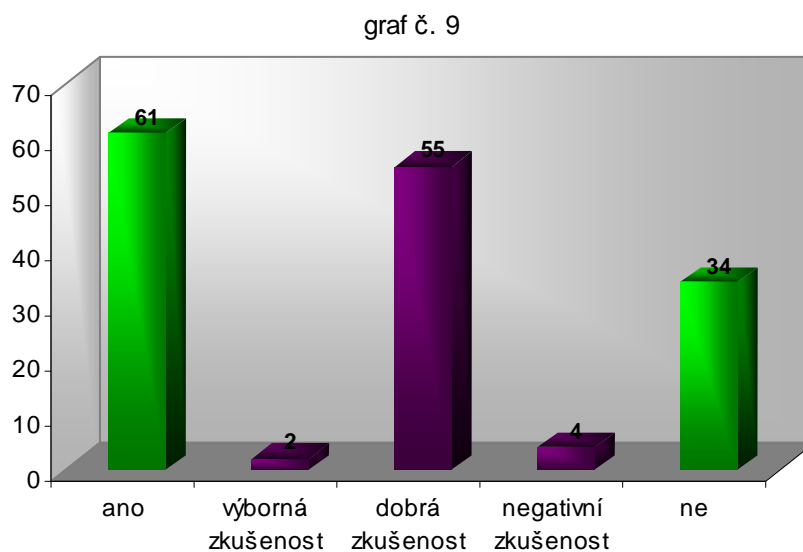
50 respondentů uvedlo, že ještě nemá žádné zkušenosti s prací v oboru. Část respondentů uvedla, že zkušenost sice má, ale pouze v rámci povinné školní praxe.

Z těch, co již uvedli, že zkušenosti mají, se nejčastěji objevovalo: *pracuji jako sociální pracovníce, práce v nízkoprahovém zařízení, pracuji jako volnočasový pedagoga, pořádání různých akcí, dobrovolnická činnost, vzdělávání dospělých, práce ve volnočasovém zařízení, apod.*

Otázka č. 9. Měl/a jste již možnost uplatnit své vědomosti a dovednosti nabyté studiem oboru v praxi? (graf č. 9)

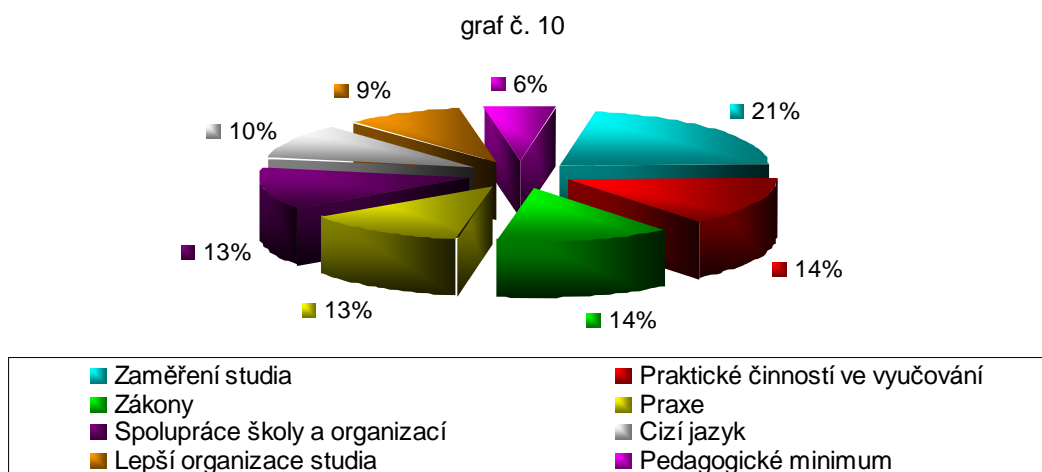
61 respondentů uvedlo, že již měli možnost uplatnit své vědomosti a dovednosti v rámci praxe. V převážné většině byla jejich zkušenost dobrá. Negativní zkušenost měli 4 respondenti, kteří uvedli: *většinou chtějí něco jiného, než se učíme a pak se to musím doučit samostudiem; neměla jsem potřebné znalosti zákonů; vědomosti ze školy nebyly dostačující pro práci s klienty; postrádala jsem praktické vědomosti – jak trávit čas s klienty, vztahy s klienty, chyběl mi přehled o neziskovém sektoru.*

Otázka č. 10. Pokud byste mohl/a do studijního plánu zařadit cokoli, co by Vám pomohlo snáze najít práci v oboru, bylo by to: (graf č. 10)

Jednotlivé výroky respondentů jsem seřadila podle četnosti výskytu do následujících kategorií, které jsou vyjádřeny v grafu. V tabulce jsou shrnuty postřehy uváděné respondenty, přiřazené k jednotlivým kategoriím.

Zaměření studia	větší zaměření na: sociální práci, psychologii, sociální pedagogiku, speciální pedagogiku, ekonomii, sociální politiku; více předmětů, které využijeme v praxi; předměty zaměřené na komunikaci, sebeprezentaci. Specializace magisterského programu (na andragogiku, volný čas, aj.)
Praktické činnosti ve vyučování	méně teorie, více praktických činností – zejména jak pracovat s jednotlivými typy klientů, specifika práce s různými skupinami, řešení problémových situací aj.
Zákony	zařadit do výuky legislativu; zákon o sociálních službách, hmotné nouzi aj.; zaměřit se více na sociální politiku ČR
Praxe	více hodin praxe; vyčlenit hodiny pro praxi v rozvrhu - lepší organizace
Spolupráce školy a organizací	propojit obsah studia s potřebami budoucích zaměstnavatelů, zaměřit se na náplň práce jednotlivých zařízení; burzy práce; kurzy, stáže; informace o zařízeních v našem regionu, aj.
Cizí jazyk	více hodin cizího jazyka; cizí jazyk i v navazujícím mgr. studiu; lepší

	kvalita výuky jazyků
Lepší organizace studia	větší náročnost studia; zvýšit úroveň vyučování, zlepšit nabídku studijních předmětů a organizace studia; přednášky by měli vést docenti a profesori, semináře lidé z praxe; často se opakoval obsah jednotlivých předmětů, naopak jiné byly probrány jen velmi povrchně; více odborné literatury v knihovně
Pedagogické minimum	možnost učit na školách

Respondenti zde vyjádřili, že by jim velmi pomohlo, pokud by bylo studium více zaměřené na určité předměty, které by byly probírány do hloubky a které by pak měli větší šanci uplatnit v praxi. Zároveň by uvítali, kdyby je i samotné studium připravilo více na praxi – nezabývat se jen teorií, ale zaměřit se na práci s různými typy klientů, na metody práce s klienty, řešení různorodých situací, které mohou nastat, apod. Dotazovaní také poměrně často uváděli, že mají velké nedostatky v oblasti legislativy, znalosti jednotlivých zákonů, i když jsou po nich potom v rámci praxe vyžadovány.

Pro část respondentů by bylo přínosnější více hodin praxe, kdy vhodnější se jeví praxe v bloku, než když studenti dochází do zařízení pouze v době, kdy mají v rámci rozvrhu volno, čímž mají částečně omezenou možnost poznat jednotlivé zařízení komplexněji a tím se i hůře zapojují do činností zařízení a práce s klienty. Respondenti by také uvítali větší spolupráci školy a jednotlivých zařízení, přehled o jejich náplni práce, i o tom, kde mohou absolvovat praxi, případně kde pak mohou hledat své uplatnění. Považují také za důležité zvyšovat povědomí o sociální pedagogice jednak mezi různými organizacemi a institucemi, ale i obecně mezi veřejností.

V oblasti cizího jazyka pocítují respondenti také velké nedostatky, zejména v malém počtu hodin a nízké kvalitě. Studenti navazujícího studia by uvítali možnost cizí jazyk nadále studovat. Respondenti dále vidí jako důležité zlepšit organizaci studia – jednak co se týká samotné organizace předmětů (kdy se často obsah jednotlivých předmětů opakoval, značná část předmětů byla probrána jen povrchně - stěžejní předměty by měly být probírány více do hloubky) a také by uvítali větší kvalitu i náročnost studia. Část dotázaných by ocenila možnost pedagogického minima.

Otázka č. 13. Uved'te, nakolik Vás studovaná škola vybavila v následujících oblastech:
(graf č. 11)

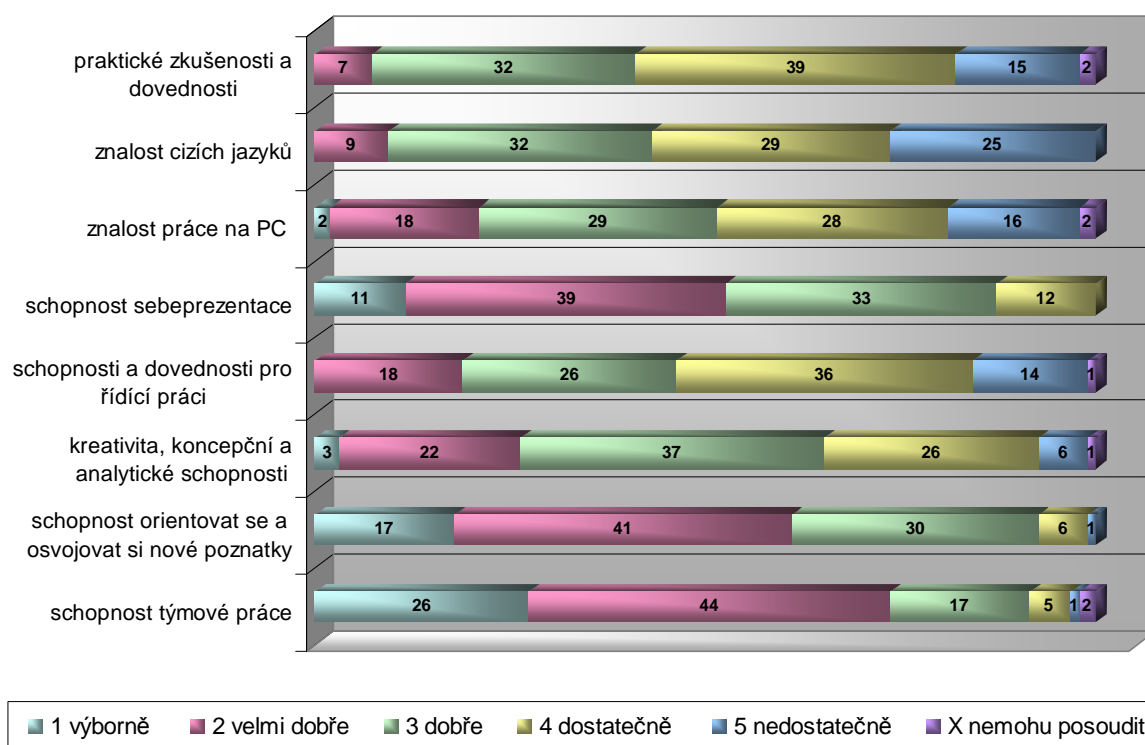
Respondentům byly nabídnuty oblasti, u kterých měli uvést, jak pocítují, že je škola vybavila. Hodnotit mohli: 1 (výborně) až 5 (nedostatečně), X (nevím, nemohu posoudit).

Z odpovědí respondentů vyplynulo, že v oblastech jako je *schopnost sebe prezentace, schopnost orientovat se a osvojovat si nové poznatky a schopnost týmové práce* jsou dotázaní vybaveni zejména výborně, velmi dobře, nebo dobře.

Naopak v oblastech jako *jsou praktické zkušenosti a dovednosti, znalost cizích jazyků, znalost práce na PC, schopnosti a dovednosti pro řídicí práci a kreativita, koncepční a analytické schopnosti*, uváděla poměrná část respondentů, že je připravena dobře, často však jen dostatečně, někteří dokonce považují svoji připravenost v těchto oblastech za nedostatečnou. Jen malá část dotázaných pokládá přípravu v těchto oblastech za velmi dobrou.

Jak je patrné i z předchozí otázky, respondenti jsou si vědomi nedostatků, které mají zejména v oblasti praktických zkušeností a dovedností a cizího jazyka. Uvítali by více praktických příkladů a činností ve vyučování, stejně jako více hodin cizího jazyka.

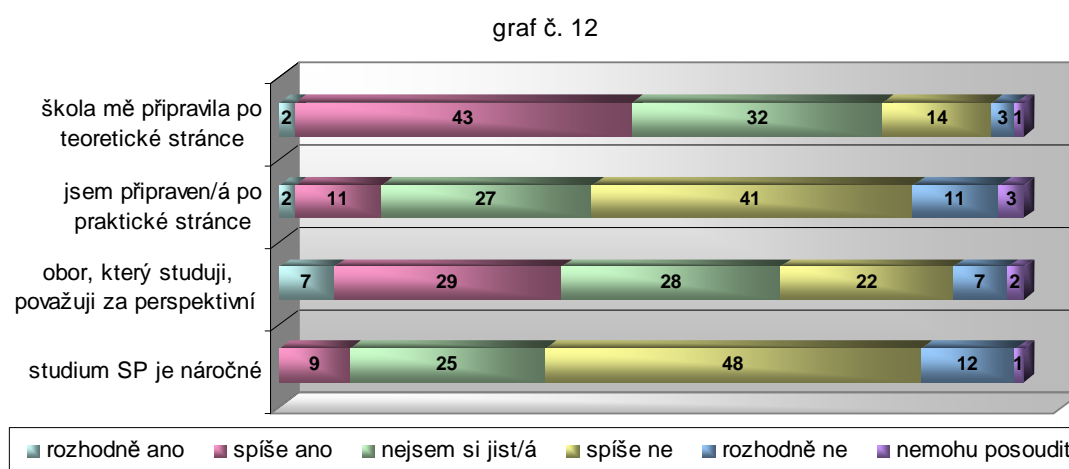
graf č. 11

Otázka č. 14. Uved'te míru souhlasu s následujícími výroky (graf č. 12)

Následující otázka zahrnovala 10 podotázek. Do kategorie č. 2. zahrnuji 4 z nich. Respondenti uváděli míru souhlasu u uvedených výroků: 1 (rozhodně ano) až 5 (rozhodně ne), X (nemohu posoudit).

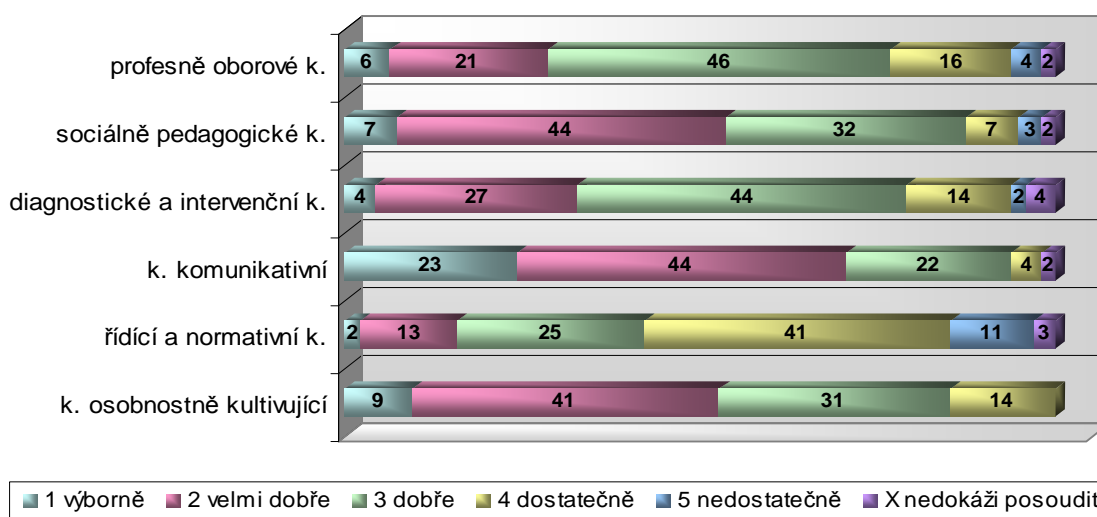
K položce přípravy po teoretické stránce se velká část respondentů (43) vyjádřila, že spíše připravena je, naopak po praktické stránce se cítí být respondenti spíše nepřipraveni (41), 11 dokonce uvedlo, že připraveni rozhodně nejsou. V obou případech si ale značná část respondentů není jistá. V případě perspektivy studovaného oboru se respondenti poměrně vyrovnaně přiklání k oběma pólům tak, že sociální pedagogiku jako studijní obor za perspektivní považují, stejně tak část uvádí, že ji za perspektivní nepovažují. 28 dotázaných si není jistých. Naopak v názoru na náročnost studia se velká část respondentů shoduje v tom, že tento obor náročný spíše není, či rozhodně není, což koresponduje s tím, že část dotázaných by uvítala větší náročnost studia (viz. Otázka č. 10). Pouze 9 dotázaných uvedlo, že studium spíše za náročné považují a 25 si není jistých.

Otázka č. 18. Uved'te, nakolik považujete následující kompetence u sebe rozvinuté: (graf č. 13)

Při výběru jsem vycházela z kompetencí, uvedených na stránkách FHS UTB ve Zlíně a k jejichž rozvoji by mělo studium sociální pedagogiky přispívat. Celkem bylo v dotazníku uvedeno 6 kompetencí.

Z grafu je patrné, že téměř všechny kompetence u sebe považují respondenti většinou za rozvinuté velmi dobře, či dobře. Výjimkou jsou *řídící a normativní kompetence*, kde nejvíce dotázaných (41) uvedlo, že je u sebe považují za rozvinuté pouze dostatečně, 11 dokonce uvedlo tyto kompetence rozvinuté za nedostatečně. Ale i v případě kompetencí *profesně oborových, diagnostických a intervenčních, či osobnostně kultivujících* pociťuje část respondentů, že jsou připraveni jen dostatečně, i když v těchto případech není počet respondentů nijak velký. Naopak *kompetence komunikativní* uvedla většina respondentů jako rozvinuté výborně (23) či velmi dobře (44).

graf č. 13

Shrnutí 2. kategorie

Celkově lze říci, že respondenti jsou na pracovní uplatnění připraveni spíše dobře. Zejména po teoretické stránce se považuje velká část respondentů spíše připravena (oproti praktické stránce), avšak sami poukazují na chybějící znalosti v oblasti zákonů, uvítali by během studia větší zaměření na určité předměty, které by také měly být probírány více do hloubky a které spíše upotřebí ve své praxi.

Přestože velká část respondentů má již určité zkušenosti s prací v oboru, ať už v rámci praxe, zaměstnání či dobrovolnické a jiné činnosti, v oblasti praktických zkušeností a dovedností si dotazovaní uvědomují určité rezervy. Sami pak uvádí, že by uvítali větší propojení teorie s praxí, řešení konkrétních situací či metody práce s klienty, před samotnou teorií, která je sice nezbytná, ale jak dotazovaní uváděli, často se v různých předmětech opakovala

ta samá problematika a chyběla návaznost na praxi. Za významné považují respondenti i zvyšování povědomí o sociální pedagogice jako studijním oboru i profesi.

V oblasti kompetencí pocíťují respondenti velmi dobře rozvinuté kompetence komunikační, naopak určité rezervy pocíťují u kompetence řídicí a normativní. Jinak se většina respondentů shoduje v tom, že ostatní uvedené kompetence považují u sebe za rozvinuté převážně velmi dobře či dobře. I tak je ale vhodné nadále posilovat jejich rozvoj.

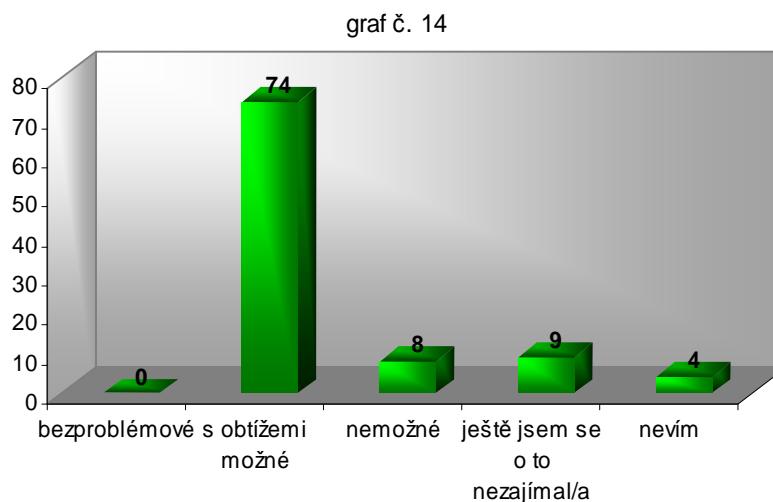
Obecně lze z uvedených výsledků říci, že respondenti u sebe považují za nejlépe rozvinuté oblasti komunikace, sebeprezentace a spolupráce, hůře potom oblast vedení a řízení a oblast praktických dovedností.

3. KATEGORIE: možnosti a šance na trhu práce, očekávání zaměstnavatelů

Třetí kategorie je zaměřena na to, jak respondenti sami hodnotí možnosti a šance uspět na trhu práce a také na to, co si myslí, že u nich – jako u čerstvých absolventů může zaměstnavatel ocenit a naopak, co může být jejich nevýhoda.

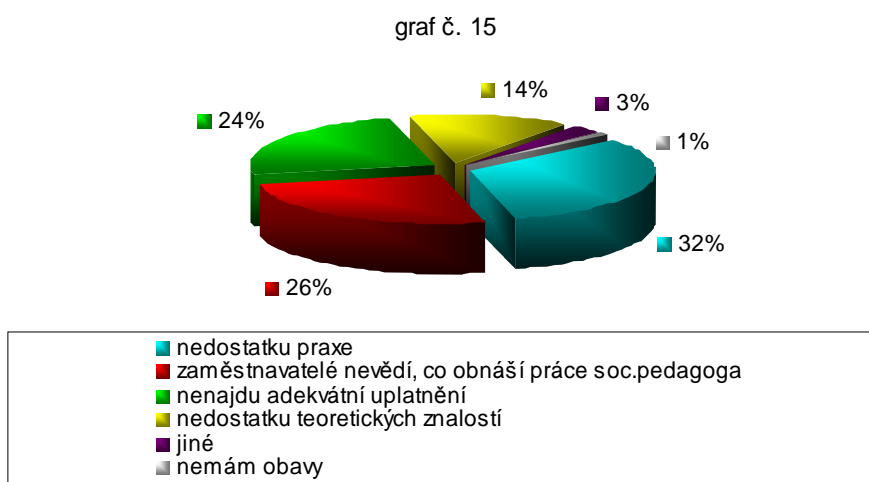
Otázka č. 6. Domníváte se, že najít práci v oboru, který nyní studujete, je? (graf č. 14)

Převážná většina respondentů (74) se shodla v tom, že najít práci je, i když s určitými obtížemi, možné. Avšak ani jeden respondent neuvedl, že by považoval hledání práce v oboru za bezproblémové. 8 dotázaných pak uvedlo, že považují nalezení práce v oboru za nemožné, 9 respondentů se o hledání zaměstnání ještě nezajímalo, 4 respondentů se o hledání zaměstnání ještě nezajímalo.

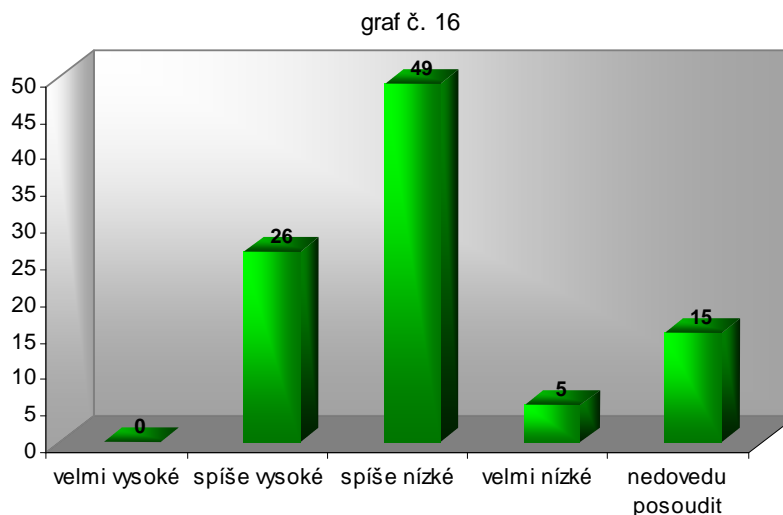

Otázka č. 11. Čeho se při Vašem vstupu na trh práce nejvíce obáváte? (graf č. 15)

Nejvíce se respondenti při vstupu na trh práce obávají nedostatku praxe (32 %). Další místo s 26 % zaujímá strach, že zaměstnavatelé nevědí, co obnáší práce sociálního pedagoga, o něco méně se vyskytuje strach z toho, že respondenti nenajdou adekvátní uplatnění (24 %). Obava z nedostatku teoretických znalostí se objevuje ze 14 %. Pouze 1 % zastupuje názor, že respondent nemá žádné obavy. K jiným odpovědím, které respondenti uváděli, patří: *obava z nízkého finančního ohodnocení; zaměstnavatelé hledají lidi s 2-3letou praxí.*

Otázka č. 12. Jak hodnotíte své šance na získání pracovního místa? (graf č. 16)

I přesto, že se respondenti domnívají, že najít práci v oboru, který studují je s určitými obtížemi možné, šanci na získání pracovního místa většinou (49 dotázaných) hodnotili spíše jako nízkou. Část respondentů (26) pak vidí své šance jako spíše vysoké a 15 uvedlo, že nedovede posoudit, z čehož lze usoudit, že se o tuto problematiku ještě blíže nezajímali.

Otázka č. 14. Uved'te míru souhlasu s následujícími výroky (graf č. 17)

Následující otázka zahrnovala 10 podotázek. Do kategorie č. 3. zahrnuji 6 z nich.

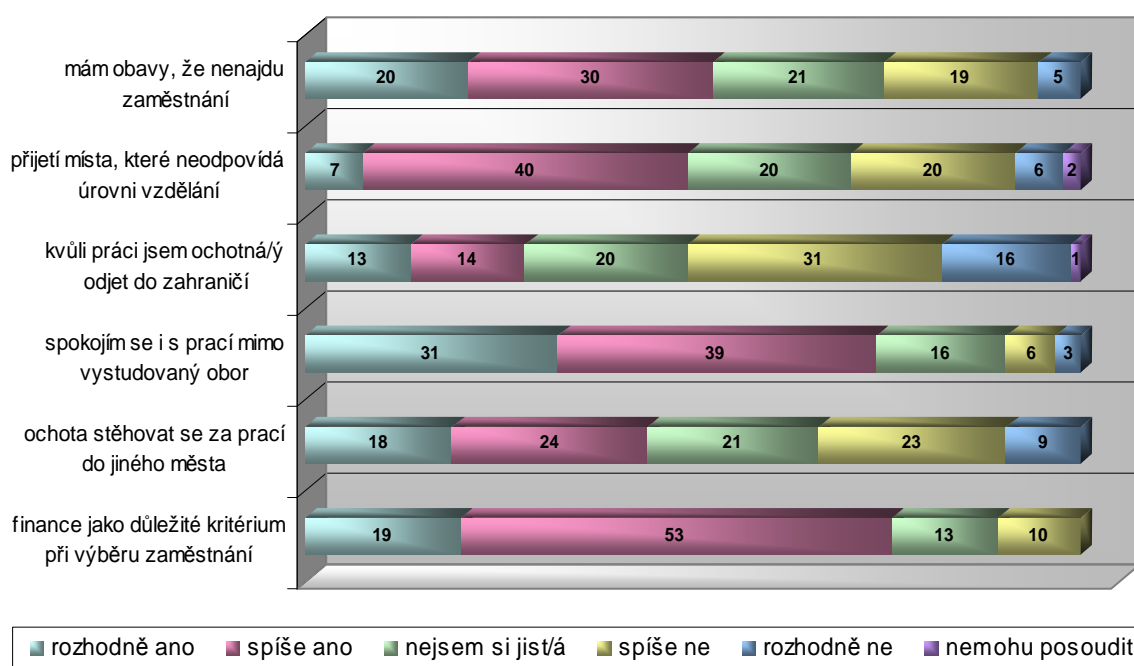
Z odpovědí vyplynulo, že obavy z toho, že nenajde zaměstnání, má více než polovina respondentů (50). 21 dotázaných si není jistých, ostatní uvedli, že obavy nemají.

Místo, které neodpovídá úrovni dosaženého vzdělání, by přijala polovina respondentů, 20 dotázaných si není jistých. Ostatní by takové místo spíše, či rozhodně nepřijali. Jak je patrné z grafu, většina respondentů by se také - v případě že nenajde práci v oboru - spokojila i s prací mimo vystudovaný obor. 16 dotázaných uvedlo, že si nejsou jistí a jen malá část respondentů by se s prací mimo vystudovaný obor nespokojila.

Kvůli práci by bylo ochotno odjet do zahraničí 27 respondentů. 20 respondentů si není jistých, ale 31 uvedlo, že spíše ne a 16 by rozhodně do zahraničí za práci neodjelo. Do jiného města by se však za práci bylo ochotno přestěhovat o něco více respondentů (18 rozhodně ano, 24 spíše ano), 32 tuto variantu vylučuje a 21 uvedlo, že si nejsou jistí.

Poslední položka – finance – jsou pro většinu dotázaných poměrně důležitým kritériem. Nejvíce respondentů (53) uvedlo, že finanční ohodnocení je pro ně spíše důležitým, 10 uvádí rozhodně důležitým kritériem při výběru zaměstnání. 13 dotázaných si není jistých a 10 respondentů nepovažuje finanční ohodnocení za až tak důležité.

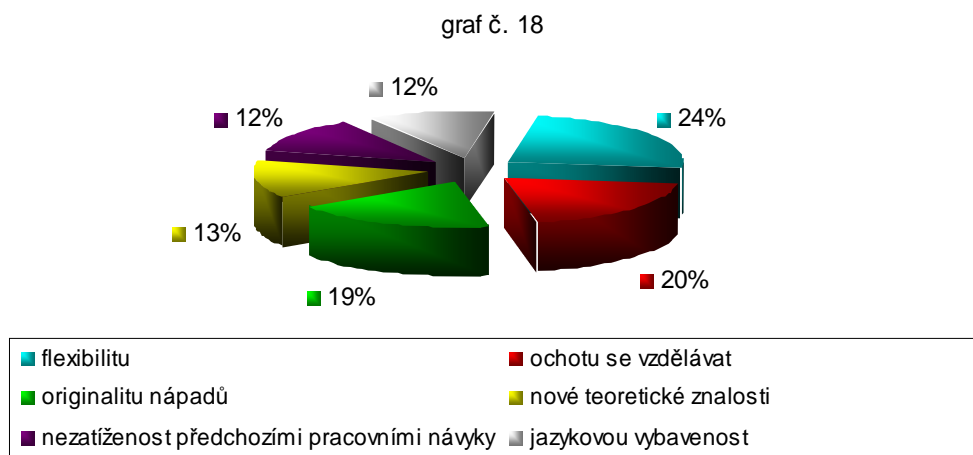
graf č. 17

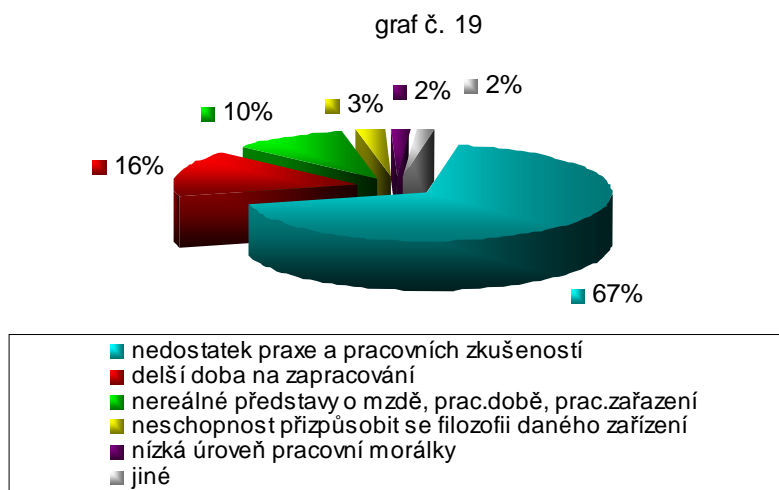
Otázka č. 15. Co, dle Vašeho názoru, zaměstnavatel u čerstvého absolventa bez praxe nejvíce ocení? (graf č. 18)

Poměr mezi jednotlivými odpověďmi je docela vyvážený. Respondenti však předpokládají, že, zaměstnavatelé u čerstvého absolventa bez praxe nejvíce ocení jeho flexibilitu, ochotu se vzdělávat a originalitu nápadů. O něco méně pak nové teoretické znalosti, nezátíženost předchozími pracovními návyky a jazykovou vybavenost.

Otázka č. 16. Jaké důvody, podle Vás, mohou vést zaměstnavatele k tomu, že nechtějí přijmout čerstvého absolventa bez praxe? (graf č. 19)

Nejvíce se dotazovaní shodují v tom, že zaměstnavatelům u čerstvého absolventa může vadit zejména nedostatek praxe a pracovních zkušeností. O něco méně vidí problematickou delší dobu, kterou potřebuje absolvent na zapracování. Jiné důvody, které dotazovaní uvádějí, jsou: riziko, že půjde žena na mateřskou; myslím si, že zaučit si nezkušeného je lepší.

Shrnutí kategorie č. 3.

Respondenti vidí svou pozici na trhu práce poněkud rozporuplně, kdy většina se shoduje v tom, že najít práci v oboru (i když s jistými obtížemi) možné je. Zároveň ale hodnotí své šance na získání pracovního místa spíše jako nízké a více než polovina respondentů má strach, zda vůbec zaměstnání najde. U respondentů převládá obava, že nedostatek praxe může jejich šanci na přijetí výrazně snížit, stejně jako obava, že ani sami zaměstnavatelé nemusí vždy vědět, co obnáší práce sociálního pedagoga. Možná i z těchto důvodů by část respondentů přijala místo, které neodpovídá úrovni jejich vzdělání, a i s prací, která je mimo vystudovaný obor by se spokojila velká část dotázaných. Avšak ochota stěhovat se za prací do zahraničí, či do jiného města není u respondentů příliš vysoká.

Svoji roli při získání zaměstnání může hrát i fakt, že pro většinu respondentů je poměrně důležitým kritériem při výběru finanční ohodnocení, což může být při neadekvátních požadavcích absolventa faktorem, který může nalezení zaměstnání snížit.

Respondenti pak nejčastěji uváděli, že zaměstnavatel u absolventů ocení flexibilitu, ochotu se vzdělávat a originalitu nápadů. Naopak šance na přijetí dle respondentů snižuje již zmiňovaný nedostatek praxe a pracovních zkušeností, což respondenti také vnímají jako svůj velký problém.

8.2 Dílčí závěr

Představy většiny studentů sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně o budoucím uplatnění na trhu práce nejsou ještě zcela ujasněné. I když hlavním motivem ke studiu sociální pedagogiky byl zájem o tento obor, jen část respondentů uvedla, že by chtěla v oboru pracovat. Několik málo dotázaných dokonce uvedlo, že v oboru pracovat nechtějí, ostatní respondenti uvidí až podle toho, jaká se naskytne příležitost. Pokud by se přeci jen rozhodli pracovat v oboru, převážně by volili práci s dětmi, dospělými či mládeží.

I když má část respondentů budoucí uplatnění ujasněné, a i přesto, že se respondenti spíše shodují v tom, že najít práci v oboru je i přes jisté obtíže možné, nic to nemění na faktu, že se mezi dotazovanými vyskytuje obava, zda vůbec nějakou práci najdou. Nejspíš i proto by byla část respondentů ochotná přijmout místo, které neodpovídá úrovni dosaženého vzdělání a pokud nenajdou práci v oboru, spokojí se většina i s místem mimo vystudovaný obor.

Ale i přes obtíže, které respondenti při hledání práce očekávají, by se jen část z nich byla ochotná za prací stěhovat. Jasně však mají respondenti v tom, co je pro ně důležité při samotném výběru zaměstnání – zejména pracovní prostředí, zajímavá práce, seberealizace, možnost sladit rodinu a zaměstnání, i finanční ohodnocení. Respondenti si také uvědomují, že je důležité při výběru zaměstnání využít co nejvíce dostupných zdrojů a se samotným hledáním začít ještě během studia.

V oblasti přípravy na pracovní uplatnění pociťují respondenti největší nedostatky v oblasti praktické přípravy, kdy své praktické zkušenosti a dovednosti považují za rozvinuté převážně dostatečně. Jako nedostatečné vnímají také malé propojení teorie s praxí, zejména pak nemají ze školy dobrý základ pro to, co je po nich vyžadováno v rámci praxe (ať je to znalost zákonů, metod práce s klienty či obecně povědomí o náplni práce a činnosti jednotlivých zařízení aj.). Stejně tak považují za problematickou a méně rozvinutou oblast řídicích schopností a dovedností. Nedostatek praxe a pracovních zkušeností je také jedním z hlavních důvodů, který dle respondentů může vést k tomu, že dají zaměstnavatelé přednost jinému uchazeči. Zato očekávají, že zaměstnavatel ocení jejich flexibilitu, ochotu se vzdělávat a originalitu nápadů.

Oblast kompetencí, kterými by měl být absolvent sociální pedagogiky vybaven, považují za poměrně dobře rozvinutou, i když velká část respondentů uvádí jisté rezervy zejména u kompetence řídicí a normativní. Naopak kompetence komunikativní považují respondenti vesměs za rozvinuté výborně.

Dobře se většinou respondenti cítí být vybaveni v oblasti komunikace, sebe prezentace, týmové práce, schopnosti orientovat se a osvojovat si nové poznatky, kreativity, koncepčních a analytických schopností, nedostatky pociťují v oblasti praktických dovedností, znalosti cizích jazyků, práce na PC, ale také zmiňovaných řídicích dovedností.

Je patrné, že příprava studentů je zaměřena poměrně široce, kdy student získává náhled do celé škály jednotlivých disciplín, je veden k tomu, aby se uměl prosadit, důraz je kladen na komunikaci, tvořivost, spolupráci a celkovou kultivaci jedince. Avšak respondenti pociťují určité nedostatky v oblasti odborných znalostí a praktických dovedností. Uvítali by hlubší náhled do jednotlivých disciplín, které jsou podstatnější pro výkon povolání a také již zmiňované větší propojení teorie s praxí.

8.3 Zaměstnavatelé

Dotazník byl distribuován potenciálním zaměstnavatelům ve Zlínském kraji e-mailovou formou, což mi umožnilo šíření dotazníků právě co největšímu počtu respondentů.

Při rozesílání dotazníků jsem se zaměřila na:

- základní školy
- charity a neziskové organizace
- domovy pro seniory, ústavy sociální péče, dětské domovy apod.
- volnočasová zařízení, nízkoprahová centra, domy dětí a mládeže, aj.
- státní správu

Celkem bylo rozesláno 196 dotazníků ve Zlínském kraji. Návratnost činila **62 platných dotazníků**.

Dotazník byl sestaven tak, aby hned v počátcích eliminoval respondenty, kteří by absolventa sociální pedagogiky (dále jen SP) nezaměstnali - byli odkázáni až na otázku č. 16. (viz. příloha – dotazník zaměstnavatelé) a ty, kteří by sice absolventa sociální pedagogiky zaměstnali, ale dosud nemají s takovýmto absolventem žádné zkušenosti - byli odkázáni na otázku č. 14. (viz. příloha – dotazník zaměstnavatelé). Počet respondentů se tak v průběhu dotazníku měnil, otázky č. 3. – 13. jich v konečném výsledku vyplňovalo jen 32., otázky 14. – 15. vyplnilo 51 respondentů a otázky 16. – 17. všech 62 respondentů.

Jsem si vědoma, že ne všichni respondenti budou mít zkušenost přímo s absolventem sociální pedagogiky UTB ve Zlíně, proto se otázky zaměřují obecně na absolventy sociální pedagogiky. Výjimkou jsou otázky č. 10., 16. a 17., jež se vztahují přímo na UTB ve Zlíně, nebo na její absolventy. Z výsledků nelze tudíž udělat závěr, který by se týkal pouze absolventů UTB ve Zlíně, ale obecně absolventů sociální pedagogiky, i když i v tomto případě může UTB ve Zlíně získat jakýsi nástin toho, jak zaměstnavatelé nahlíží na absolventy sociální pedagogiky a co od nich očekávají.

V průběhu navracení a vyhodnocování dotazníků jsem zjistila jeho určité nedostatky, především v tom, že i zaměstnavatelé, kteří nemají s absolventy sociální pedagogiky zkušenost (i přes to, že by se v zařízení mohl uplatnit), mohli odpovídat na více otázek, zejména co se týká jejich očekávání od absolventů. Na druhou stranu, jejich představy –

v souvislosti s tím, že se s absolventem SP dosud nesešli, by nemusely být vždy jasné. Případně mohl být rozšířen dotaz i na zkušenost se studenty SP, kteří mohli do daného zařízení např. docházet na praxi.

8.3.1 Vyhodnocení dotazníků

Při vyhodnocování dotazníků jsem postupovala podle jednotlivých otázek, kdy jsem zjišťovala, kolik respondentů volilo určitou odpověď. Ze získaných dat jsem v programu Excel vytvořila grafy. V případě, že respondenti u otázky volili pouze jednu odpověď, pro znázornění jsem zvolila typ grafu, který ukazuje počet respondentů, kteří zvolili danou odpověď. V případě, že respondenti volili u otázky více odpovědí, četnost odpovědí je v grafickém znázornění doplněna procentuálním vyjádřením. Pokud se respondenti v dotazníku vyjadřovali k položce *jiné*, uvádím jejich vyjádření kurzívou.

Některé nabízené odpovědi jsem musela kvůli jejich obsáhlosti v uvedených grafech zkrátit, avšak smysl dopovědi zůstal zachovaný. Celé znění odpovědi je uvedeno v dotazníku v příloze.

Pomocí dotazníků zjišťuji:

- jaké jsou možnosti uplatnění sociálních pedagogů
- jaké mají zaměstnavatelé zkušenosti s absolventy oboru sociální pedagogika
- jaká jsou očekávání zaměstnavatelů od absolventů sociální pedagogiky
- jaké je povědomí zaměstnavatelů o sociální pedagogice jako studijním oboru

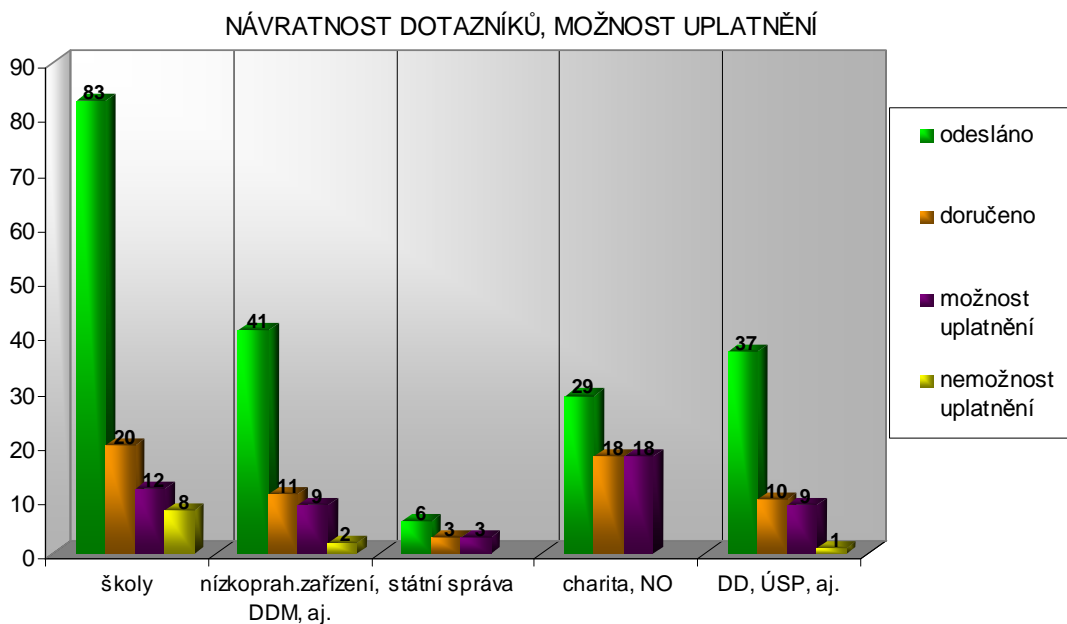
Z výzkumných podotázek jsem stanovila následující 4 kategorie:

- možnosti uplatnění sociálních pedagogů
- zkušenosti zaměstnavatelů s absolventy sociální pedagogiky
- očekávání od absolventů sociální pedagogiky
- povědomí o sociální pedagogice

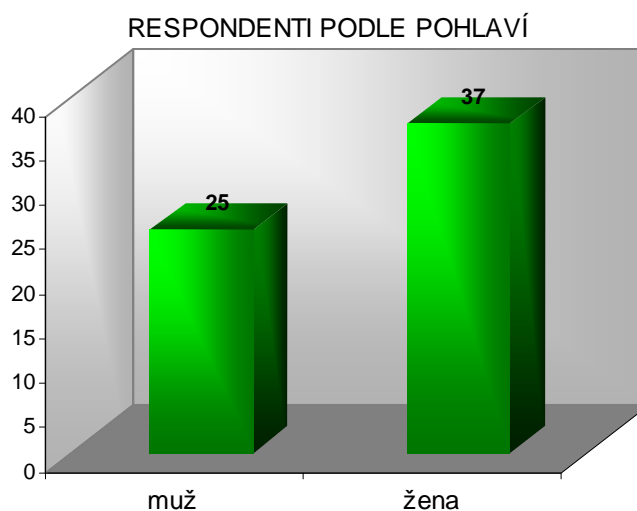
K jednotlivým kategoriím přiřadím otázky z dotazníku (nemusí jít vždy za sebou jako v dotazníku), stručně shrnu odpovědi respondentů a graficky je znázorním. Na konci každé kategorie uvedu shrnutí. V případě, že otázka zahrnovala několik podotázek, spadajících do více kategorií, rozřadila jsem je právě pod jednotlivé kategorie.

Identifikační otázky:

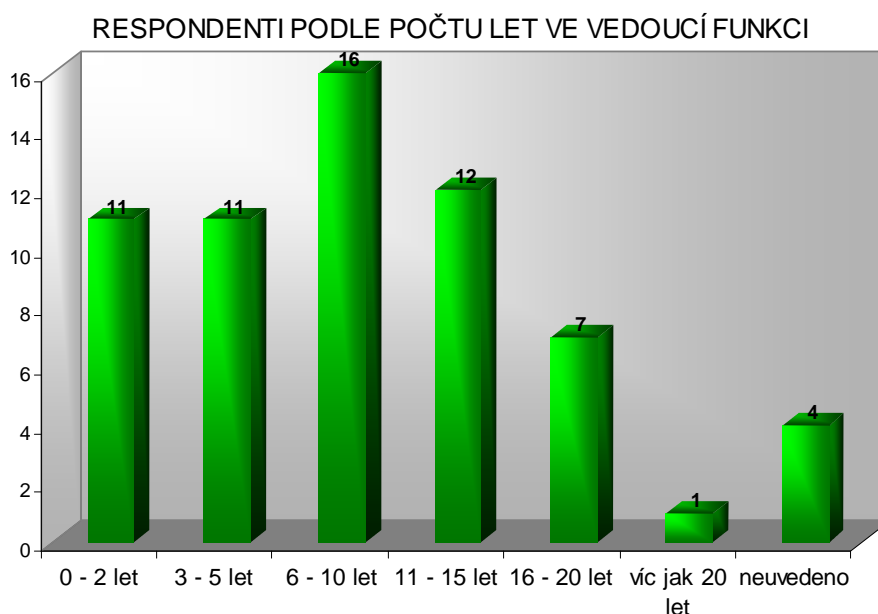
Následující grafy znázorňují počty odeslaných a přijatých dotazníků v souvislosti s druhem zařízení (viz. členění, str. 67) a možností uplatnění, dále rozdělení respondentů podle pohlaví a počtu let ve vedoucí funkci.

Návratnost dotazníků byla bohužel velmi nízká. Zejména ze škol, kam bylo zasláno dotazníků nejvíce, byla odezva malá. Z grafu je patrné, že z celkového počtu 62 respondentů, kteří dotazník vyplnili, jich 51 uvedlo, že by se v jejich zařízení mohl absolvent oboru sociální pedagogika uplatnit, 11 respondentů tuto možnost vylučuje.

Větší část respondentů tvořily ženy. Podle počtu let ve funkci jsem respondenty rozdělila do určitých kategorií. Nejvíce dotázaných spadá do kategorie 6 – 10 let ve vedoucí funkci (16 respondentů). O něco méně (12 dotázaných) spadá do kategorie 11 – 15 let ve vedoucí funkci. Do kategorií 0 – 2 roky, 3 – 5 let spadá shodně jedenáct respondentů. V kategorii nad 20 let je pouze jeden respondent. 4 dotázaní počet let ve vedoucí funkci neuvedli.

1. KATEGORIE: možnosti uplatnění sociálních pedagogů

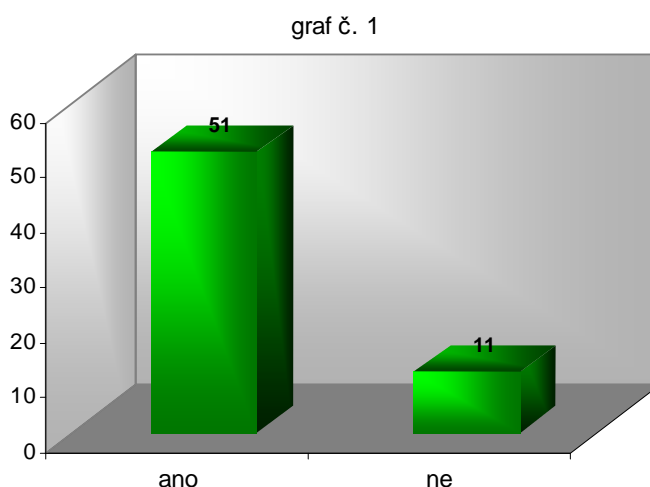
První série otázek se zaměřuje na to, zda by v jednotlivých zařízeních absolvent sociální pedagogiky mohl působit, či tam někdy působil. S jakými klienty se při práci v zařízení setkává (by se mohl setkat) a na jakou činnost je, případně by byla, práce v zařízení zaměřena.

Otázka č. 1. Mohl by ve vašem zařízení najít uplatnění absolvent oboru SP? (graf č. 1)

Z grafu je patrné, že 11 respondentů (resp. zařízení) by absolventa SP nezaměstnalo. Nejčastějšími důvody, které byly dotazovanými uváděny, jsou: *nesplňoval by kvalifikační požadavky; jsme zařízení s malou kapacitou a nízkým počtem zaměstnanců; nemůžeme si dovolit žádného externího pracovníka z finančních důvodů; nevím co je náplní studia tohoto oboru; nedostatek mzdových prostředků; máme již speciálního pedagoga, školního psychologa – není dost peněz na dalšího odborníka; malá možnost uplatnění specializace.*

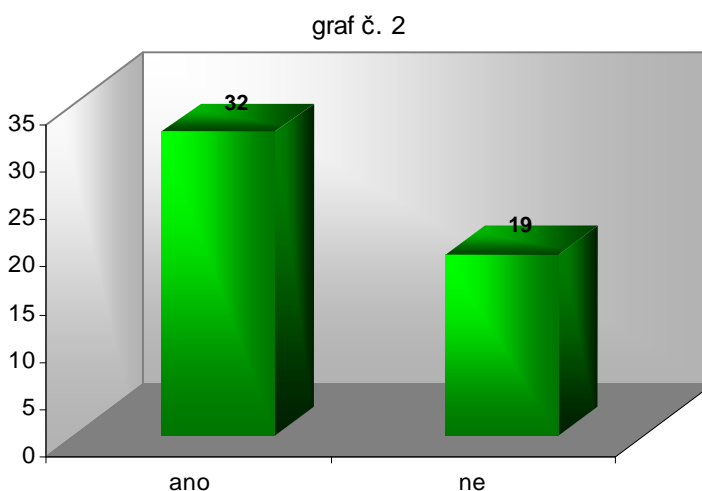
Z úvodního grafu je také patrné, že ani jednotlivá zařízení – zejména školy – nejsou za jedno v tom, zda by právě u nich našel sociální pedagog své uplatnění. Důvodem bylo často to, že by nespĺňoval kvalifikační požadavky, ale záleží také na té které škole. V případě jiných zařízení (zejména volnočasových) byl důvod nepřijetí absolventa SP spíše finanční či personální, nikoli to, že by se v daném zařízení přímo nemohl uplatnit.

Pokud respondent u této otázky odpověděl záporně, byl odkázán až na konec dotazníku na otázku č. 16. Tímto se snížil počet respondentů, kteří odpovídali na další otázky.

Otázka č. 2. Pracuje/pracoval ve vašem zařízení absolvent oboru SP? (graf č. 2)

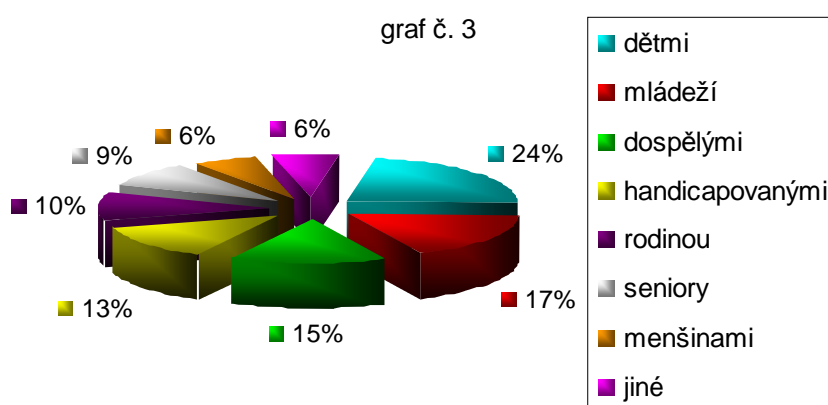
Graf znázorňuje, kolik z respondentů má již zkušenost s absolventem SP. Z 51 respondentů má tuto zkušenost jen 32 z nich. V případě záporné odpovědi, byl respondent odkázán až na otázku č. 14. Počet respondentů, kteří vyplňovali celý dotazník, se tak snížil na 32.

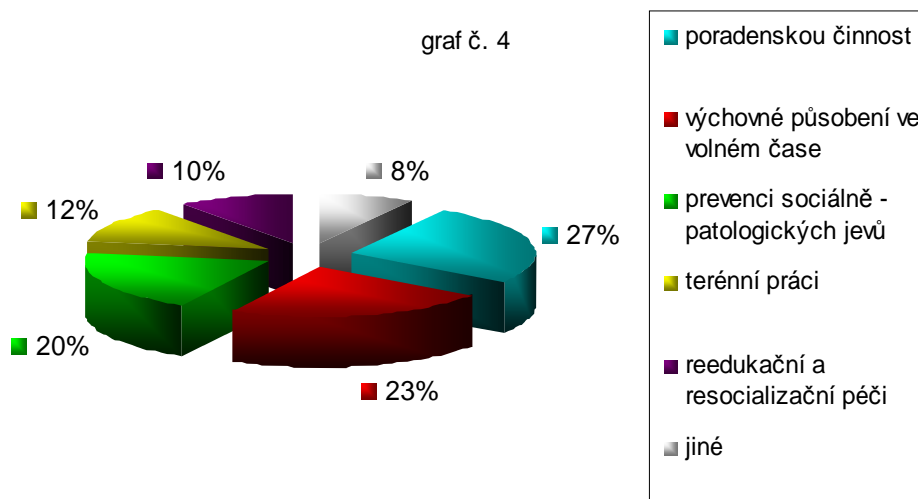
Otázka č. 14. *Ve vašem zařízení by se absolvent SP mohl uplatnit při práci s:* (graf č. 3)

Dotazovaní nejčastěji uváděli, že by se u nich absolvent SP uplatnil při práci s dětmi (24 %), mládeží (17 %), dospělými (15 %) a handicapovanými (13 %). K položce jiné, uváděli respondenti nejčastěji: *všechny věkové skupiny; sociálně znevýhodněné skupiny, bývalí uživatelé drog; s lidmi ohroženými sociálním vyloučením; handicapovanými dospělými; osobami bez příštířeší.*

Otázka č. 15 *Činnost absolventa SP ve vašem zařízení je/by byla zaměřena na:* (graf č. 4)

I zde respondenti často vybírali více odpovědí. Nejčastěji byla volena možnost, že by byla činnost sociálního pedagoga zaměřena na poradenskou činnost, výchovné působení ve volném čase, či prevenci sociálně-patologických jevů. Jako jiné dotazovaní uváděli: *terapeutická činnost; všechny typy dávek, sociálně právní ochrana dětí, sociální kuratela aj.; asistent pedagoga; sociální práci; aktivizace uživatelů; sociální práci se seniory.*

Shrnutí 1. kategorie

Je zde patrné, že stále narážíme na stejný problém – nejednotnost a neujasněnost toho, kde může absolvent SP najít své uplatnění. Vzhledem k tomu, že návratnost dotazníků byla velmi nízká a i v průběhu vyplňování dotazníku se snížil počet respondentů, kteří odpovídali na všechny otázky, nelze ze získaných dat dělat dalekosáhlé závěry a otázka kde přesně mohou absolventi hledat uplatnění, zůstane nezodpovězená. Z výsledků je však patrné, že ani respondenti ze stejného typu zařízení (především škol) se neshodují v tom, zda by u nich mohl absolvent SP působit. Je zajímavé, že někteří respondenti by absolventa SP zaměstnali na pozici, na kterou by jiní respondenti požadovali např. doplnění vzdělání, případně je pro ně absolvent SP na škole absolutně nepřijatelný, opět z důvodů nedostatečného vzdělání či kvalifikace. Což je poměrně matoucí, v souvislosti s tím, co uvádí celá řada autorů o možnostech uplatnění sociálního pedagoga. Naopak v zařízeních jako je charita, neziskové organizace, domovy pro seniory, oblast státní správy, apod. by neměl mít, dle odpovědí respondentů, absolvent SP problém s možností uplatnit se.

Sociální pedagogika zde ještě nemá vybudovanou svou pevnou pozici a tradici, o čemž může svědčit i to, že zkušenost s absolventy tohoto oboru má jen část respondentů, přičemž značná část dotázaných se s těmito absolventy dosud neseťkala, i to, že převládá nejasnost a nejednotnost v tom, kde všude se může absolvent SP uplatnit.

Jak je z odpovědí dotázaných patrné, škála činností, které by mohl absolvent SP v zařízeních vykonávat je široká, stejně jako spektrum klientů, se kterými může pracovat. Nejčastěji by se však uplatnil při práci s dětmi či mládeží při poradenské činnosti, výchovném působení ve volném čase, nebo prevenci sociálně patologických jevů.

2. KATEGORIE: zkušenosti zaměstnavatelů s absolventy oboru Sociální pedagogika

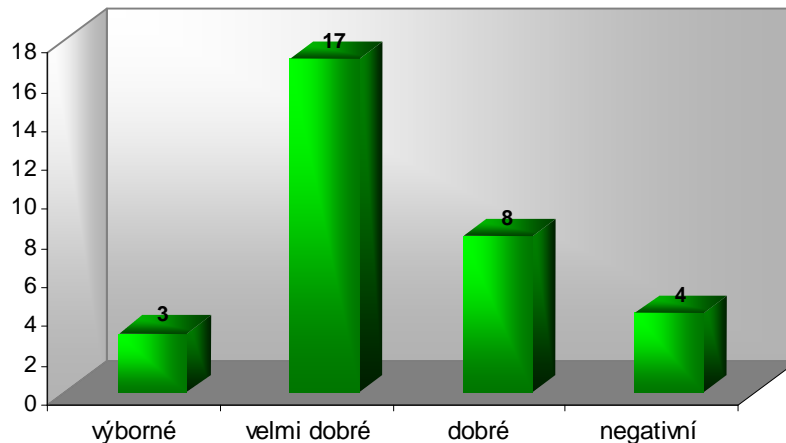
Druhá série otázek je zaměřena na to, jaké mají zaměstnavatelé zkušenosti s absolventy oboru SP, jak tyto absolventy hodnotí aj.

Otázka č. 3. Jaké jsou Vaše zkušenosti s absolventy oboru SP? (graf č. 5)

Graf ukazuje, že ve většině případů je zkušenost s absolventy oboru velmi dobrá (17 respondentů). 8 dotázaných uvedlo, že mají dobrou zkušenost, 3 výbornou. 4 respondenti pak

uvádí zkušenost negativní a vysvětlují: *neznalost standardů sociální práce; malý přehled v oblasti sociální práce; nedostatky v oblasti legislativy.*

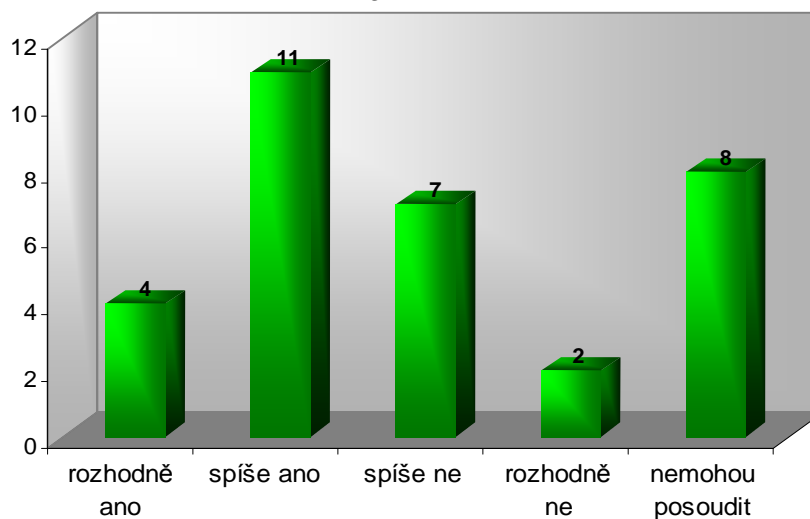
graf č. 5

Otázka č. 6. Přinesl čerstvý absolvent oboru SP nové znalosti, které pozitivně ovlivnily chod vašeho zařízení? (graf č. 6)

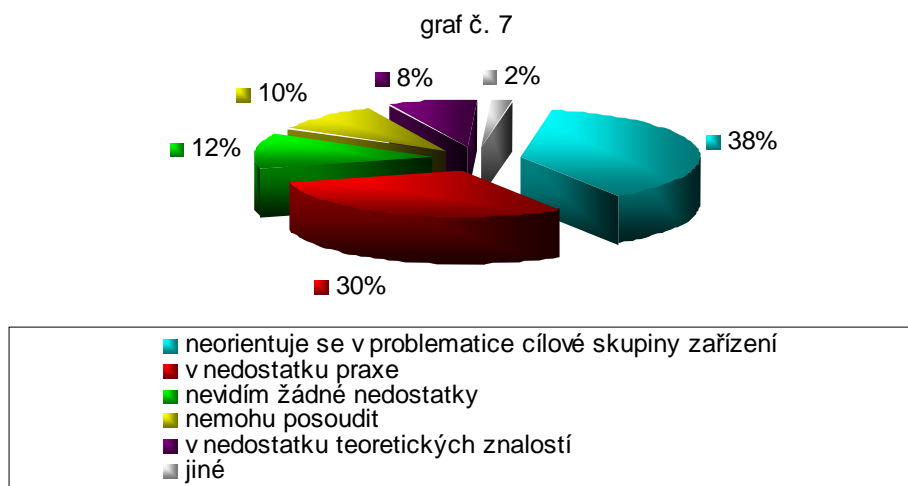
Část respondentů jistý přínos od čerstvého absolventa sociální pedagogiky pro své zařízení vidí, avšak menší část respondentů tento přínos nezaznamenala. 8 respondentů nemá s čerstvými absolventy oboru žádnou zkušenost, tudíž nemohou posoudit.

graf č. 6

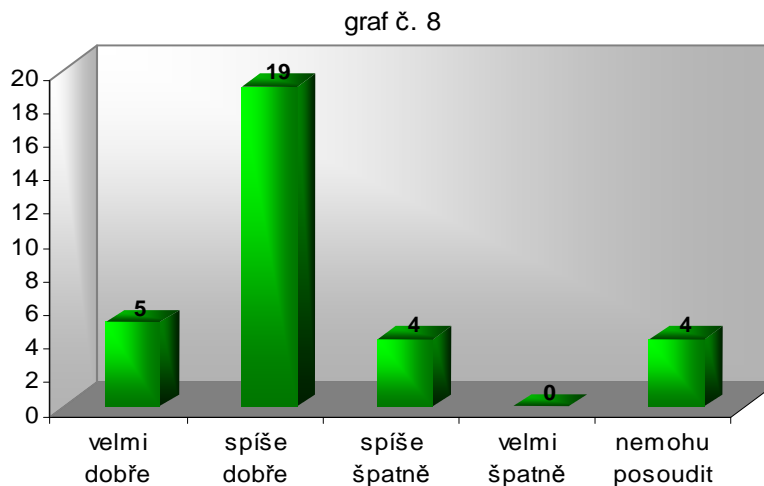

Otázka č. 7. V čem vidíte největší nevýhody čerstvého absolventa oboru SP? (graf č. 7)

Nejvíce respondenti uváděli jako nevýhodu to, že se čerstvý absolvent blíže neorientuje v problematice cílové skupiny, se kterou pracuje dané zařízení (38 %). Další nevýhodou, která byla často zmiňována, je nedostatek praxe (30 %). Část respondentů žádné nedostatky nevidí, či nemůže tuto skutečnost posoudit. Jen 8 % je zastoupen nedostatek teoretických znalostí. Jako jiné bylo uvedeno: *nemá pracovní návyky*

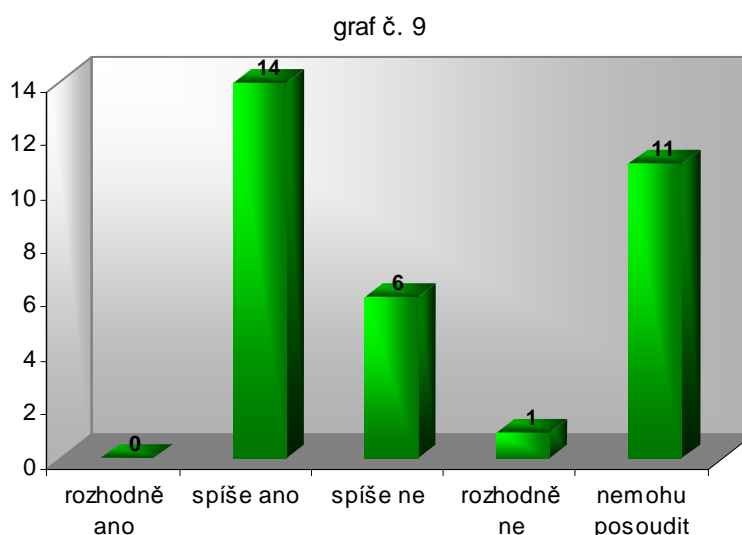
Otázka č. 9. Jak hodnotíte schopnost adaptace čerstvého absolventa oboru SP do pracovního poměru? (graf č. 8)

Většina respondentů se shoduje v tom, že adaptace čerstvého absolventa probíhá spíše dobře. 5 dotázaných uvedlo, že velmi dobře a 4 spíše špatně. Posoudit nemohou 4 dotázaní. Respondenti také uváděli, že se jedná o poměrně individuální záležitost, že hodně záleží na konkrétním člověku a jeho snaze.

Otázka č. 10. Hodnotíte celkově připravenost čerstvých absolventů oboru SP na UTB ve Zlíně pro výkon povolání kladně? (graf č. 9)

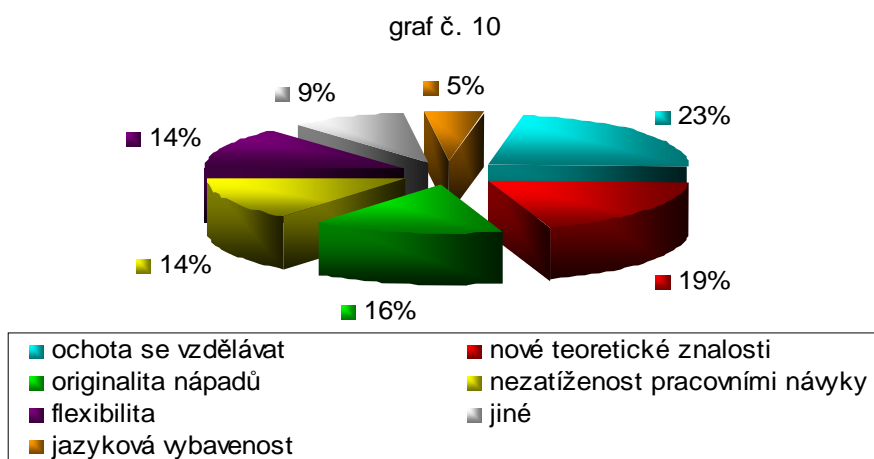
Část dotázaných (14) hodnotí čerstvé absolventy sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně jako spíše připravené, 6 je hodnotí jako spíše nepřipravené, 1 rozhodně nepřipravené. 11 respondentů tuto skutečnost nemůže posoudit.

Otázka č. 4. Z jakých důvodů byste preferovala/a zaměstnání čerstvého absolventa oboru SP? (graf č. 10)

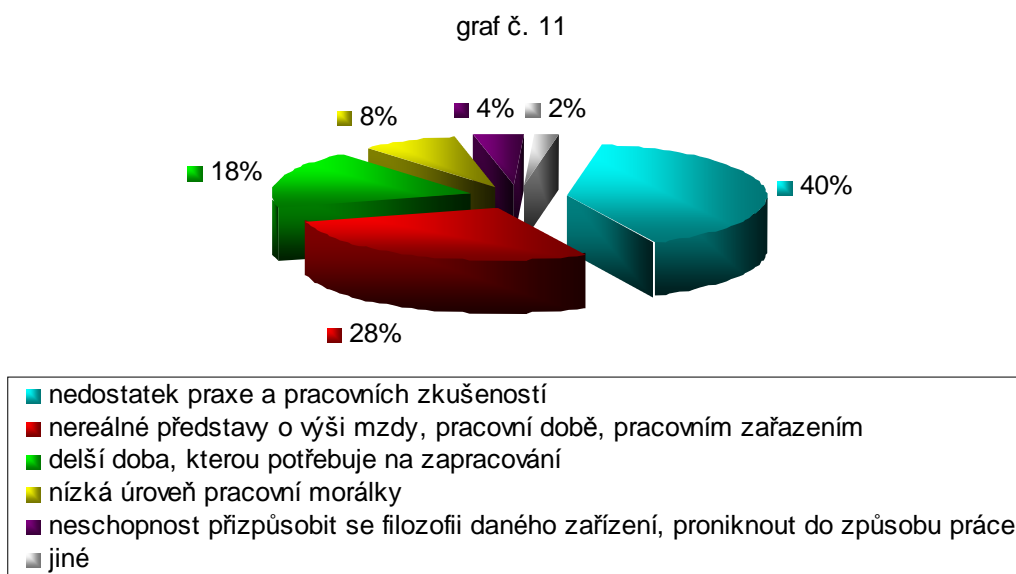
Zde byl zastoupen nejvíce názor, že by respondenti preferovali čerstvého absolventa díky jeho ochotě se vzdělávat (23 %). Následovaly položky jako nové teoretické znalosti (19 %) a originalita nápadů (16 %). O něco méně pak byla volena nezatíženost předchozími pracovními návyky a flexibilita. Naopak na jazykovou vybavenost není příliš kladen důraz.

K jiným odpovědím patří: *nepreferovala bych; nezaujatý pohled při práci s uživateli, závisí to na osobních předpokladech, ochotě pracovat na sobě a zlepšovat se; splňuje vzdělání podle Z. 108/2006 Sb.; absolventy beru ráda, nejsou zatíženi zlovyky a předsudky, ale sociálního pedagoga vezmu jen v případě, že nemůžu sehnat absolventa sociální práce; záleží na konkrétní osobnosti a jejích předpokladech pro tu kterou pracovní pozici, čerstvý absolvent může mít hodně + ale také -*

Otázka č. 5. Jaké důvody mohou vést ostatní zaměstnavatele k tomu, že nechtějí přijmout čerstvého absolventa? (graf č. 11)

Nedostatek praxe a pracovních zkušeností (40 %) může být podle respondentů nejčastějším důvodem, proč zaměstnavatelé nechtějí přijímat čerstvé absolventy. Další, často označovanou položkou jsou absolventovy nereálné představy o výši mzdy, pracovní době a pracovním zařazení (28 %). Nevýhodou také je, dle respondenty často volené odpovědi, delší doba, kterou potřebuje absolvent na zapracování (18 %). Respondenty byla uváděna i nízká pracovní morálka absolventů (8 %). K jiným důvodům bylo uvedeno: *nemáme nic konkrétního, záleží na nabídce a poptávce*.

Shrnutí 2. kategorie

Zkušenosti zaměstnavatelů s absolventy SP jsou převážně velmi dobré, i když se objevila i zkušenost negativní. Týká se nedostatečných znalostí absolventa v oblasti legislativy a malého přehledu v oblasti sociální práce. Schopnost adaptace čerstvého absolventa do pracovního poměru je respondenty považována spíše za dobrou, i když dotázaní uvádí, že je to spíše individuální záležitost. Avšak jen část respondentů, kteří již mají s čerstvým absolventem zkušenost, vidí jeho přínos pro dané zařízení. Připravenost absolventů sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně pro výkon povolání je většinou respondenty hodnocena spíše kladně, i když část dotázaných zastává opačný názor. Poměrná část dotázaných zkušenost s těmito absolventy nemá, tudíž nemůže jejich připravenost posoudit.

Za největší nevýhodu čerstvého absolventa považují zaměstnavatelé to, že se blíže neorientuje v problematice cílové skupiny, se kterou pracuje dané zařízení. Této skutečnosti jsou si vědomi i sami studenti, kteří by uvítali větší přehled o činnostech a cílových skupinách jednotlivých zařízení, stejně jako větší znalost metod práce s různými typy klientů. Avšak respondenti se domnívají, že zaměstnavatelé nechtějí obvykle přijmout čerstvého absolventa spíše z jiných důvodů – nejčastěji uváděným důvodem bylo, že absolventi nemají dostatek praxe a pracovních zkušeností (s čímž se potýká naprostá většina čerstvých absolventů). Mají, dle respondentů, nereálné představy o výši mzdy, pracovní době a pracovním zařazení. To vše může vést k tomu, že zaměstnavatel dá přednost jinému uchazeči. Na druhou stranu jakousi výhodou čerstvého absolventa může být podle respondentů jeho ochota se vzdělávat, nové teoretické znalosti, které přináší, i originalita jeho nápadů.

Nesnadnou pozici absolventa sociální pedagogiky dokazuje i to - jak bylo respondentem uvedeno - že by při výběru zaměstnance dal přednost absolventovi sociální práce. Absolvent sociální pedagogiky by byl víceméně nouzové řešení.

3. KATEGORIE: očekávání od absolventů sociální pedagogiky

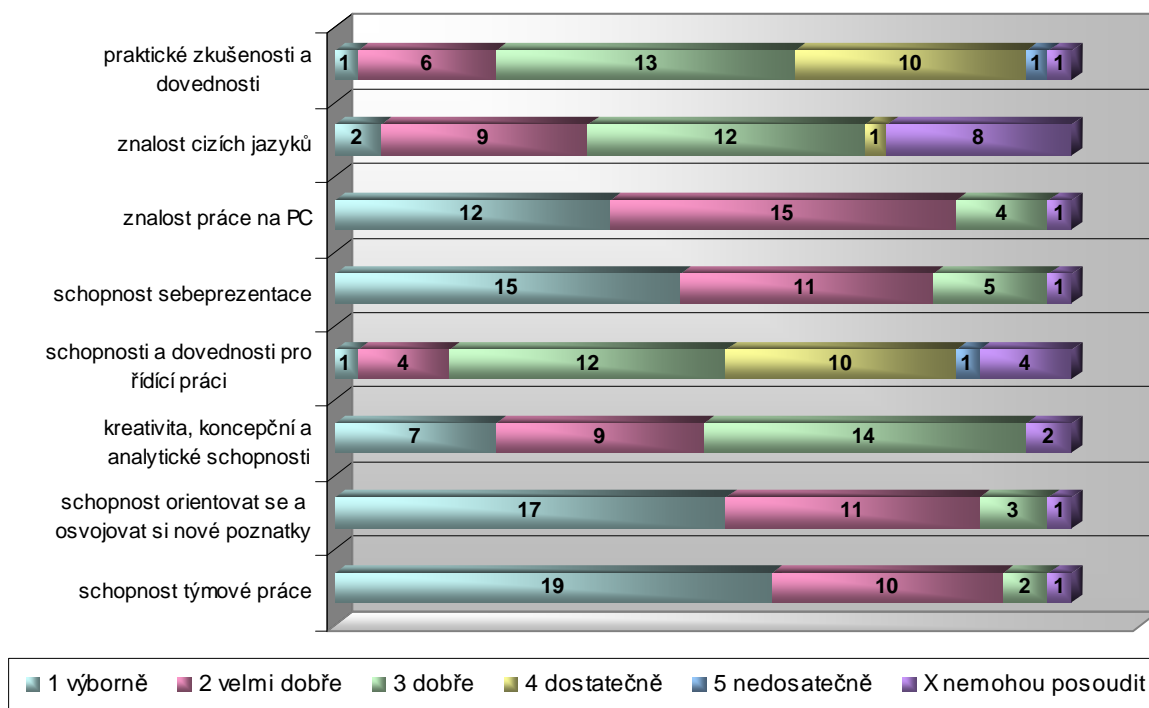
Třetí série otázek je zaměřena na to, co zaměstnavatelé očekávají od absolventů oboru sociální pedagogika, nkolik očekávají, že budou tito absolventi připraveni a vybaveni v určitých oblastech.

Otázka č. 8. Uved'te, nakolik očekáváte, že budou čerství absolventi oboru SP vybaveni školou v následujících oblastech: (graf č. 12)

Respondentům byl předložen seznam oblastí, u kterých měli hodnotit, jak si myslí, že budou čerství absolventi vybaveni. 1 (výborně) až 5 (nedostatečně), X (nemohou posoudit).

Z grafu je patrné, že zejména v oblastech jako je *znalost práce na PC*, *schopnost sebe prezentace*, *schopnost orientovat se a osvojovat si nové poznatky* a *schopnost týmové práce*, očekávají zaměstnavatelé, že budou čerství absolventi vybaveni především výborně či velmi dobře. V oblasti *praktických zkušeností a dovedností* očekává většina respondentů, že absolventi budou připraveni jen dobře, či dostatečně. Podobně připravené čerstvé absolventy (dobře či dostatečně) očekávají i v oblasti *schopností a dovedností pro řídicí práci*. V případě *znalosti cizích jazyků* očekávají většinou respondenti, že budou čerství absolventi vybaveni velmi dobře či dobře, i přesto, že jazykovou vybavenost nepovažuje většina respondentů u absolventů za podstatnou či důležitou, případně tuto znalost ani nevyžadují. O tom svědčí i to, že část respondentů uvedla, že tuto oblast nemůže posoudit.

graf č. 12

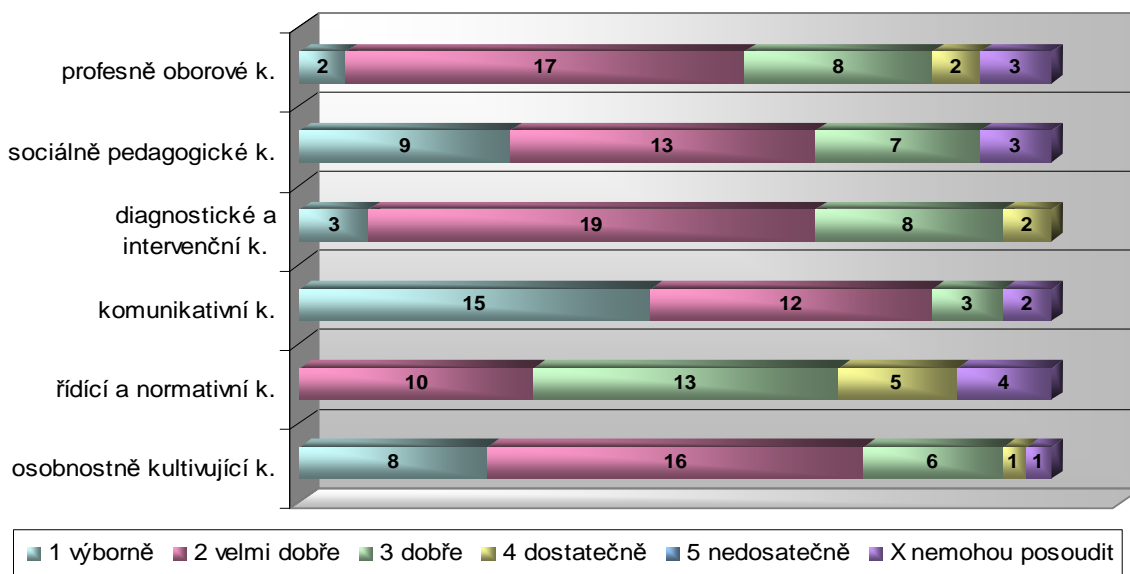
Otázka č. 11. Uved'te, nakolik rozvinuté považujete (byste očekával/a) následující kompetence u čerstvých absolventů oboru SP (graf č. 13)

Respondentům byl předložen seznam kompetencí, kterými by měl být sociální pedagog vybaven, a ti měli ohodnotit, nakolik je u čerstvých absolventů SP považují za rozvinuté.

Hodnotit mohli 1 (výborně) až 5 (nedostatečně), X (nemohu posoudit)

Respondenti převážně uváděli, že následující kompetence považují (případně by je očekávali) u čerstvých absolventů rozvinuté především velmi dobře či dobře. Avšak *kompetence komunikativní, ale i sociálně pedagogické a osobnostně kultivující* očekává u čerstvých absolventů SP část respondentů rozvinuté výborně. Naopak *kompetence řídicí a normativní* považuje část respondentů u čerstvých absolventů rozvinuté spíše dobře, či pouze dostatečně, což do jisté míry koresponduje s tím, nakolik považují u sebe rozvinuté tyto kompetence sami studenti.

graf č. 13

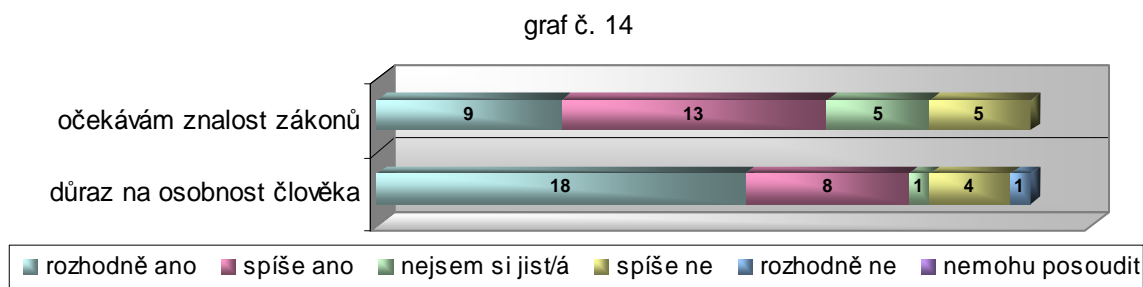
Otázka č. 13. Uved'te míru souhlasu s následujícími výroky (graf č. 14)

Tato otázka zahrnuje v dotazníku 8 podotázek. Do 3. kategorie zahrnují dvě z nich. Respondenti měli uvádět míru souhlasu s jednotlivými výroky.

Převážná část respondentů očekává, že absolventi sociální pedagogiky budou znát zákony a předpisy, které souvisí s výkonem poslání daného zařízení. Shodně 5 dotázaných si není

jistých, stejně jako 5 respondentů tuto znalost spíše neočekává. Zároveň sami studenti uvádí, že pociťují v oblasti legislativy velké nedostatky, i když jsou po nich znalosti z této oblasti v rámci praxe vyžadovány.

Při výběru zaměstnanců klade většina respondentů důraz především na osobnost člověka. Jen 5 respondentů uvedlo, že pro ně není osobnost člověka při výběru prioritní.

Shrnutí 3. kategorie

Respondenti očekávají, že čerství absolventi budou v oblastech jako je *znalost práce na PC, schopnost sebe prezentace, schopnost orientovat se a osvojovat si nové poznatky a schopnost týmové práce* vybaveni především výborně nebo velmi dobře. Naopak v oblastech jako jsou *praktické zkušenosti a dovednosti a schopnosti a dovednosti pro řídicí práci*, převážně očekávají přípravu pouze dobrou či jen dostatečnou. V oblasti cizích jazyků očekávají, že čerství absolventi budou vybaveni velmi dobře, či dobře, avšak část respondentů nemůže posoudit, protože často ani jazykové dovednosti nevyžadují. Respondenti dále očekávají, že absolventi budou mít znalosti v oblasti zákonů, což je oblast, u které sami studenti i absolventi, kteří již působí v praxi, uvedli, že mají velké nedostatky.

Uvedené kompetence očekávají respondenti u čerstvých absolventů SP rozvinuté zejména výborně či velmi dobře, ale *řídicí a normativní kompetence* očekávají rozvinuté velmi dobře nebo dobře. Tento předpoklad odpovídá tomu, co uvádí sami studenti, kteří u sebe právě řídicí a normativní kompetence považují nejméně rozvinuté.

4. KATEGORIE: vnímání sociální pedagogiky jako studijního oboru

Do této kategorie spadají otázky zaměřené na to, jaké je povědomí respondentů o sociální pedagogice na UTB ve Zlíně, jak vnímají SP jako studijní obor a profesi

Otázka č. 13. Uved'te míru souhlasu s následujícími výroky (graf č. 15)

Tato otázka zahrnovala v dotazníku 8 podotázek. Do 4. kategorie řadím 6 z nich. Respondenti měli uvádět míru souhlasu s jednotlivými výroky: 1 rozhodně ano, 2 spíše ano, 3 nejsem si jist/á, 4 spíše ne, 5 rozhodně ne, X nevím, nemohu posoudit.

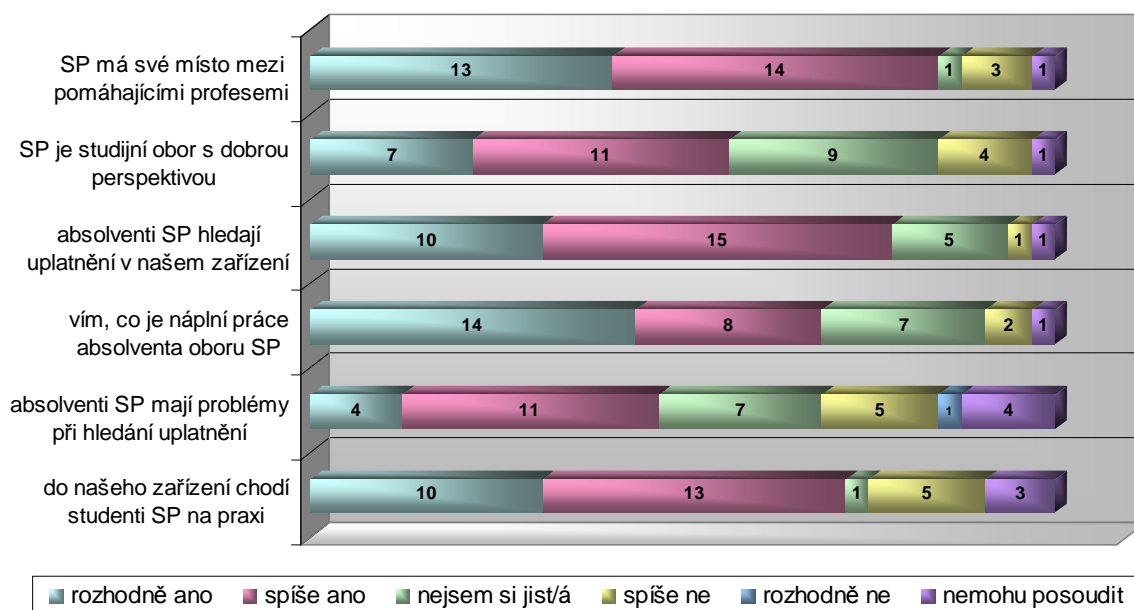
Většina respondentů se shodla v tom, že SP má své nezastupitelné místo mezi ostatními pomáhajícími profesemi (13 uvedlo rozhodně ano, 14 spíše ano), avšak 4 dotázaní si myslí, že tam její místo není. SP jako obor s dobrou perspektivou vidí více než polovina dotázaných, 9 respondentů si není jistých a 4 dotázaní uvedli, že SP perspektivní spíše není.

Velká část respondentů také uvedla, že ví, co je náplní práce absolventa oboru SP, ovšem 7 dotázaných si není zcela jistých.

Dle části respondentů mají absolventi SP problémy při hledání svého uplatnění. 7 respondentů si není touto problematikou jistých, 6 dotázaných si myslí, že absolventi s hledáním uplatnění problém nemají a 4 uvedli, že situaci nemohou posoudit.

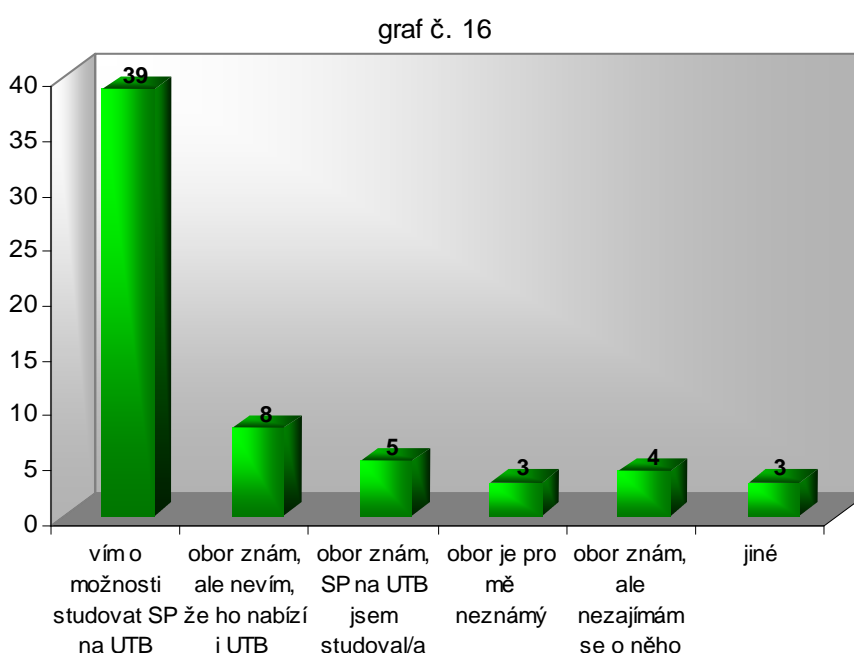
Poměrně velká část respondentů také uvedla, že do zařízení, ve kterém pracují, chodí studenti SP na praxi, 5 respondentů uvedlo, že k nim studenti na praxi spíše nechodí a 3 nemohou tuto skutečnost posoudit. Z grafu je také patrné, že v jednotlivých zařízeních si absolventi SP dle respondentů hledají uplatnění, i když 5 respondentů uvedlo, že si nejsou jistí.

graf č. 15

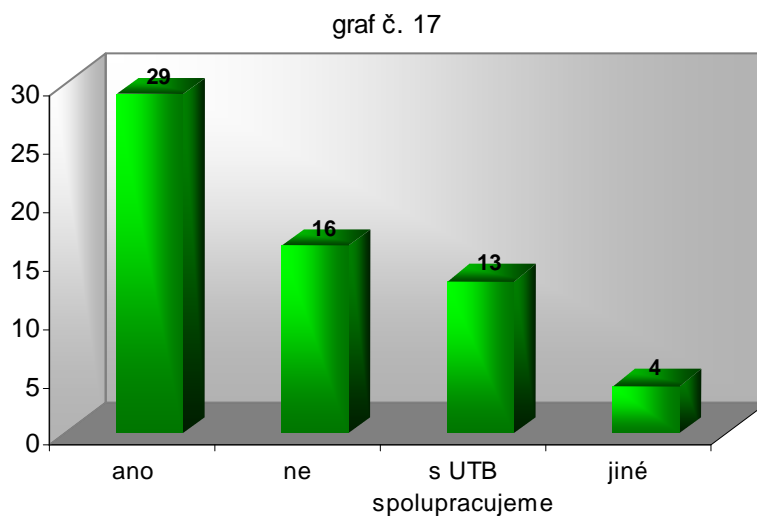
Otázka č. 16. Jaké bylo Vaše povědomí o studijním oboru Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně před obdržáním tohoto dotazníku? (graf č. 16)

Na uvedenou otázku odpovídalo všech 62 respondentů. Je patrné, že povědomí o SP má většina respondentů, někteří tento obor na UTB dokonce sami studovali, avšak 3 respondenti uvedli, že tento obor je pro ně úplně neznámý, i když by se v daném zařízení teoreticky mohl absolvent SP ucházet o práci. Stejný počet dotázaných uvedl, že obor sice zná, ale nezajímá se o něho. K jiným odpovědím patří: *obor znám; obor znám natolik povrchně, že nemám představu o širší uplatnění; studují ho naše zaměstnankyně.*

Otázka č. 17. Byla by pro vaše zařízení přínosná spolupráce s UTB ve Zlíně? (graf č. 17)

Na tuto otázku také odpovídalo všech 62 respondentů. Pro více než polovinu dotázaných by byla spolupráce s UTB přínosná. 13 dotázaných má opačný názor, spolupráce by pro ně přínosná nebyla. O něco více respondentů uvedlo, že s UTB již spolupracuje. K jiným odpovědím patří: *spolupráce by byla prospěšná, ale musela by se specifikovat její náplň; záleží na rozsahu a přínosu spolupráce pro obě instituce; praktikanty bychom uplatnili; velmi bychom přivítali spolupráci studentů UTB – z oboru sociální pedagogika - k dobrovolnické činnosti při společném setkávání našich klientských rodin, při vzdělávání rodičů, kdy nabízíme rodinám hlídání dětí a jsme rádi za každou osůbku, která se chce věnovat dobrovolnické práci s takto malými dětmi.*

Shrnutí 4. kategorie

Je patrné, že většina respondentů má o oboru Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně jisté povědomí, i když 3 respondenti uvedli, že je pro ně tento obor neznámý. I přesto by bylo vhodné zvyšovat informovanost o oboru jednak mezi potenciálními zaměstnavateli, ale i širokou veřejností. Část respondentů již s UTB spolupracuje, ale poměrně velká část dotázaných uvedla, že by spolupráci uvítala.

SP je většinou respondentů považována za obor, který má své místo mezi ostatními pomáhajícími profesemi, i je částí respondentů považována za obor poměrně perspektivní. Malá část dotázaných si však není zcela jistá náplní práce sociálního pedagoga, i když v daném zařízení absolvent SP pracuje. Může to také svědčit o stále nízkém povědomí o SP jako profesi. Je také patrné, že některá zařízení využívají studenti sociální pedagogiky k získání praxe a zároveň se také v některých poté absolventi SP uchází o práci.

8.4 Dílčí závěr

Z odpovědí, které jsem získala, nelze kvůli malému počtu respondentů dělat obecné závěry vztahující se k celému Zlínskému kraji, ale lze říci, že respondenti, kteří dotazník vyplnili, většinou vnímají absolventy sociální pedagogiky pozitivně a jejich zkušenosti s nimi jsou velmi dobré, i když nepociťují příliš velký přínos absolventa pro dané zařízení. Je patrné,

že do některých zařízení dochází studenti sociální pedagogiky na praxi a v některých zařízeních potom hledají své uplatnění.

Výhodou čerstvého absolventa může být dle respondentů jeho ochota se vzdělávat, nové teoretické znalosti a také originalita jeho nápadů. Naopak situaci může snižovat nedostatek praxe a zkušeností absolventa, ale i nereálné představy absolventa o výši mzdy, pracovní době a pracovním zařazení. Další velkou nevýhodou čerstvého absolventa může být i to, že se neorientuje v problematice cílové skupiny, se kterou pracuje dané zařízení. Totéž uvádí i sami studenti, kteří by uvítali větší přehled o činnosti jednotlivých zařízeních.

Nejasnost nastává i u otázky možného uplatnění absolventů sociální pedagogiky. Zde jsem bohužel nedospěla k žádným zobecnitelným závěrům, jednak díky malé návratnosti dotazníků a také díky nejednotnosti odpovědí respondentů ze stejného typu zařízení – zejména tedy základních škol. Pro některé školy jsou sociální pedagogové málo kvalifikovaní, i když naopak pro některé školy dostatečné vzdělání mají. Pro jiná zařízení jsou sociální pedagogové příliš zaměřeni do oblasti pedagogické, ale mají nedostatečné vzdělání v oblasti sociální, což se týká především neznalosti příslušných zákonů, Standardů kvalit v sociálních službách a metod práce s klienty. Tyto nedostatky si ale uvědomují i studenti, kteří se zejména během své praxe potýkají s tím, že nemají v oblasti legislativy i sociální práce potřebné znalosti a tuto situaci pak potvrzují i sami absolventi, kteří již v praxi působí.

Je patrné, že pozice sociálního pedagoga stále není úplně jasná a jak vyplynulo z odpovědí respondentů, ne vždy jsou si sami jisti tím, zda by u nich mohl absolvent sociální pedagogiky působit, nebo co je vlastně náplní práce absolventa tohoto oboru.

Očekávání respondentů od absolventů sociální pedagogiky v uvedených schopnostech, dovednostech a znalostech jsou o něco vyšší, než nakolik je považují u sebe rozvinuté sami studenti.

Celkově lze říci, že povědomí respondentů o sociální pedagogice jako profesi i studijním oboru je poměrně dobré, avšak bylo by vhodné navázat užší spolupráci mezi zařízeními a školou, zároveň by měla škola reagovat na požadavky, které jsou kladeny na studenty během praxe a následně na absolventy při jejich snaze o uplatnění se na trhu práce.

8.5 Absolventi sociální pedagogiky

K rozhovoru jsem si vybrala tři absolventy oboru Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně, které jsem oslovila a seznámila se svým záměrem. Oslovení absolventi s rozhovorem souhlasili. Rozhovory jsem nahrávala a následně přepsala. K rozhovoru jsem měla připravený seznam možných otázek (viz. příloha), avšak snažila jsem se dát respondentům co největší prostor k vyjádření jejich názorů a reagovat spíše na jejich odpovědi.

Při rozhovoru zjišťuji:

- jaké byly představy absolventů sociální pedagogiky o budoucím uplatnění na trhu práce
- jaké jsou zkušenosti absolventů s hledáním zaměstnání v oboru, který vystudovali
- jak hodnotí svoji připravenost ze školy s požadavky v praxi

Jelikož jde pouze o dokreslení celé skutečnosti, získané pomocí dotazníků, jednotlivé rozhovory jsem pouze stručně shrnula, bez hlubší analýzy získaných dat. Celé znění jednotlivých rozhovorů je uvedeno v příloze.

RESPONDENTKA Č. 1.

- Sociální pedagogiku na UTB ve Zlíně absolvovala před dvěma lety, nyní pracuje na půl úvazku jako sociální pracovnice a na půl úvazku jako vedoucí rodinného klubu.

Respondentku motivovala k volbě studia sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně touha pracovat s dětmi, či obecně s lidmi. Budoucnost viděla v práci s dětmi ve volném čase, ve družině, jako asistentka, či jako sociální pracovnice. Zároveň respondentka uvedla, že ještě přesně nevěděla, co by po škole chtěla dělat. Jako ideální viděla práci s dětmi, ale kde přesně by chtěla pracovat, vyhraněné neměla.

Po absolvování školy se zaměřela na hledání práce s dětmi – ve volnočasových zařízeních, družinách, MŠ, či jako sociální pracovnice. Rozhodně však vylučovala práci s lidmi s handicapem, o které tvrdí, že by ji nezvládla.

Získat současné zaměstnání nebylo pro respondentku příliš obtížné. Uvádí, že našla práci, kde vedení vyhovovala a splňovala jejich požadavky. Ale do té doby pro ni bylo hledání zaměstnání poměrně obtížné, takže se pak poohlížela i po práci mimo vystudovaný obor.

Najít současné zaměstnání trvalo respondentce 19 měsíců. Domnívá se, že najít své uplatnění jí trvalo poměrně dlouhou dobu z několika důvodů – často hledali lidi s praxí, kterou neměla. Dále požadovali odbornější znalosti, než jim mohla nabídnout a často vyžadovali řidičský průkaz, který respondentka neměla a ani si v té době nemohla dovolit udělat. Při pohovorech měla řešit praktické příklady, měla použít určité techniky a metody na předkládané situace, což neuměla, protože se tomu ve škole nevěnovali. Respondentka také dodává, že tyto situace mohou mít negativní dopad na samotnou školu a její prestiž, když absolventi nemají povědomí o základních věcech.

Respondentka oceňuje ze školní přípravy povinně volitelný seminář Standardy kvality sociální práce, je ráda za poznatky z psychologie, práva a sociální politiky, i za poznatky o komunikaci. Pomáhají jí znalosti z pedagogiky, získané samostudiem. Respondentka uvedla, že by bylo vhodné se ve škole více věnovat zákonu o sociálních službách, sociálním zabezpečení, hmotnou nouzi aj. Za důležité považuje větší propojení vyučování s praxí.

Respondentka uvedla, že nebyla absolutně připravená na lidi s finančními problémy – nevěděla, jak jim pomoci. Také si uvědomila, že sami klienti ví o různých dávkách víc, než sociální pracovníce, jejíž náplní jsou právě dávky státní sociální podpory. Netušila, že se vede v zařízení metodika a co to obnáší. Uvádí, že také měla určité iluze, o vděčnosti či spolupráci klientů, avšak dodává, že byla naivní a už z tohoto ideálu vystřízlivěla.

RESPONDENT Č. 2.

- Sociální pedagogiku na UTB ve Zlíně absolvoval před dvěma lety, v současné době pracuje jako vedoucí zařízení v sociálních službách.

Respondent uvádí, že volba studia sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně byla spíše shoda okolností, na popud spolužáka ze střední školy. Aniž věděl, co bude studium obnášet, na školu nastoupil.

Respondent měl představu, že by se po škole uplatnil při práci s dospělými lidmi s mentálním postižením, protože bydlí právě nedaleko denního stacionáře. Avšak po skončení stu-

dia tam neměli volného místo. Zároveň dodává, že představu o cílové skupině, se kterou by chtěl pracovat měl, ale co přesně by chtěl dělat, ještě nevěděl.

Respondent uvedl, že měl zpočátku pochybnosti o vhodnosti studovaného oboru a zvažoval, že si podá přihlášku na školu s ekonomickým zaměřením. Kvůli dobrému studijnímu kolektivu nakonec u tohoto oboru zůstal a i škola ho začala více bavit. Po skončení bakalářského studia věděl, že chce v oboru pracovat, ale byl si vědom, že může skončit i mimo obor, pokud se ukáže, že nemá vlohy pro práci v oboru.

Získat současné zaměstnání nebylo pro respondenta příliš obtížné. Byl přijat hned po prvním pohovoru, kterého se zúčastnil. Uvádí, že měl i štěstí a že mu mohlo pomoci i to, že je muž, kterých je v sociálních službách málo. Respondent se domnívá, že toto zaměstnání – první, na které se hlásil – získal i proto, že byl o tuto pozici menší zájem a také se jednalo o cílovou skupinu s menší atraktivností. Najít současné zaměstnání mu trvalo asi jen měsíc.

Respondent řekl, že škola mu dala především kvalifikaci pro výkon profese a pomohla mu v uvědomění si své osobnosti. Ale dodává, že po odborné stránce byl špatně vybaven a vše se muset teprve učit. Neměl povědomí o tom, jak sociální služba funguje, nevěděl, že existují Standardy kvality, neorientoval se v legislativě. A i teď se pořád učí novým věcem.

Ze školy oceňuje především komunikační kompetence, které získal, základy sociální práce i psychologie. Pomohlo mu také, že si ve škole zvolil povinně volitelný předmět terénní práce. Po svých zkušenostech by do školní výuky určitě zařadil zákony, standardy kvality, za důležité považuje umět psát grantové žádosti. Za podstatné dále považuje, aby měli studenti povědomí o činnosti jednotlivých sociálních služeb.

RESPONDENTKA Č. 3.

- Sociální pedagogiku na UTB ve Zlíně absolvovala před dvěma lety, v současné době pracuje jako asistentka ve firmě.

Ke studiu sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně se rozhodla proto, že to byl nový obor, byl blízko bydliště a zároveň se na jinou VŠ nedostala, tak to zkusila.

Představy o budoucím uplatnění během studia neměla žádné, ani po ukončení školy to ještě přesně nevěděla. Respondentka uvádí, že její prioritou ani nebylo pracovat v oboru. Nebránila by se práci s dětmi, ale cíl, za kterým by šla, to nebyl.

Získat současné zaměstnání bylo pro respondentku snadné, našla ho do dvou měsíců od ukončení školy. Hlásila se na několik pozic, jedna byla do MŠ, ostatní zcela mimo vystudovaný obor. Místo, které získala a kde také nyní pracuje, je mimo vystudovaný obor.

Respondentka uvádí, že k získání zaměstnání jí nejspíš dopomohlo i to, že neměla přesné představy o své budoucí profesi a tudíž se nebránila téměř žádné práci. Dodává, že měla asi i štěstí, že vybrali právě ji.

I když nepracuje v oboru, využívá ve své práci komunikační dovednosti i poznatky z psychologie. Dodává, že škola jí také pomohla rozšířit všeobecný přehled. Jisté rezervy pociťuje v oblasti cizích jazyků.

Celkově respondentka nepociťuje žádné velké nedostatky, co se týká přípravy na pracovní uplatnění, ale dodává, že jelikož nepracuje v oboru, těžko se jí tato skutečnost posuzuje. Také dodává, že spolužačky, které pracují v oboru, naopak říkají, že se musely většinu potřebných znalostí v praxi teprve doučit. Respondentka považuje za vhodné studenty více připravovat na to, jak se prosadit na trhu práce a jak uspět u přijímacího pohovoru.

Shrnutí rozhovorů

Z rozhovorů vyplývá, že dva respondenti, kteří zároveň pracují ve vystudovaném oboru, měli jakousi představu o tom, s jakou cílovou skupinou by chtěli pracovat, avšak kam přesně by po ukončení školy chtěli nastoupit, zcela ujasněné ještě neměli a spíše se to odvíjelo od toho, jaká nabídka se naskytne. V určité situaci by byli ochotni přijmout i místo mimo vystudovaný obor.

Je patrné, že možnost získat zaměstnání je poměrně individuální záležitost, která respondentům trvala různou dobu. Někdo si sehnal práci do pár měsíců od ukončení studia, někomu to trvalo o hodně delší dobu. Pro někoho byla při pohovoru výhodou to, že neměl přesné představy o budoucím zaměstnání a nebránil se proto téměř žádné práci, pro někoho bylo jistou výhodou to, že je muž, nebo že se jednalo o práci, o kterou nebyl příliš velký zájem. Naopak respondentka č. 1. se poměrně dlouhou dobu potýkala s neúspěchem, což přičítá zejména nedostatku znalostí, zkušeností, chybění řidičského průkazu a také chybějící praxi, což bylo v rámci pohovorů ze strany zaměstnavatele vyžadováno. Avšak respondenti shodně uvádí, že jejich současné zaměstnání pro ně nebylo příliš obtížné získat, i když jim trvalo různou dobu, než na něho narazili.

Respondenti, kteří pracují v oboru, se shodují v tom, že v přípravě na pracovní uplatnění mají určité nedostatky. Zejména v oblasti legislativy, Standardů kvality, metod práce s klienty, povědomí o činnosti a fungování jednotlivých zařízení. Respondentka, která pracuje mimo vystudovaný obor, uvádí nedostatky v oblasti cizího jazyka. Je patrné, že respondenti, kteří pracují v oboru, pocítovali, či pocítují nedostatky v určitých oblastech a spoustu věcí se musí stále učit, i když jisté poznatky, které získali ve škole, ve své praxi také využívají. Za důležité je považováno větší propojení teorie s praxí.

Zároveň respondenti uvádí, že jim škola dala určitý všeobecný přehled, základ v odborných předmětech, pomohla k většímu sebeuvědomění, sebezpoznání a rozvoji komunikačních dovedností.

8.6 Celkové shrnutí

Pokusím se zde o celkové shrnutí získaných informací. Srovnám, jaké jsou požadavky a očekávání zaměstnavatelů od absolventů s tím, nakolik se cítí být studenti – budoucí absolventi sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně připraveni na praxi. Jak již bylo uvedeno, zaměstnavatelů, kteří vyplnili celý dotazník, není mnoho, tudíž nelze získané informace zobecnit, nelze dělat velké závěry, ani samotné srovnání nebude přímo vypovídající, ale může mít formu jakéhosi nástinu dané skutečnosti.

Pro velkou část studentů není prioritní pracovat ve vystudovaném oboru, ale zároveň pro většinu dotázaných hraje poměrně významnou roli možnost uplatnit získané vzdělání. Důležité je pro studenty při výběru zaměstnání především pracovní prostředí, zajímavá práce, seberealizace, osobní rozvoj, zabezpečení pracovního místa, možnost sladit rodinu a zaměstnání a finanční ohodnocení.

Studenti uvedli, že se cítí být lépe vybaveni v oblasti teorie než praxe, ale zároveň jsou si vědomi svých nedostatečných znalostí v oblasti legislativy i malého povědomí o činnosti jednotlivých zařízení. Uvítali by, kdyby byla teorie zaměřena především na stěžejní předměty důležité pro praxi, a tyto také byly probírány více do hloubky, aby pak měli větší možnost uplatnit získané vědomosti v praxi. Studenti i absolventi se shodují v tom, že mají velké nedostatky zejména v oblasti legislativy, i když jsou po nich znalosti zákonů v rámci praxe vyžadovány. Toto potvrzují i zaměstnavatelé, kteří se vyjádřili, že se často u studentů

i absolventů setkávají s neznalostí v uvedené oblasti. Zároveň se, dle respondentů, jeví jako důležité víc propojovat teorii s praxí. I absolventi vyzdvihují znalost legislativy, Standardů kvality, aj., které jsou nezbytné pro práci v sociálních službách.

Studenti se při vstupu na trhu práce obávají především nedostatku praxe a toho že zaměstnavatelé nebudou vědět, co obnáší práce sociálního pedagoga. Celkově své šance na získání pracovního místa hodnotí spíše jako nízké. To do jisté míry odráží i situaci, kdy ne všichni zaměstnavatelé vědí, zda by v daném zařízení mohli absolventa sociální pedagogiky přijmout. Velká část zaměstnavatelů dosud nemá s těmito absolventy žádnou zkušenost a taky ne všichni jsou si jisti náplní práce sociálního pedagoga. Avšak zaměstnavatelé, kteří již mají s absolventem sociální pedagogiky zkušenost, ji hodnotí spíše jako dobrou.

I když povědomí o sociální pedagogice jako studijním oboru převážná většina zaměstnavatelů má, bylo by vhodné toto povědomí i nadále zvyšovat, informovat o tom, co je náplní práce sociálního pedagoga, zvyšovat spolupráci mezi školou a zařízeními, o což také některá zařízení projevila zájem. I studenti by uvítali větší přehled o činnosti jednotlivých zařízení i o tom, kam mohou jít na praxi, či kde se pak mohou ucházet o zaměstnání.

V otázce vybavy v uvedených oblastech lze říci, že zaměstnavatelé mají od čerstvých absolventů o něco vyšší očekávání, než jak soudí sami studenti – budoucí absolventi, že jsou v daných oblastech školou vybaveni. Zaměstnavatelé očekávají, že čerství absolventi budou v oblastech jako je *znalost práce na PC, schopnost sebe prezentace, schopnost orientovat se a osvojovat si nové poznatky a schopnost týmové práce* vybaveni především výborně, či velmi dobře. Sami studenti se však cítí být v uvedených oblastech vybaveni povětšinou jen dobře či dostatečně. Výjimku tvoří *schopnost týmové práce*, kde se cítí být vybaveni převážně výborně či velmi dobře, což koresponduje s očekáváním zaměstnavatelů. Obě skupiny respondentů pak shodně uvádí, že v oblasti *praktických zkušeností a dovedností a schopností a dovedností pro řídicí práci* existují určité rezervy. Studenti se v těchto oblastech cítí být připraveni pouze dobře či dostatečně, což se shoduje s tím, nakolik zaměstnavatelé očekávají, že budou čerství absolventi vybaveni. V oblasti *cizích jazyků* se studenti a zaměstnavatelé příliš neshodují. I když zaměstnavatelé často uváděli, že znalost cizích jazyků nevyžadují, přesto očekávají, že budou čerství absolventi v této oblasti vybaveni převážně velmi dobře či dobře. Naopak sami studenti pociťují v této oblasti velké rezervy a uvádí svou přípravu za dobrou, nebo dostatečnou, avšak značná část dotázaných ji považuje za nedostatečnou. Obdobná je situace v oblasti *práce na PC*, kdy zaměstnavatelé očeká-

vají, že budou absolventi vybaveni v této oblasti především výborně či velmi dobře, sami studenti naopak hodnotí vybavu v této oblasti jako dobrou, dostatečnou, ale i nedostatečnou.

V otázce perspektivity sociální pedagogiky jako studijního oboru se část respondentů přiklání k názoru, že se jedná o obor s dobrou perspektivou, část uvádí, že se o příliš perspektivní obor nejedná.

Studenti očekávají, že zaměstnavatel u čerstvého absolventa nejvíce ocení jeho flexibilitu. Ta však pro samotné zaměstnavatele není natolik důležitá. Ti nejvíce oceňují ochotu se vzdělávat, což bylo studenty také často zmiňováno. Další významnou položkou, na které se respondenti shodli a kterou si myslí, že zaměstnavatel u čerstvého absolventa ocení, je originalita jeho nápadů. Naopak již zmiňovaná jazyková vybavenost zaujímá u obou skupin respondentů až poslední místa. I když by studenti uvítali větší vzdělání v oblasti cizích jazyků, nemyslí si, že by zrovna jazykovou vybavenou zaměstnavatelé příliš ocenili, což se také shoduje s tím, co uvedli i samotní zaměstnavatelé. V otázce nepřijetí čerstvého absolventa se obě skupiny respondentů shodly v tom, že je to právě nedostatek praxe a pracovních zkušeností, které vedou zaměstnavatele k tomu, že nechtějí čerstvého absolventa přijmout. Studenti se pak domnívají, že dalším důvodem je delší doba, kterou absolvent potřebuje na zapracování, což zaměstnavatelé řadili až za položku nereálných představ absolventů o výši mzdy, pracovní době a pracovním zařazení.

V oblasti jednotlivých kompetencí panuje poměrně velká shoda mezi tím, jak se cítí být vybaveni studenti a tím, co od čerstvých absolventů očekávají zaměstnavatelé. Studenti i zaměstnavatelé se shodují v tom, že kompetence mají rozvinuté především velmi dobře či dobře. Obě skupiny respondentů se také shodují v tom, že výjimku tvoří *kompetence řídicí a normativní*, které jsou rozvinuté pouze dobře či dostatečně. Shoda panuje i u *kompetencí komunikativních*, které uvádí naopak rozvinuté spíše výborně či velmi dobře. Komunikativní kompetence byly zmiňovány i absolventy, kteří v této oblasti oceňují školní přípravu.

Pozice absolventa sociální pedagogiky v zařízeních, které již mají s tímto absolventem zkušenost, je poměrně dobrá, avšak někteří zaměstnavatelé považují absolventy za ne příliš připravené na své působení v praxi. I sami si studenti si uvědomují, že mají určité nedostatky. To potvrzují i dotázaní absolventi, kteří se při vstupu na trh práce potýkali s tím, že většinu potřebných věcí pro výkon povolání, se museli či ještě musí doučit.

ZÁVĚR

V teoretické části jsem nastínila vznik a vývoj sociální pedagogiky. Zaměřila jsem se na sociální pedagogiku jako studijní obor, pozornost jsem věnovala oboru sociální pedagogika na UTB ve Zlíně. Popsala jsem osobnost sociálního pedagoga, profesi a možnosti jeho uplatnění. Zmínila jsem i problémy a výzvy současné sociální pedagogiky.

V praktické části bylo cílem zjistit a popsat, jaké jsou možnosti uplatnění absolventů sociální pedagogiky na trhu práce, jak vnímají potenciální zaměstnavatelé absolventy tohoto oboru, jaké jsou představy studentů sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně o svém budoucím uplatnění a jaké jsou zkušenosti absolventů tohoto oboru s uplatněním na trhu práce.

Jak je patrné, pozice sociálního pedagoga stále ještě není pevně daná a vyjasněná. Získané výsledky spíše utvrzují v tom, že vybudování jeho postavení mezi ostatními profesemi a vůbec celkově na trhu práce bude ještě nelehkou záležitostí. Ne všichni dotázaní zaměstnavatelé mají zkušenost s absolventem sociální pedagogiky a ne vždy jsou si jistí, zda by mohl v daném zařízení absolvent sociální pedagogiky působit. Někdy třeba ani sami přesně neví, co je jeho náplní práce. Avšak zaměstnavatelé, kteří mají s absolventem sociální pedagogiky zkušenost, ho vnímají – i přes určité nedostatky – spíše pozitivně, i jejich zkušenosti jsou vesměs kladné.

Jen část studentů má jasno v tom, že by chtěli pracovat ve vystudovaném oboru. Většinou své uplatnění vidí až podle toho, jaká se naskytne příležitost. Zároveň ale vyjádřili obavu, zda vůbec nějaké zaměstnání najdou.

U studentů je kladen důraz na komunikační dovednosti, rozvoj kompetencí, týmovou práci, celkový rozvoj osobnosti a široký vědomostní základ. Studium je pojato široce, tak, aby umožnilo co největší uplatnění absolventů, avšak ze strany studentů je kladen požadavek na větší specializaci či zaměření studia, větší propojení teoretických poznatků a praktických dovedností v souvislosti s požadavky praxe. Tak, aby byli kvalitně vybaveni a připraveni na své působení v praxi. To se, jak potvrzují i někteří zaměstnavatelé, kteří pociťují u absolventů jisté rezervy, ne vždy děje. I absolventi, kteří již působí v praxi, uvedli, že nebyli dostatečně připraveni a měli podstatné nedostatky ve věcech, které po nich byly vyžadovány.

Problematické může být i to, že většina předmětů – které absolventi působící v praxi považují za stěžejní – jsou předměty povinně volitelné, tudíž ne všichni mají možnost se jich

zúčastnit. Často si studenti při volbě studijních předmětů ani nemusí uvědomovat, nakolik může být ten který předmět pro ně důležitý.

Jako podstatné se proto jeví:

- zpřesnit a sjednotit možnosti uplatnění absolventů sociální pedagogiky
- zvyšovat povědomí o sociální pedagogice mezi potenciálními zaměstnavateli i veřejností
- navázat užší spolupráci mezi školou a jednotlivými institucemi a zařízeními
- zvyšovat u studentů vědomosti v oblasti legislativy, Standardů kvality v sociálních službách, náplni práce jednotlivých zařízení
- podporovat u studentů rozvoj sociálně pedagogických kompetencí
- více propojit teoretický základ s praxí, reagovat na požadavky praxe

Považuji za důležité, aby čerství absolventi, postavení před významné osobní rozhodnutí – tedy výběr zaměstnání, nebyli konfrontováni s tím, že sami zaměstnavatelé neví, zda může v daném zařízení absolvent sociální pedagogiky pracovat, na jaké pozici, nebo co vlastně může vykonávat. Do jisté míry je to však i na nás – budoucích absolventech – jak se uvedeme do praxe, jak dokážeme využít a „prodat“ to, co jsme během studia načerpali a k čemu jsme byli vedeni.

Věřím, že tato práce bude přínosná pro studenty sociální pedagogiky, zaměstnavatele i samotnou školu, která tak může získat náhled na to, jak se studenti cítí být připraveni na své působení v praxi a jaká mohou být očekávání a požadavky zaměstnavatelů od absolventů sociální pedagogiky.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] BAKOŠOVÁ, Z. Sociálna pedagogika ako študijný obor. *Pedagogická revue*, 2000, č. 4, s. 367-375.
- [2] BARGEL, M. Geneze studijního programu sociální pedagogiky na IMS Brno. In *SBORNÍK příspěvků z odborného semináře uskutečněného ve spolupráci s Technologickou fakultou UTB ve Zlíně na téma SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA jako obor vysokoškolského studia*. Institut mezioborových studií Brno, 2002, s. 5-10.
- [3] EMMEROVÁ, I. Možnosti uplatnenia sociálneho pedagóga. *Pedagogická orientace*, 2005, č. 3, s. 98-111.
- [4] HLADÍK, J. Vybrané problémové okruhy sociální pedagogiky. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi 2007. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2007, s. 15-23.
- [5] HRONCOVÁ, J. Sociálna pedagogika – vývojové tendencie a súčasný stav. *Pedagogická orientace*. 2005, č. 2, s. 106-113.
- [6] HRONCOVÁ, J. Preventívny rozmer v predmete sociálnej pedagogiky – historické aspekty a súčasnosť. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2008, s. 140-150.
- [7] CHUDÝ, Š. Teoretické východiska sociálnem pedagogiky. In CHUDÝ, Š., ŠVEC, V. (eds.) *Pedagogika v teorii a praxi*. UTB ve Zlíně, 2004, s. 7-21.
- [8] CHUDÝ, Š. Kompetencie sociálneho pedagóga ako klúčová kategória sociálno-pedagogickej pedeutológie. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2006. s. 51-67.
- [9] CHUDÝ, Š., HLADÍK, J., KROČKOVÁ, Š. Konceptia výuky sociálnej pedagogiky na UTB ve Zlíně. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi 2007. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2007, s. 124-141.
- [10] KNOTOVÁ, D., HLOUŠKOVÁ, L. Sociální pedagogika jako obor studia na vysokých školách – dílčí analýzy vzdělávacích příležitostí v ČR. In *Sociální pedago-*

- gika v teorii a praxi. Sborník příspěvků z odborného semináře. Institut mezioborových studií Brno, 2006. s. 72-84.*
- [11] KLAPILOVÁ, S. Kapitoly ze sociální pedagogiky. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého, 1996. ISBN 80-7067-669-8.
- [12] KRAUS, B. Profese sociálního pedagoga In KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. a kol. *Člověk-prostředí-výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001, s. 33-40. ISBN 80-7315-004-2.
- [13] KRAUS, B. Vývojové tendence české sociální pedagogiky In *Sociální pedagogika v teorii a praxi. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2006. s. 99-110.
- [14] KRAUS, B. 2007a K vývoji české sociální pedagogiky. *Pedagogika*, 2007, č. 2. s. 132 -144.
- [15] KRAUS, B. 2007b Sociální pedagogika v praxi. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi 2007. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2007, s. 188-199.
- [16] KRAUS, B. *základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [17] LORENZOVÁ, J., POLÁČKOVÁ V. Specifika pomáhání v podmínkách školy In KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. a kol. *Člověk-prostředí-výchova: k otázkám sociální pedagogiky*, Brno: Paido, 2001, s. 190 – 198. ISBN 80-7315-004-2.
- [18] MIKULKOVÁ, M. Sociální pedagogika a její místo ve školství. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi 2007. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2007, s. 39-51.
- [19] NEDOMA, P. Postavení sociální pedagogiky v oblasti prevence sociálních patologií. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2005, s. 31-34.
- [20] Postavení vysokoškoláků a uplatnění absolventů vysokých škol na pracovním trhu 2007 [online]. UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE, PEDAGOGICKÁ FAKULTA, STŘEDISKO VZDĚLÁVACÍ POLITIKY, 2007 [cit. 15. 4. 2009]. URL: <http://www.strediskovzdelavacipolitiky.info/download/NezamVys2007.pdf>.

- [21] Probační a mediační služba ČR [online]. [cit. 10. 4. 2009]. URL: http://www.pmscr.cz/scripts/index.php?id_nad=22, cit. 11. 2. 2009
- [22] RADVAN, E. Potřebujeme sociální pedagogiku? In *Sociální pedagogika v teorii a praxi. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2005, s. 35-42.
- [23] SELICKÁ, D. Osobnost' sociálního pedagoga. *Vychovatel'*, 2000, č. 4, s. 17.
- [24] SEMRÁD, J. Počátky české sociální pedagogiky. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi 2007. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2007, s. 97-107.
- [25] SÝKORA, F. Celoživotní vzdělávání a úspěšnost. In *Sociální pedagogika v teorii a praxi. Sborník příspěvků z odborného semináře*. Institut mezioborových studií Brno, 2006. s. 183-188.
- [26] ŠVEC, V. Vzdělávací a vědecko-výzkumná dimenze sociální pedagogiky. In *SBORNÍK příspěvků z odborného semináře uskutečněného ve spolupráci s Technologickou fakultou UTB ve Zlíně na téma SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA jako obor vysokoškolského studia*. Institut mezioborových studií Brno, 2002, s. 11-17.
- [27] VÁVROVÁ, S. Sociální pedagogika pro pracovníky pomáhajících profesí. In *SBORNÍK příspěvků z odborného semináře uskutečněného ve spolupráci s Technologickou fakultou UTB ve Zlíně na téma SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKA jako obor vysokoškolského studia*. Institut mezioborových studií Brno, 2002, s. 31-34.
- [28] Webové stránky FHS UTB ve Zlíně [online]. [cit. 11. 3. 2009]. Dostupné z www.fhs.utb.cz.
- [29] Zákon č. 108/2006 Sb. ze dne 14. března 2006 o sociálních službách

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

UTB	Univerzita Tomáše Bati
SP	Sociální pedagogika
FHS	Fakulta humanitních studií
MŠ	Mateřská škola
VŠ	Vysoká škola

SEZNAM GRAFŮ

STUDENTI SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY:

Respondenti podle pohlaví.....	46
Respondenti podle věku.....	46
Respondenti podle místa bydliště	47
Graf č. 1 Motivace k volbě sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně.....	48
Graf č. 2 Práce po ukončení studia	48
Graf č. 3 Místo hledání zaměstnání	49
Graf č. 4 Cílová skupina pro práci v oboru.....	49
Graf č. 5 Orientace na trhu práce	50
Graf č. 6 Vhodná doba pro hledání práce	50
Graf č. 7 Důležité faktory při výběru zaměstnání	51
Graf č. 8 Zkušenost s prací v oboru	53
Graf č. 9 Zkušenost s uplatněním vědomostí a dovedností v praxi	53
Graf č. 10 Zařazení do studijního plánu, co pomůže najít práci	54
Graf č. 11 Vybavení respondentů v daných oblastech.....	56
Graf č. 12 Míra souhlasu s uvedenými výroky	57
Graf č. 13 Míra rozvoje kompetencí.....	58
Graf č. 14 Náročnost nalezení práce v oboru.....	59
Graf č. 15 Obavy při vstupu na trh práce	60
Graf č. 16 Hodnocení šancí na získání pracovního místa.....	60
Graf č. 17 Míra souhlasu s předloženými výroky	61
Graf č. 18 Ocenění čerstvého absolventa zaměstnavatelem	62
Graf č. 19 Důvody k nepřijetí čerstvého absolventa zaměstnavatelem	62

ZAMĚSTNAVATELÉ:

Návratnost dotazníků, možnost uplatnění.....	67
Respondenti podle pohlaví.....	67
Respondenti podle počtu let ve vedoucí funkci	68
Graf č. 1 Možnost uplatnění v daném zařízení	69
Graf č. 2 Práce absolventa sociální pedagogiky v daném zařízení	69
Graf č. 3 Cílová skupina při práci v daném zařízení.....	70
Graf č. 4 Zaměření činnosti v daném zařízení	70
Graf č. 5 Zkušenosti s absolventy oboru Sociální pedagogika	72
Graf č. 6 Přínos čerstvého absolventa pro zařízení.....	72
Graf č. 7 Nevýhody čerstvého absolventa.....	73
Graf č. 8 Schopnost adaptace čerstvého absolventa do pracovního procesu	73
Graf č. 9 Připravenost absolventů sociální pedagogiky	74
Graf č. 10 Důvody preference čerstvého absolventa.....	75
Graf č. 11 Důvody k nepřijetí čerstvého absolventa.....	75
Graf č. 12 Vybavení absolventů sociální pedagogiky v uvedených oblastech.....	77
Graf č. 13 Očekávání rozvoje kompetencí.....	78
Graf č. 14 Míra souhlasu s uvedenými výroky	79
Graf č. 15 Míra souhlasu s uvedenými výroky	80
Graf č. 16 Povědomí o sociální pedagogice na UTB ve Zlíně.....	81
Graf č. 17 Spolupráce s UTB ve Zlíně.....	82

SEZNAM PŘÍLOH

P I.....	Dotazník pro studenty
P II.....	Dotazník pro zaměstnavatele
P III	Možné otázky k rozhovoru
P IV.....	Rozhovor RESPONDENTKA Č. 1
P V	Rozhovor RESPONDENT Č. 2
P VI.....	Rozhovor RESPONDENTKA Č. 3

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK PRO STUDENTY

Vážený respondente,

do rukou se Vám dostává anonymní dotazník, který jsem sestavila pro praktickou část své diplomové práce, týkající se UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY NA TRHU PRÁCE. Ráda bych touto cestou zjistila, jak vidí studenti sociální pedagogiky svoji budoucnost v oblasti pracovního uplatnění.

V dotazníku se zaměřuji zejména na otázky, které se týkají Vašich představ, zkušeností, ale i obav z budoucího uplatnění na trhu práce a Vašeho vnímání Sociální pedagogiky jako studijního oboru.

Děkuji za ochotu a cenný čas strávený vyplňováním dotazníku a věřím, že výsledky budou přínosné i pro Vás.

Jana Kolářová

Pohlaví:

- muž
- žena

Věk:

Studijní ročník:

Místo bydliště:

1. Co Vás motivovalo k volbě studijního oboru Sociální pedagogika ve Zlíně?

- Možnost studovat obor, který mě zajímá
- Prestiž a dobré jméno školy
- Získání vysokoškolského titulu
- Tlak rodiny, přátel,...
- Vysoká šance na přijetí
- Dostupnost školy (z hlediska bydliště, dojíždění)
- Doporučení rodiny, přátel, pedagogů ze střední školy
- Možnost zajímavého pracovního uplatnění
- Jiné (uved'te prosím):

2. Po ukončení studia byste chtěl/a pracovat?

- V oboru, který studuji
- Mimo vystudovaný obor
- Podle příležitosti
- Ještě nevím
- Jiné (prosím uveďte):

3. Kde si pravděpodobně budete hledat práci?

- V místě bydliště
- V místě studia
- Podle příležitosti
- Jiné (prosím uveďte):

4. Máte již zkušenosti s prací v oboru?

- Ano (uveďte prosím jaké):
- Ne

5. Jako cílovou skupinu pro svoji práci v oboru byste nejraději zvolil/a?

- Práci s dětmi
- Práci s mládeží
- Práci s dospělými
- Práci se seniory
- Práci s handicapovanými
- Práci s rodinou
- Práci s menšinami
- Jiné (prosím uveďte):

6. Domníváte se, že najít práci v oboru, který nyní studujete je:

- Bezproblémové
- S většími či menšími obtížemi možné
- Nemožné
- Ještě jsem se o to nezajímal/a
- Nevím

7. Kdy si myslíte, že je pro budoucí absolventy nejvhodnější doba začít s hledáním práce?

- Ještě během studia
- Po absolvování studia
- Nevím
- Jiné (prosím uveďte):

8. Pro orientaci na trhu práce a hledání nových nabídek nejvíce využijete? (i víc odpovědí)

- Úřad práce
- Informace a doporučení od pracujících přátel, rodiny, známých
- Média (Internet, noviny,...)
- Personální agentury
- Jiný zdroj (jaký?):
- Práci již mám
- Nevím

9. Měl/a jste již možnost uplatnit své vědomosti a dovednosti nabyté studiem oboru v praxi?

- Ano, moje zkušenost byla:
  - Výborná
  - Dobrá
  - Negativní (prosím ujasněte):
- Ne

10. Pokud byste mohli do studijního plánu zařadit cokoli, co by vám pomohlo snáze najít práci v oboru, bylo by to:

11. Čeho se při Vašem vstupu na současný trh práce nejvíce obáváte? (vyberte i více možností)

- Nedostatku teoretických znalostí
- Nedostatku praxe
- Zaměstnavatelé nevědí, co obnáší práce sociálního pedagoga
- Že nenajdu adekvátní uplatnění v oboru
- Nemám žádné obavy
- Jiné (prosím uveďte):

12. Jak hodnotíte své šance na získání pracovního místa:

- Velmi vysoké
- Spíše vysoké
- Spíše nízké
- Velmi nízké
- Nevím, nedovedu posoudit

13. Uveďte prosím, nakolik Vás studovaná škola vybavila v následujících oblastech:

(Ohodnoťte jako ve škole 1 – výborně, 5 – nedostatečně, X – nevím, nemohu posoudit)

Praktické zkušenosti a dovednosti:	1	2	3	4	5	X
Znalost cizích jazyků:	1	2	3	4	5	X
Znalost práce na PC:	1	2	3	4	5	X
Schopnost sebe prezentace (rétorika, psychologie, komunikace, schopnost prosadit se apod.):	1	2	3	4	5	X
Schopnosti a dovednosti pro řídicí práci:	1	2	3	4	5	X
Kreativita, koncepční a analytické schopnosti:	1	2	3	4	5	X
Schopnost orientovat se a osvojovat si nové poznatky:	1	2	3	4	5	X
Schopnost týmové práce:	1	2	3	4	5	X

14. Uveďte míru souhlasu s následujícími výroky:

Označte: 1. rozhodně ano, 2. spíše (snad) ano, 3. nejsem si jist/á 4. spíše ne, 5. rozhodně ne, X nevím, nemohu posoudit

Škola mě připravila na pracovní uplatnění po teoretické stránce:	1.	2.	3.	4.	5.	X
Jsem připravená/ý na pracovní uplatnění po praktické stránce:	1.	2.	3.	4.	5.	X
Obor, který studuji, považuji za perspektivní:	1.	2.	3.	4.	5.	X
Mám obavy, že nenajdu zaměstnání:	1.	2.	3.	4.	5.	X
Přijal/a bych místo, které neodpovídá úrovni mého vzdělání:	1.	2.	3.	4.	5.	X

Kvůli práci jsem ochotná/ý odjet do zahraničí: 1. 2. 3. 4. 5. X

Pokud nenajdu práci v oboru, spokojím se i s prací mimo
vystudovaný obor: 1. 2. 3. 4. 5. X

Dle mého názoru je studium sociální pedagogiky náročné: 1. 2. 3. 4. 5. X

Kvůli práci jsem ochotná/ý stěhovat se do jiného města: 1. 2. 3. 4. 5. X

Finanční ohodnocení je pro mě důležitým kritériem při výběru
zaměstnání: 1. 2. 3. 4. 5. X

**15. Co, dle Vašeho názoru, zaměstnavatel u čerstvého absolventa bez praxe nejvíce
ocení?**

- Flexibilitu
- Jazykovou vybavenost
- Nezatíženost předchozími pracovními návyky
- Originalitu nápadů
- Ochotu se vzdělávat
- Nové teoretické znalosti
- Jiné (prosím uveďte):

**16. Jaké důvody, podle Vás, mohou vést zaměstnavatele k tomu, že nechtějí přijmout
čerstvého absolventa bez praxe?**

- Nedostatek praxe a pracovních zkušeností absolventa
- Delší doba, kterou potřebují na zapracování
- Neschopnost přizpůsobit se filozofii daného zařízení, proniknout do způsobu práce
- Nízká úroveň pracovní morálky
- Nereálné představy absolventů o výši mzdy, pracovní době, pracovním zařazení
- Jiné (prosím uveďte):

**17. Uveďte prosím, nakolik jsou, či mohou být, pro Vás důležité následující faktory
při výběru zaměstnání:**

(1 – Velmi důležité, přikládám tomu velký význam; 4 – něco mezi; 7 – absolutně nedůležité, nehraje to pro
mě žádnou roli)

< velmi důležité nedůležité >

Uplatnění získaného vzdělání: 1 2 3 4 5 6 7

Možnost „udělat kariéru“:	1	2	3	4	5	6	7
Pracovní prostředí:	1	2	3	4	5	6	7
Společenská prestiž zaměstnání:	1	2	3	4	5	6	7
Zajímavá práce:	1	2	3	4	5	6	7
Seberealizace, osobní rozvoj:	1	2	3	4	5	6	7
Vysoká jistota, zabezpečení pracovního místa:	1	2	3	4	5	6	7
Možnost sladit rodinu a zaměstnání:	1	2	3	4	5	6	7

18. Uved'te prosím, nakolik považujete následující kompetence u sebe rozvinuté:

(ohodnoťte jako ve škole 1 – výborně, 5 – nedostatečně, X – nedokážu posoudit)

Profesně oborové kompetence 1 2 3 4 5 X

(dovednost samostatně analyzovat, plánovat, projektovat a realizovat sociálně pedagogické koncepce a programy)

Sociálně pedagogické kompetence 1 2 3 4 5 X

(poznatky o sociálních procesech, podmínkách výchovy, vzdělávání a učení se jedince, znalosti a dovednosti potřebné pro kultivaci jedince i sociálních skupin a pro prevenci sociálně patologických jevů)

Diagnostické a intervenční kompetence 1 2 3 4 5 X

(znalosti a dovednosti potřebné k diagnostice sociálního prostředí, interpersonálních vztahů, podmínek života, pedagogického působení a jeho efektů)

Kompetence komunikativní 1 2 3 4 5 X

(znalost procesů sociální komunikace a schopnost tuto komunikaci pozitivně ovlivňovat, komunikace s různými typy klientů a skupin, s veřejností a spolupracovníky)

Řídící a normativní kompetence 1 2 3 4 5 X

(znalosti a dovednosti z teorie a praxe metod řízení, práva, ekonomie a vedení lidí a organizací)

Kompetence osobnostně kultivující 1 2 3 4 5 X

(zahrnují všeobecný přehled v základních vědních oborech a aktuálním dění ve společnosti)

Děkuji za Váš čas strávený vyplňováním dotazníku a přeji hezký zbytek dne.

PŘÍLOHA PII: DOTAZNÍK PRO ZAMĚSTNAVATELE

Vážený respondente,

obracím se na Vás s žádostí o vyplnění anonymního dotazníku, který je součástí mé diplomové práce na téma **UPLATNĚNÍ ABSOLVENTŮ SOCIÁLNÍ PEDAGOGIKY NA TRHU PRÁCE**.

Cílem výzkumu je zjistit, jak vnímají potenciální zaměstnavatelé absolventy oboru Sociální pedagogika, jaká mají očekávání a jaké jsou jejich zkušenosti s absolventy tohoto oboru.

Ráda bych touto cestou také přispěla k většímu přehledu o možnostech uplatnění absolventů oboru Sociální pedagogika.

Doufám, že čas strávený nad tímto dotazníkem, bude přínosný i pro Vás a vaše zařízení.

Jana Kolářová

Vysvětlivky:

Vybrané odpovědi prosím zvýrazněte (kurzívou, barevně,...)

V případě, že se otázka týká pouze absolventa oboru, který právě ukončil studium a nemá praxi, používám formulaci „čerstvý absolvent oboru Sociální pedagogika“

Pohlaví:

- Muž
- Žena

Počet let ve vedoucí funkci:

1. Mohl by ve vašem zařízení najít uplatnění absolvent oboru Sociální pedagogika?

- Ano
- Ne (uved'te prosím důvod a přejděte k otázce č. 16.):

2. Pracuje/pracoval ve vašem zařízení absolvent oboru Sociální pedagogika?

- Ano

- Ne (přejděte prosím k otázce č. 14.)

3. Jaké jsou Vaše zkušenosti s absolventy oboru Sociální pedagogika?

výborné - velmi dobré - dobré - negativní

Pokud je Vaše zkušenost negativní, upřesněte prosím, v čem:

4. Z jakých důvodů byste preferoval/a zaměstnání čerstvého absolventa oboru Sociální pedagogika?

- Flexibilita čerstvého absolventa
- Jazyková vybavenost
- Nezatíženost předchozími pracovními návyky
- Originalita nápadů
- Ochota se vzdělávat
- Nové teoretické znalosti
- Jiné (prosím uveďte):
- Absolventa bez praxe bych nepřijal/a (uveďte prosím důvod):

5. Jaké důvody mohou vést ostatní zaměstnavatele k tomu, že nechtějí přijmout čerstvého absolventa?

- Nedostatek praxe a pracovních zkušeností čerstvého absolventa
- Delší doba, kterou potřebuje na zapracování
- Neschopnost přizpůsobit se filozofii daného zařízení, proniknout do způsobu práce
- Nízká úroveň pracovní morálky
- Nereálné představy absolventů o výši mzdy, pracovní době, pracovním zařazení
- Jiné (prosím uveďte):

6. Přinesl čerstvý absolvent oboru Sociální pedagogika nové znalosti (poznatky, přístupy), které pozitivně ovlivnily chod vašeho zařízení?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne

- Nemohu posoudit
- Jiné (prosím uveďte):

7. V čem vidíte největší nevýhody čerstvého absolventa oboru Sociální pedagogika?

- V nedostatku praxe
- V nedostatku teoretických znalostí
- V nedostatečné jazykové vybavenosti
- Neorientuje se blíže v problematice cílové skupiny, se kterou pracuje vaše zařízení
- Nevidím žádné nedostatky
- Nevím, nemohu posoudit
- Jiné (prosím uveďte):

8. Uveďte prosím, nakolik očekáváte, že budou čerství absolventi oboru Sociální pedagogika vybaveni školou v následujících oblastech:

(Ohodnoťte jako ve škole 1 – výborně, až 5 – nedostatečně, X – nevím, nemohu posoudit)

Praktické zkušenosti a dovednosti:	1	2	3	4	5	X
Znalost cizích jazyků:	1	2	3	4	5	X
Znalost práce na PC:	1	2	3	4	5	X
Schopnost sebe prezentace (rétorika, psychologie, komunikace, schopnost prosadit se apod.):	1	2	3	4	5	X
Schopnosti a dovednosti pro řídicí práci:	1	2	3	4	5	X
Kreativita, koncepční a analytické schopnosti:	1	2	3	4	5	X
Schopnost orientovat se a osvojovat si nové poznatky:	1	2	3	4	5	X
Schopnost týmové práce:	1	2	3	4	5	X

9. Jak hodnotíte schopnost adaptace čerstvého absolventa oboru Sociální pedagogika do pracovního poměru (rychlost zapojení, pochopení dané problematiky)?

velmi dobře - spíše dobře - spíše špatně - velmi špatně - nemohu posoudit

10. Hodnotíte celkově připravenost čerstvých absolventů oboru Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně pro výkon povolání kladně?

- Rozhodně ano
- Spíše ano
- Spíše ne
- Rozhodně ne
- Nemohu posoudit

11. Uved'te prosím, nakolik rozvinuté považujete (příp. byste očekával/a) následující kompetence u čerstvých absolventů oboru Sociální pedagogika:

(ohodnoťte jako ve škole 1 – výborně, 5 – nedostatečně, X – nedokážu posoudit)

Profesně oborové kompetence 1 2 3 4 5 X

(dovednost samostatně analyzovat, plánovat, projektovat a realizovat sociálně pedagogické koncepce a programy)

Sociálně pedagogické kompetence 1 2 3 4 5 X

(poznatky o sociálních procesech, podmínkách výchovy, vzdělávání a učení se jedince, znalosti a dovednosti potřebné pro kultivaci jedince i sociálních skupin a pro prevenci sociálně patologických jevů)

Diagnostické a intervenční kompetence 1 2 3 4 5 X

(znalosti a dovednosti potřebné k diagnostice sociálního prostředí, interpersonálních vztahů, podmínek života, pedagogického působení a jeho efektů)

Kompetence komunikativní 1 2 3 4 5 X

(znalost procesů sociální komunikace a schopnost tuto komunikaci pozitivně ovlivňovat, komunikace s různými typy klientů a skupin, s veřejností a spolupracovníky)

Řídící a normativní kompetence 1 2 3 4 5 X

(znalosti a dovednosti z teorie a praxe metod řízení, práva, ekonomie a vedení lidí a organizací)

Kompetence osobnostně kultivující 1 2 3 4 5 X

(zahrnují všeobecný přehled v základních vědních oborech a aktuálním dění ve společnosti)

12. Považujete za důležité, aby se absolvent oboru Sociální pedagogika i nadále vzdělával?

- Ano
- Ne

- Nevím, nejsem si jist/á

13. Uveďte míru souhlasu s následujícími výroky:

(Označte: 1. rozhodně ano, 2. spíše (snad) ano, 3. nejsem si jist/á 4. spíše ne, 5. rozhodně ne, X nevím, nemohu posoudit)

Sociální pedagogika má své nezastupitelné místo mezi ostatními pomáhajícími profesemi: 1. 2. 3. 4. 5. X

Sociální pedagogika je studijní obor s dobrou perspektivou: 1. 2. 3. 4. 5. X

Absolventi oboru Sociální pedagogika hledají uplatnění v našem zařízení: 1. 2. 3. 4. 5. X

Vím, co je náplní práce absolventa oboru Sociální pedagogika: 1. 2. 3. 4. 5. X

Absolventi oboru Sociální pedagogika mají problémy při hledání uplatnění: 1. 2. 3. 4. 5. X

Do našeho zařízení chodí studenti sociální pedagogiky na praxi: 1. 2. 3. 4. 5. X

Očekávám u čerstvého absolventa oboru Sociální pedagogika znalost zákonů a předpisů souvisejících s výkonem poslání našeho zařízení: 1. 2. 3. 4. 5. X

Při výběru zaměstnanců klademe důraz především na osobnost člověka: 1. 2. 3. 4. 5. X

14. Ve vašem zařízení by se absolvent oboru Sociální pedagogika mohl uplatnit při práci s:

- Děťmi
- Mládeží
- Dospělými
- Seniorsy
- Rodinou
- Handicapovanými
- Menšinami
- Jiné (prosím uveďte):

15. Činnost absolventa oboru Sociální pedagogika ve vašem zařízení je/byla zaměřena na:

- Výchovné působení ve volném čase
- Prevenci sociálně-patologických jevů
- Poradenskou činnost
- Terénní práci
- Reedukační a resocializační péči
- Jiné (prosím uveďte):

16. Jaké bylo Vaše povědomí o studijním oboru Sociální pedagogika na UTB ve Zlíně před obdržení tohoto dotazníku?

- Vím, že existuje možnost studovat tento obor na UTB ve Zlíně
- Tento studijní obor znám, ale nevěděl/a jsem, že ho nabízí i UTB ve Zlíně
- Obor znám, sociální pedagogiku na UTB ve Zlíně studuji/studoval(a) jsem
- Tento studijní obor je pro mě úplně neznámý
- Studijní obor znám, ale nezajímám se o něho
- Jiné (prosím uveďte):

17. Byla by pro Vaše zařízení přínosná spolupráce s UTB ve Zlíně? (praxe, exkurze, přednášky, spolupráce studentů a zařízení,...)

- Ano
- Ne
- S UTB již spolupracujeme
- Jiné (prosím uveďte):

Děkuji za Vaše odpovědi, námahu a cenný čas věnovaný vyplňování dotazníku.

Prostor pro Vaše připomínky, návrhy, sdělení:

PŘÍLOHA P III: MOŽNÉ OTÁZKY K ROZHOVORU

Co tě motivovalo k volbě studia sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně?

Jaké jsi měl/a představy o uplatnění během studia?

Změnily/zkonkretizovaly se tvé představy o uplatnění po ukončení studia?

Jak moc pro tebe bylo obtížné získat tvé současné zaměstnání?

Jak dlouho ti trvalo, než jsi našla současné zaměstnání?

Jak hodnotíš, že tě škola připravila na pracovní uplatnění?

Jaké poznatky, či zkušenosti ze školy ve své praxi nejvíce využíváš?

Setkal/a ses v praxi s něčím, na co jsi nebyl/a absolutně připravený/a?

PŘÍLOHA P IV: ROZHOVOR – RESPONDENTKA Č. 1

Co tě motivovalo k volbě studia sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně?

No, motivovalo mě asi to, že jsem chtěla pracovat s dětmi, no nebo obecně s lidma, ale spíš s dětma, a přišlo mi, že je to obor, po kterým bych to nějak mohla dělat. Učitelka jsem nechtěla být, ale lákalo mě třeba pracovat s dětmi ve volném čase, třeba ve družině nebo jako asistentka, no, nebo jsem chtěla pracovat jako sociální pracovnice, což si myslím, že pro tuto profesi je vhodný obor..snad. Chtěla jsem dělat práci, ve které bych nějak mohla pomáhat lidem, ve které bych viděla smysl...

Takže jsi měla ujasněné, co chceš po škole dělat?

No, úplně jasno jsem neměla, pořád jsem tak nějak tápala... Spíš jsem chtěla pracovat s mladšíma dětma, to jo, to by byl asi ideál. Jsem si tehdy, když jsem ještě studovala a před tím, než jsem šla na tu školu, aspoň myslela. Ale nevím, úplně stoprocentní to nebylo, mladší děcka bych snad nějak zvládla, ale pokud bych měla dělat s nějakýma mladýma, "nedobráma", agresivníma atd., nevím, jestli bych je dokázala zvládnout. Vždycky, když jsem šla někam na praxi, kde jsem dělala s děčkama, tak jsem si po nějakých problémových situacích, které se tam vždycky tak jak tak objevily, říkala, že s děčkama dělat nechci, že bych se z nich zbláznila, že je to strašně psychicky náročný. No a nebo jsem si říkala, že bych mohla dělat nějakou tu sociální pracovnicu, že bych seděla někde v kanceláři, občas se potkala s nějakýma klientama a jinak dělala spíš takový ty administrativní práce. Ale kde přesně chci pracovat, to jsem nějak vyhraněné neměla. Vůbec jsem si tím nebyla jistá. Nebo jsem si chvíli jistá byla, ale pak se stalo něco, co mě přesvědčilo, že jsem si nebyla jistá správně. Takže jsem to přehodnotila. Např. děcko, který bylo na mě drzý, nebo dospělý člověk, který se neuměl slušně chovat a něčím mě dožral. Jsem si pak nedovedla představit, že bych se s takovýma lidma musela setkávat každý den v práci a oni by mě každý den pravidelně naštvávali.

Když jsi skončila školu, jakou práci sis teda hledala?

No hledala jsem si právě nějakou práci, co by byla s děčkama - ve volnočasových zařízeních, ve družinách, dívala jsem se i po práci v mateřských školách, no a taky jsem hledala práci jako sociální pracovnice - kdekoli - teda kromě práce s handicapovanými, to jsem věděla, že bych ju nezvládla.

Jak moc pro tebe bylo obtížné získat tvé současné zaměstnání?

No, získat současné zaměstnání pro mě nebylo až tak moc obtížné, našla jsem práci, kde jsem vedení vyhovovala, splňovala jsem jejich požadavky, tak si mě nakonec vybrali. Ale před tím to bylo hodně těžký, vůbec nějakou práci v oboru najít... ke konci jsem už hledala třeba aj práci jako administrativní pracovnice. A k té současné práci - a taky já jsem si říkala, že by to mohla být práce, co by mě mohla bavit a kde bych mohla být užitečná, a byla to práce konečně v oboru, tak jsem si řekla, že každopádně za zkoušku to stojí... i kdybych nakonec zjistila, že se pro tu práci vůbec nehodím.

Jak dlouho ti trvalo, než jsi práci našla?

Skoro dva roky, teda přesněji devatenáct měsíců.

Proč myslíš, že ti trvalo tak dlouho, než jsi práci našla?

Za prvé, když jsem chodila po různých výběrových řízeních, chtěli většinou lidi, co mají nějakou praxi za sebou, což já jsem neměla. Za druhé požadovali odbornější znalosti, než jsem jim mohla nabídnout. Ve škole jsme nijak podrobně neprobírali nebo vůbec jsme neprobírali prakticky metody sociální práce, jak se můžeme v konkrétní praktické situaci zachovat, jakou metodu použít, jakou metodu nebo techniku na určitou situaci s klientem napasovat...to jsme ve škole nedělali a při hledání práce jsem na to hodně narážela, že u nás ve škole chybělo propojení teoretických poznatků s praxí. A za třetí chtěli většinou všude řidičák, ten bohužel nemám a nebyla jsem v situaci, kdy bych si ho mohla dovolit udělat. Taky při pohovorech mi dávali praktické příklady, jak bych se v určité situaci zachovala, jakou techniku bych použila, no a co jsem mohla říct? Prostě tomu jsme se ve škole nevěnovali...pak jsem si připadala jak blbec, a určitě to znevažuje aj prestiž té naší školy v očích těch zaměstnavatelů, té komise. Si řeknou, co je to asi za školu, když takový věci nezná....

Dokážeš zhodnotit, jak tě škola připravila na pracovní uplatnění - v souvislosti s Tvoji současnou prací?

V souvislosti s mojí prací jsem vděčná za povinně volitelný seminář Standardy kvality sociální práce, který jsem si vybrala. Právě ty standardy jsou takovým základem pro sociální práci. Jinak su ráda za poznatky z psychologie, poznatky o komunikaci a taky pedagogika mi pomáhá. Ale pedagogika spíš ta, co jsem si sama z vlastní iniciativy nastudovala z literatury, moc ne ta, co jsme probírali ve škole. Jo a taky právo využívám, nějaký ty útržkovitý znalosti ze sociální politiky. Jinak si myslím, že jsme se mohli věnovat víc zákonem o

sociálních službách, sociálním zabezpečením, hmotnou nouzí...prostě aby to vyučování bylo provázané s praxí, to jsem fakt u nás na fakultě moc neviděla.

Setkala ses teď v praxi s něčím, na co jsi absolutně nebyla připravená?

Jo, nebyla jsem totálně připravená na problémy lidí s dluhy, s exekucemi, co se s tím dá dělat, jak těm lidem pomáhat, jak sepsat splátkový kalendář. Taky jsem byla postavená před to, že se musí v organizaci vést nějaká metodika, což jsem vůbec netušila, co to je, co to obnáší, k čemu to je, nevěděla jsem, že něco takovýho existuje. Nebo jsem tam šla možná s iluzema, že já pomůžu nějakýmu člověku a on za to bude aspoň trošičku vděčný, aspoň trošku to ocení, nebo aspoň se bude ke mně slušně chovat, nepůjde proti mně, nebude se mě snažit podrazit, lhát mi... holt sem byla naivní, ale už su z toho celkem vystřízlivěná. Nebo jsem zjistila, že rodiče, takový ty sociálně slabý rodiny, toho o různých přídavicích a dávkách vědí daleko víc než já a možná daleko víc než sociální pracovnice, jejíž náplní práce jsou právě dávky státní sociální podpory.

DĚKUJI ZA ROZHOVOR

PŘÍLOHA P V: ROZHOVOR – RESPONDENT Č. 2

Co tě motivovalo k volbě studia sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně?

No, ona to byla spíše shoda okolností. Můj spolužák na střední škole mi sdělil, že se otevírá nový obor na UTB, a že bychom se tam mohli přihlásit, že je velká šance pro přijetí. Tak jsem se přihlásil a u přijímacího pohovoru uspěl. Abych přiznal pravdu, tak jsem příliš nevěděl, co bude studium obnášet, ale i přes to jsem na školu nastoupil. Měl jsem podánu i přihlášku na FAME UTB, ale tam jsem nebyl přijat.

A jakou jsi měl představu o svém uplatnění během studia?

Jelikož bydlím nedaleko denního stacionáře pro mentálně postižené dospělé, tak jsem si myslel, že bych uplatnění hledal u této cílové skupiny, což jsem také po skončení studia zkoušel, ale nebylo volné místo, i když by o mě měli zájem.

Takže jsi měl docela jasno, co chceš po škole dělat?

Přesně jasno jsem neměl. Věděl jsem, s jakou cílovou skupinou bych chtěl pracovat, ale co přesně bych dělal, to jsem již přesně nevěděl.

I když jsi šel do tohoto oboru poněkud "naslepo" zaujal tě natolik, že jsi věděl, že chceš pracovat právě v oboru?

Musím přiznat, že jsem měl velké pochybnosti o vhodnosti a po půl roce jsem zvažoval, že si podám přihlášku na jinou školu s ekonomickým zaměřením, což jsem studoval dříve (a v současné době jako vedoucímu pracovníkovi mi tyto znalosti velice pomáhají). Jelikož jsme měli velmi dobrý studijní kolektiv, tak jsem nakonec zůstal. Také škola mě stále více bavila. Po skončení bakalářského studia jsem chtěl již určitě v oboru pracovat. Ale vždy jsem věděl, že můžu skončit např. v továrně, že hold prostě na to nebudu mít vlohly. Teprve praxe ukáže, jak je na tom student, respektive člověk, který chce pracovat v sociální oblasti, zda k tomu má vlohly. Pokud je nemá, tak i několikaleté studium na vysoké škole nic nezmění. Jelikož pracuji v sociální oblasti již 1,5 roku, tak snad tyto vlohly mám.

Jak moc obtížné bylo pro tebe získat tvé současné zaměstnání?

Získání zaměstnání nebylo až tak obtížné. Přišel jsem na první pohovor a hned jsem byl vybrán. Ale musím přiznat, že jsem měl i trochu štěstí. Také mi pomohlo to, že jsem muž a těch je v sociálních službách stále málo. Navíc s cílovou skupinou, se kterou pracuji - lidé bez domova, je výhodou, že jste muž. Ale myslel jsem si, že u pohovoru neuspěju, jelikož

jsem neměl žádné zkušenosti. Ovšem dle získaných zkušeností při přijímacích pohovorech, které v současné době jako vedoucí pracovník vedu, zjišťuji, že je vhodných pracovníků pro sociální služby stále velký nedostatek.

Jak dlouho ti trvalo, než jsi našel současné zaměstnání?

Asi měsíc. Na konci letních prázdnin po ukončení školní docházky jsem začal procházet inzeráty a informoval jsem se na úřadu práce, kde jsem se ale jako student kombinovaného studia nemusel hlásit. Na konci září jsem šel na výběrové řízení a od října jsem začal pracovat. Nejprve jsem ovšem začínal jako pracovník v sociálních službách. Až od nového roku jsem se stal sociálním pracovníkem, na což jsem měl kvalifikaci již od začátku.

To byl teda tvůj první pohovor, na který jsi šel?

Ano byl. Lépe řečeno, jednalo se o dva pohovory. Nejprve jsem hovořil s vedoucím zařízení a poté s ředitelem organizace. Také jsem absolvoval zkušební stáž ve službě, kde jsem poté začal působit. Stáž trvala jedno dopoledne a šlo o zjištění, zda budu mít pro práci předpoklady a zda i mě bude práce zajímat.

Proč si myslíš, že zrovna ty jsi uspěl hned u prvního pohovoru?

Myslím si, že to bylo především počtem zájemců a menší atraktivností cílové skupiny, se kterou pracuji. Celkem se pohovoru zúčastnili tři uchazeči. Já jsem se snažil pořád něco říkat a oni mi na to skočili ☺

Dokážeš zhodnotit, jak tě škola připravila na pracovní uplatnění?

Škola mi dala především kvalifikaci pro výkon profese. Dále mi dala slovní výbavu pro vykonávání pomáhající profese. Také mi pomohla v uvědomění si své osobnosti v rámci orientace ve společenském prostředí. Jinak jsem se musel vše učit. Především po odborné stránce jsem byl špatně vybaven. Nevěděl jsem, jak vůbec taková sociální služba funguje, že existují Standardy kvality v sociálních službách, neorientoval jsem se v legislativě na internetu. Nevěděl jsem, kde dřív začít. Trvalo mi asi tři až čtyři měsíce, než jsem se zorientoval, i když musím říct, že se stále učím novým věcem, a stále se jim budu učit. Pracovník v pomáhajících profesích se musí naučit velmi široké spektrum dovedností, což trvá velmi velkou dobu.

A jaké poznatky či zkušenosti ze školy ve své praxi nejvíce využíváš?

Především komunikační kompetence, které jsem při studiu získal. Poté základy sociální práce a částečně psychologie. Jelikož jsem začínal jako terénní pracovník, tak mi hodně pomohl povinně volitelný předmět s totožným názvem. Často využívám poznatků ze sociologie, ale to je dáno i tím, že mě předmět vždy velmi bavil.

Co bys zařadil – po zkušenostech, které už máš – do školní výuky?

Určitě bych více bazíroval na znalosti zákonů. Je to sice nudná oblast studia, ale v praxi je zásadní. Dále jsou nosné Standardy kvality. Určitě je potřeba také umět psát grantové žádosti a fundraisingové povědomí. Také by bylo velmi vhodné zavedení předmětu na činnost jednotlivých sociálních služeb. Základ povědomí o činnosti sociálních služeb je v zákoně č. 108/2006 o sociálních službách, ale praktické ukázky by pomohly k ucelenému pohledu na jejich činnost. Pokud si dobře vzpomínám, tak tento předmět byl i mezi povinně volitelnými, ale určitě by bylo vhodné zvýšit jeho prestiž a umožnit přístup k tomuto předmětu všem. Samozřejmě mluvím za pracovníky sociálních služeb a jsem si vědom, že absolvent studia může najít uplatnění i v jiných oblastech, především pak ve školství.

DĚKUJI ZA ROZHOVOR

PŘÍLOHA P VI: ROZHOVOR – RESPONDENTKA Č. 3

Co tě motivovalo k volbě studia sociální pedagogiky na UTB ve Zlíně?

Asi to, že to tady byl nový obor a byl poměrně blízko mého bydliště, tak jsem si řekla, že to zkusím, i když jsem přesně nevěděla, co to obnáší..ale myslela jsem si, že by mě to mohlo bavit ☺, tak jsem to zkusila..a vlastně jsem se ani na jinou výšku nedostala, takže jsem šla sem.

Jaké jsi měl/a představy o uplatnění během studia?

Tak to jsem neměla vůbec žádné!

A co po ukončení školy už jsi věděla, co chceš dělat?

Přesně jsem to nevěděla. Vůbec jsem nešla po tom, že bych pracovala jen v tom oboru, který jsem vystudovala. Spíš jsem hledala, dívala se, co nabízí... Měla jsem spíš jen takovou představu, že bych pracovala s dětma, ale nebyla to vyloženě moje priorita a říkala jsem si, že uvidím, co se naskytne.. Vyloženě ale že bych věděla, co chci a šla jen po nabídkách v oboru, tak to ne.

Jak moc pro tebe bylo obtížné získat tvé současné zaměstnání?

Řekla bych, že to bylo poměrně snadné. Práci jsem si našla snad do dvou měsíců od ukončení školy, takže to myslím, že bylo v pohodě – i když teda není v oboru. A na tom jsem vlastně ani nějak netrvala.

A bylo to tvé první místo, na které ses hlásila?

No, celkem jsem si podávala asi 4 žádosti, myslím. Všechny teda byly mimo obor. Vlastně ne, jedna byla do mateřské školy. Ale protože mě vzali tam, kde pracuju teď, tak jsem to pak v té školce nebyla ani zkusit. A jinak moje současné místo, to byl druhý pohovor, na kterém jsem byla a kam mě taky vzali.

Proč myslíš, že ti trvalo tak poměrně krátkou dobu, než jsi našla zaměstnání?

Tak možná je to tím, že jsem neměla úplně konkrétní představu, co chci dělat a ani jsem se nebránila jakékoli práci. Teda, uklízečku bych zrovna dělat nechtěla, ale neměla jsem žádné extra požadavky ani představy, což možná i bylo výhodou. Že jsem prostě byla ochotná zkusit téměř jakoukoli práci. A taky jsem měla určitě velké štěstí, že vybrali právě mě.

Myslíš, že v současné práci uplatňuješ něco ze studia sociální pedagogiky?

Tak asi jo. Asi hlavně co se týká komunikace. Ta je v mé práci docela důležitá a to si myslím, že na to byl ve škole docela i kladen důraz.. Určitě mi to něco dalo, i když v tom oboru nepracuju. A snad i něco z psychologie..myslím. Určitě jsem si rozšířila i takový všeobecný přehled.

Myslíš, že je nějaká oblast, ve které jsi mohla být lépe připravena, i když pracuješ mimo obor?

Asi jazyky. Ty teď v práci potřebuju a můžu říct, že na výšce jsem se toho moc nenaučila a využívám především znalosti ze střední školy. Určitě teda jazyky.

Jak hodnotíš celkově, že tě škola připravila na pracovní uplatnění?

Já jako nepociťuju žádné velké nedostatky..nevím. Je to fakt asi tím, že nedělám v oboru a tak se mi to celkem těžko hodnotí. Určitě nějaké poznatky ze školy využívám, ale prostě nejsou to odborné věci, které bych potřebovala každý den, tak se mi to tak těžko hodnotí. Ale co vím od kamarádek, které pracují v oboru, tak ony říkají, že byly na spoustu věcí nepřipravené, spoustu věcí nevěděly a prostě se musely většinu stejně doučit. Jinak si myslím, že by nebylo na škodu víc studenty připravovat na samotné hledání práce, na pohovory, jak se „prodat“...prostě jak svoje šance zvýšit. To se hodí vždycky, při hledání jakékoli práce.

DĚKUJI ZA ROZHOVOR.